Anul VI. Nr. 2 Aprilie-Iunie 1934

P II
6

ARHIVELE BASARABIEI

REVISTĂ DE ISTORIE ŞI GEOGRAFIE

A

MOLDOVEI DINTRE PRUT ŞI NISTRU

Sub conducerea d-lor
T. G. BULAT şi C. N. TOMESCU

Această publicaţie apare cu sprijinul moral şi material al p. s. episcop VISARION al Hotinului.

BIBLIOTECA ... Kirtleana-Piatra Neamţ
Nr. 24.698
Data

CHIŞINĂU
TIPOGRAFIA „TIPARUL MOLDOVENESC"
— 1934 —

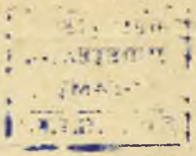

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ NEAMȚ
Fond „G.T.K."
P. II. 6

Anul VI. Nr. 2. Aprilie—Iunie 1934.

Arhivele Basarabiei

REVISTĂ DE ISTORIE ȘI GEOGRAFIE
A
MOLDOVEI DINTRE PRUT ȘI NISTRU

Veniturile și cheltuelile Țărilor Românești între anii 1810—12.

de T G. BULAT

Stăpânirea rusească din 1809—12 însemnează pentru țările noastre mai mult o tortură materială, de cât politică. Din acest din urmă punct de vedere lucrurile erau clare. Cu Turcul sau cu Muscalul! Dacă erau gânduri, cari mergeau până la moditicatorul hărții europene — înțelegem pe Napoleon I — apoi acestea erau rari și din cele cu totul ratinate! Rușii nu vedeau deocamdată țările noastre de cât în funcție de producție, în natură, sau în așa de puținii bani, ce se puteau stoarce. Arhiva, pe care o cercetăm, ne scoate zilnic înainte, elementul economic. Instituțiile vechi, în această direcție, sunt căutate și cercetate cu atenție, spre a vedea dacă ele mai pot pregăti noi extorcări. Este o exagerată banalitate, de a constata, încă odată, că țara era cu totul epuizată. Supt motivul de a instala ordine, Rușii cer Divanurilor lămuriri de cheltuelile și mai ales de veniturile lunare. Administrația țărilor noastre, desigur, că nu era din cele mai fericite. Și aceasta își avea explicația ei. Divanele dau deslușiri. Senatorul nu este mulțumit; el revine și cere imperios și implacabil, să fie cercetate toate ungherile sărăciei moldo-valahe. Țara Românească răspunde cu reticențe. Moldova, prin atât de devotat Rușilor, vistiernicul Iordachi Roset, dă cele mai ample informații. Totul este catalogat; cheltuelile pentru țară reduse la minimum, iar tot ce rămânea era pentru ocupanți. Dar cu acest prilej aflăm lucruri, care ne intere-

P. II. 6

seazâ într'un deosebit grad. Divanele în răspunsurile pe care le dau pornesc dela datina veche. Astfel când ei arată veniturile Iaşului, sau ale politiei Bucureşti ni se înfăţişează vechea organizaţie financiară a capitalelor ţărilor româneşti. Aflăm, mai ales, pentru Iaşi, din ce se alcătuia venitul vechei reşedinţe domneşti, iar pentru Bucureşti se desluşeşte alcătuirea gospodăriei sale—împărţită în cinci plăşi. Informaţiile nu se opresc aci. Senatorul, în legătură cu ministerul „fănansurilor" ruseşti, desigur, noi încă n'aveam asemenea apariţie apocaliptică, cere amănunte asupra veniturilor şi cheltuelilor generale ale neferecitelor noastre ţări. Moldova răspunde, prea supusă, cu cea mai adâncă plecăciune. Ţara Românească echivoc ! Şi asttel încet, încet s'alcătuesc „Vıdomostii"le sau „sămi"-le visteriilor noastre săcătuite. Dar, conform obiceiului acestei periodice, noi doar le întăţişăm şi nu le explicăm. Cititorul curios să-şi culeagă amănuntele ! Ele sunt extrem de bogate şi tot atât de eloquente ! Poate că ar tolosi la ceva şi alchimiştilor noştri tinanciari de astăzi !!

I.

Către Ex sa D... de sfitelnoi tainoı sovetnic sinotar şi proedros divanurilor Cnejeilor Moldavii şi Valahii, a teliori de ordine cavaler Vaseli Ivanovici Crasno Milasevici.

Cu cinste s'au priimit predlojenie Ex-ţii voastre, supt No. 132 şi s'au văzut de către Divan cerire ci să faci spre a să da Ex-v pliroforie de ci venituri anume să strâng aice în oraşul Eşii, şi în ce cheltueli să întrebuinţazi aceli venituri. Pentru care cu cinste să faci aretări, că aice în oraşu se streng aieste venituri. Adică birul de pi la lăcuitoari birnici, după aşezarea ce au, care îi plătesc în patru cesferturi pe an. Şi banii aceştie înplinindu-să prin d-lui vel aga să dau în visterie şi să cheltuiesc în trebuinţele pământului. Să mai e şi vama de către vameşăi de carvasara, dipe toate mărfurile şi alte lucruri, ci să aduc de piste hotar de către neguţători şi alţii, cum şi di pe toate lucrurile ci să cum-

[1]) „*Dela*" nr. 1696/1810 Arhiv. Senat. Chişinău

pără de aice şi rădicându-li-să le treci pestre hotarul ţării. Şi asemine şi dipe horilca ce vine de piste hotar, iarăşi să ea de cătră cumpărători holircii căte 60 parale pe vadră. Şi atăt banii aceştie a holercii, cum şi banii vămii, să dau iarăş în visterie pămintească, şi să întrebuinţază în cheltuelile ţării. Precum toate aceste venituri cunoscute s'au făcut Exţelenţăi Voastre. Pe lângă aceste să mai strenge şi venitul podului care să ea de la toate carele şi căruţele ce intră aice în oraş, cu vin, cu horilcă, cu mărfuri, cu lemni, cu făni, şi cu orice alte lucruri de vănzare, după hotărăre ponturilor ce sunt în visterie. Care venit a podului pe anul acest următor este văndut cu 20000 lei. Şi banii aceştie a venitului podului să eu la casa epitropii podurilor oraşului. Iar alte venituri afară de aceste nu să mai eu. Şi nu lipsăsc a înştiinţa pe Excelenţie voastră.

Const. Ghica logof. Con t. Balş. logof.
Sandu Sturza. hatm.
Iordachi Roset.
vistier
1810 April 28.

II.

Cătră... Crasno Milasevici dă la intăio Divan şi comitetul al Prinţipatulului Valahii.

Cu multă cinste primind Divanul predlojenia Ex-tali cu No. 230 au înţeles arătarea ce porunceşte Ex-ţa a ţi se trimite pentru veniturile oraşului Bucureşti. Vornicia politii are orânduiţii săi zapcii de le cinci plăşi ce sânt în Bucureşti. Strănge de la ruptaşii noi, manzălii, negustorii cupeţi, ciofrcani cu hrisov, streinii starosteşti, armenii şi ovreii ce sănt legaţi cu dajdiea lor aice în Bucureşti, banii ce fiescare sănt aşăzaţi în condica visteriei. După care este şi a vorniciei aseminea condica dată intărită dă Divan dă trei ori într'un an la trei cesferturi ce sănt întocmite pă căte patru luni însă cei dintăi urmează dă la începerea anului la luna lui Ghenarie pănă la sfărşitu lui Apr. Cei dă al doilea dă la Maio întăi, pănă la sfărşit lui Avg. Şi cei dă al treilea dă la

seazâ într'un deosebit grad. Divanele în răspunsurile pe care le dau pornesc dela datina veche. Astfel când ei arată veniturile Iaşului, sau ale politiei Bucureşti ni se înfăţişează vechea organizaţie financiară a capitalelor ţărilor româneşti. Aflăm, mai ales, pentru Iaşi, din ce se alcătuia venitul vechei reşedinţe domneşti, iar pentru Bucureşti se desluşeşte alcătuirea gospodăriei sale—împărţită în cinci plăşi. Informaţiile nu se opresc aci. Senatorul, în legătură cu ministerul „fănansurilor" ruseşti, desigur, noi încă n'aveam asemenea apariţie apocaliptică, cere amănunte asupra veniturilor şi cheltuelilor generale ale neferecitelor noastre ţări. Moldova răspunde, prea supusă, cu cea mai adâncă plecăciune. Ţara Românească echivoc ! Şi asttel încet, încet s'alcătuesc „Vidomostii"le sau „sămi"-le visteriilor noastre săcătuite. Dar, conform obiceiului acestei periodice, noi doar le înfăţişăm şi nu le explicăm. Cititorul curios să-şi culeagă amănuntele ! Ele sunt extrem de bogate şi tot atât de eloquente ! Poate că ar tolosi la ceva şi alchimiştilor noştri financiari de astăzi !!

I.

Către Ex sa D... de sfitelnoi tainoi sovetnic sinotar şi proedros divanurilor Cnejeilor Moldavii şi Valahii, a teliori de ordine cavaler Vaseli Ivanovici Crasno Milasevici.

Cu cinste s'au priimit predlojenie Ex-ţii voastre, supt No. 132 şi s'au văzut de către Divan cerire ci să faci spre a să da Ex-v pliroforie de ci venituri anume să strâng aice în oraşul Eşii, şi în ce cheltueli să întrebuinţazi aceli venituri. Pentru care cu cinste să faci aretări, că aice în oraşu se streng aieste venituri. Adică birul de pi la lăcuitoari birnici, după aşezarea ce au, care îi plătesc în patru cesferturi pe an. Şi banii aceştie înplinindu-să prin d-lui vel aga să dau în visterie şi să cheltuiesc în trebuinţele pământului. Să mai e şi vama de către vameşăi de carvasara, dipe toate mărfurile şi alte lucruri, ci să aduc de piste hotar de către neguţători şi alţii, cum şi di pe toate lucrurile ci să cum-

[1]) „*Dela*" nr. 1696/1810 Arhiv. Senat. Chişinău

pără de aice şi rădicându-li-să le treci pestre hotarul ţării. Şi asemine şi dipe horilca ce vine de piste hotar, iarăşi să ea de cătră cumpărători holircii căte 60 parale pe vadră. Şi atăt banii aceştie a holercii, cum şi banii vămii, să dau iarăş în visterie pămintească, şi să întrebuinţază în cheltuelile ţării. Precum toate aceste venituri cunoscute s'au făcut Exţelenţăi Voastre. Pe lângă aceste să mai strenge şi venitul podului care să ea de la toate carele şi căruţele ce intră aice în oraş, cu vin, cu horilcă, cu mărfuri, cu lemni, cu făni, şi cu orice alte lucruri de vănzare, după hotărăre ponturilor ce sunt în visterie. Care venit a podului pe anul acest următor este văndut cu 20000 lei. Şi banii aceştie a venitului podului să eu la casa epitropii podurilor oraşului. Iar alte venituri afară de aceste nu să mai eu. Şi nu lipsăsc a înştiinţa pe Excelenţie voastră.

Const. Ghica logof. Con t. Balş. logof.
Sandu Sturza. hatm.
Iordachi Roset.
vistier
1810 April 28.

II.

Cătră... Crasno Milasevici dă la intăio Divan şi comitetul al Prinţipatulului Valahii.

Cu multă cinste primind Divanul predlojenia Ex-tali cu No. 230 au înţeles arătarea ce porunceşte Ex-ţa a ţi se trimite pentru veniturile oraşului Bucureşti. Vornicia politii are orânduiţii săi zapcii de le cinci plăşi ce sânt în Bucureşti. Strănge de la ruptaşii noi, manzălii, negustorii cupeţi, ciofrcani cu hrisov, streinii starosteşti, armenii şi ovreii ce sănt legaţi cu dajdiea lor aice în Bucureşti, banii ce fiescare sănt aşăzaţi în condica visteriei. După care este şi a vorniciei aseminea condica dată intărită dă Divan dă trei ori într'un an la trei cesferturi ce sănt întocmite pă căte patru luni însă cei dintăi urmează dă la începerea anului la luna lui Ghenarie pănă la sfărşitu lui Apr. Cei dă al doilea dă la Maio întăi, pănă la sfărşit lui Avg. Şi cei dă al treilea dă la

Sept. întăi, până la sfârşitu lui Dechem. Şi să fac bani pe an ca la tal 18.000. Să mai strâng tot de acei zapcii dă la ruptaşii noi, adică birnici, i poslușnici mănăstireşti şi boereşti dând la fieştecare cesfert po tl 2 şi să fac şi acestuie pă an ca la tl 12.000. Din bani acestia încă căţi prisosesc peste ceice cu poruncile Divanului să cheltuesc de către vornicie întrebuinţate oştilor împăraţeşti este îndatorită vorniciea a-i da la visterie, care priimindu-să dă către logof. ce este orânduit întră în socotelile cheltuelilor visteriei. Acesta este venitu politii Bucureştilor care poate să tae pă un an întreg ca la tl 30.000. Dintr'acestia însă să scad simbriile şi lefile celor ce slujesc la vornicire politii i pricinile dă morţi şi fugiţi ci să arată la fiestecare sferturi catastih iscalit de vornic care socotindu-să toate, pe an să tăe ca la tl 10.000 şi aşa mai rămâne visteriii ca la tl 20.000.

810 Maio 11.

Gr. Ghica, Eustratie Creţulescu.
Const. Bălăcean,
Vel vistier Varlaam.

III.

Milostivul meu stăpân Vasili Ivanovici Crasno Milaşevici

Spre mai bună pliroforie a Ex-v. de birul ce să strângi, aici în oraşul Eşi, nu lipsăsc cu plecăciune a înştiinţă că strângire birului aice în oraş, depe alcătuire ce este făcută de mai înainte să urmează într'aceslaş chip, adică, lăcuitorii birnici, plătesc patru cesferturi pe an căte pe trei luni un cesfert, mazili şi ruptaşi care sent aşăzaţi din visterie pe numele lor cât să de fieştecare, iarăş plătesc dăjdie lor în patru rânduri câte pe trei luni o dăjdie. Jidovii după aşăzare ce au prin hrisov gpod iarăş asămine în patru rânduri pe an îş plătesc birul lor. Mai sânt neguţătorii şi alţi oameni streini, care prin hrisoave şi cărţi gospod au aşăzare d-iş plătesc dăjdie lor cu osăbire de doî ori pe an, adică giomătate de bani îi dau la sfântul Dimitrie, şi giomătate la sfântul Gheorghie. Care de toate aceste biruri şi dăjdii scoţându-să asămine copii moldovineşti dipe tablile aceli de mai în urmă ci sânt în visterie după cum s'au trimis la deputatul

ce esti rănduit din parte Divanului pe lângă Ex-voastră. Şi de va ceri trebuinţei le va tălmaci şi le va arată spre pliroforie Ex-v. Şi aceşti bani nu stau tot într'o stare, ce fiind că unii dintr'aceştia mor, şi alţii fug, şi nu să pot găsă, birul acelora esti sălită visterie a-l scade. Să mai strâng şi în vremie ernii de pi toate dughenile şi crăşmile o sumă de bani iarăş după alcătuire ci esti făcută de la aşăzare birului. Şi de căţi bani s'au strâns de pe la dugheni, şi crăşmi în anu trecut în lumile Dechem, Ghen şi Februar iarăş scoţându-să asemine copii dupe tabla ci esti în visterii s'au trimis la deputat spre a da pliroforie Ex-v. Care şi aceşti bani ce să strâng de pe la dugheni şi crăşme odată pe an nu stau tot într'o stări fiindcă să eu după alesverişurile ci să văd că au neguţătorii. Şi pentru aceşti bani luându-să în visterie pământească să cheltuesc în trebuinţele pământeşti. Iar alţi bani afară de acestie nu să mai strâng nici să mai eu de cătră visterie, fără numai să mai strâng şi bani venitului podului care să eu de la toate carăle şi căruţăle ce întră cu tot feliul de lucru de vânzare, în oraş. Care venit este vândut pe anul acest următor cu 20.000 lei. Şi aceşti bani să eu la casa epitropii podului şi să cheltuesc întrebuinţăle facerii şi a merimeturilor podurilor. Aceste dar fiind toate veniturile ci să strâng aice în oraş nu lipsăscu cu toată cinste şi plecăciune a înştiinţă pe Ex-voastră. Iar eu cu deosăbită cinste şi plecăciune rămân a mă numi a Ex-v. plecată sluga. Iordachi Roset vist.

Mai 12,
1810.

IV.

Cătră Ex. sa Milasevici Divanu Cnejiei Moldaviei.

După hotărăre Ex-v spre a săda socotială pe fiiştecare lună de veniturile şi cheltuelile Cnejiei aceştie urmându-să iată asămine socotială şi pe luna trecută Ionie, după urmare socotelilor ce s'au dat pe lunile din urma de la începutul anului trecut 1810.

Gavril M. şi Exarh.
Const. Ghica logof. Balş logof.
Iordachi Roset vist.
1810 Ioli 15.

V.

Vedomostie arătătoare de venit şi cheltuiala ce s'au făcut de către Divanul Cnejiei Moldaviei pe luna lui Iunie din anul 1810.

Vidomostie arătătoare de cătă sumă de venituri au întrat în visterie Cnejiei Moldaviei în luna lui Ioni anului 1810. Şi anumi din ce irraturi facută acum Iolie 5 la anul 1810. [In monedă de argint turciască şi galbini olandezi, căte 10 lei galbănu].

	Lei
Din vănzare slujbii goştinii cusurul o a trie parte din toată soma vănzării ce au avut a da la 12 Iunie .	58683
Sfertul ocnii pe luna lui Iunie	15333
Sfertul vămii pe Iunie	11000
Din venitul ţiganilor gospod cesfertul al doile, pe April, Maio şi Iunie din 125000 lei vănzare pe un an	31250
Cusurul deplin a cesfertului următorio pe April, Maio şi Ioni ce să strănge dă la birnicii de prin târguri şi jidovi orăndari de prin sate, de la mazili şi ruptaşi, de la jidovi hrisovoliţi, împreună cu cesfertul svăntului Gheorghie a ruptelor visteriei din 56576 lei ce cuprinde tot cesfertul pe aceste trei luni, bez 7879 lei care dintr'acest cesfert sănt încărcări în vedomostie dată pe luna lui Maio	48697
Din banii ialoviţilor din 87486 lei ce cuprinde o dare pe Mart, April şi Maio bez 30740 lei încărcări în vidomostiile date pe Apr şi Maio	56746
Banii poştelor ce s'au străns cu gostina dinpreună căte trei parale şi doi bani de oae piste patru parale şi un ban banii goştinii au cuprins	213850
	435560

VI.

Vidomostie arătătoare de cătă sumă de bani din visterie Cnejiei Moldaviei, în luna lui Iunie anului 1810, s'au întrebuinţat în cheltuele facută Iulie 5 la anul 1810. [In monedă de argint turcească şi galbini olandezi căte 10 lei galbănu].

	Lei	Bani
Cei cheltuiţi mai mult în luna trecută Maio piste banii întraţi în visterie într'ace lună după vidomstie ce		

s'au dat 70761,76

Ce s'au dat la înpărătească comisie a comisariatului banii cuviincioşi a spitalurilor pe luna trecută Maio, care s'au plătit acum în luna lui Ioni 71023,52

Cusurul din 70933 lei 108 bani ce au cuprins cumpărătoare a 272.174 puturi făn în iarna trecută după socoteala ce s'au dat Ex-sale sinatiorului bez 40000 lei scăzuţi prin vedomostie lunilor Ghenar Februar şi Mart 30933,108

Ţăitorilor poştelor progonul ce au avut a plăti Divanului pe şasă luni din anul trecut 809, adecă de la zi întăi Ioli şi păr la sfărşitul lui Dechem., care n'au întrat în sama închietă pe anul 1809 49174,115

Tot ţăitorilor postilor banii ce au avut a lua pentru ţinere poştelor acum în Ione pentru anul al doile, care să începe de la zi întăi Iulie din 265000 lei contractul lor pe un an 225000

Cheltuiala isprăvnicii curţii pământeşti pe Iuni . 1242,33

Banii ce prin hrisoave domneşti sănt rănduiţi de să dau din banii vămii la culie milelor pe şasă luni de la zi întăi Ghenar păr la sfărşitul lui Ionie din 5000 lei hotărăţi pe un an 13219,33

Să facu 463856,57

Din care scăzăndu-să suma veniturilor intraţi în luna aceasta în visterie 435560,5

Trec cheltuiţi mai mult piste suma veniturilor . 28296,52

Iordachi Roset vist.

VII

Vidomostie arătătoare de cătă sumă au întrat în vistierie Cnejii Moldaviei în luna lui Iulie anului 1810 şi anumi din ce iraturi, făcută acum August 5 la anul 1810. [In monedă de argint turcească şi galbini olandezi căte 10 lei galbănul].

Lei Bani

Din vănzare slujbii desătinii a trie parte de bani ce au dat înoită la 15 Iulie din 160000 lei, vănzare

slujbii	53333,40
Cesfertul ocnii pe luna lui Iulie	15333,40
Cesfertul vămii pe luna lui Iulie împreună cu analogon la 10 unul	24754,70
Ce au trimis dregătorii până acum din rânduiala ialoviţilor a lunilor Iuni, Iuli şi August	5398
	98819,30

VIII.

Vedomostie arătătoare de cătă sumă de bani din visterie Cnejii Moldavei în luna lui Iulie anului 1810 s'au întrebuinţat în cheltuele făcute August 5 anul 1810.

	Lei	Bani
Cei cheltuiţi mai mult în luna trecută Iunie piste banii intraţi în visterie într'aceste luni după vedomostie ce s'au dat	28296,52	
Ce s'au dat la înpărăteasca comisie a comisariatului bani cuviincioşi a spitalurilor pe luna trecută Iunie, care s'au plătit acum în Iulie	71023,52	
Ce au dat d-lor ispravnici de Basarabie, cumpărătoare a 2569 stânjeni stuh pentru spitaluri şi alte comănzi oştineşti de la Bender şi Chilie dela 1 Oct. 809 şi păn la 18 Mai 810 afară de stuhul ce s'au dat cu rânduiala de prin sate fără plată	8022,60	
Facerea podului de la limanu Chiotaio ce iarăş din poruncă s'au urmat prin ispravnicul de Chilie .	1446,35	
Plata chiriei casălor d-lui vornicului Vasile Roset pe şasă luni ce au şăzut Ex-sa sinatorio Cuşnicov căte 500 lei pe lună	3000	
Cheltuiala ispravnicii curţii pământeşti pe luna lui Iulie	1472	
Ce s'au dat prin părcălabii de Hotin, cumpărătoare a doâ poduri trebuincioase la vadul de la Rămnice	2300	

Alte întămplătoare cheltuele oştineşti şi pămînteşti ce s'au plătit într'această lună care sănt trecute anumi în condica visteriei 10373,96

Să fac . . 125934,55

Din care scăzăndu-să suma veniturilor intrate întru această lună în visterie 98819,30

Trec cheltuiţi mai mult peste suma veniturilor . 27115,25

Iordachi Ro et vist.

IX.

Către Ex-sa d-lui adevărat sfetnicu de taină şi senator Crasnoe Milaşăvici întăiol prezedent al Divanurilor Moldovalahiei de la întăio Divan al Principatului Ţării Româneşti.

Gătindu-să socoteala de veniturile ce au întrat în visterie, şi de cheltuelele ce s-au făcut pe luna lui Iolie, să trimite Ex-tale cu arătare anume, pentru acele socoteli ce să cer pe lună cu toate că Divanu au mai arătat Ex-tale, că după cursul veniturilor şi cheltuelilor visterii Valahii nu să pot păzi curate şi întocmai după cum să cuvine, întăio că multe din venituri nu să pot împlini din ţară la vremea şi sorocu cel canonisit şi urmează ca cu deamănuntu şi în multe rănduri bani unui venit, să-s arate în multe socoteli de ale lunilor, fără nici un fel de lămurire şi deslușire. Al doilea de multe ori să dau alelhesap bani de la visterie cu pecetluituri mărunte ale Divanului pentru o madea şi după cum să plătesc aşa şi să şi trec în socotelele lunilor. Şi la urmă după ce să isprăveşte desăvărşit acea madea, să străng toate acele pecetluituri mărunte de să sparg. Şi în locu acelora să face un pecetluit cu arătare anume unde şi la ce s'au cheltuit. Al treilea să face orăndueală dă bani pe la unii alţii pentru bani ce au a lua de la visterie pentru feliori de chieltueli, care orăndueli să facu asupra banilor ce ştie visterie că sănt judeţele datoare ca să răspunză. Şi după ce să fac orănduelele de să fac scăzămănt de liode pe la judeţe după trebuinţă, şi după pricini acelui scăzămănt, să ştirbesc orănduelele, sau că rămăn banii rămaş pe la sate sparte şi neputincioase, ori că să întăm-

plă alte trebuinţe mai mari, şi protimisindu-să acelea rămăn orănduelele neînplinite şi la urmă să plătesc de la visterie. Dintr'acestea şi alte multe pricini să cunoaşte învederat că socotelele lunilor nu urmează a fi potrivite cu pecetluiturile Divanului.

De acea ne rugăm atât pentru nepotrivirea pecetluiturilor cu ale lunelor socoteli, cât şi pentru veniturile acelea ce nu să pot arăta în socoteli după orănduealâ. Şi la vremea cea cuviincioasă ca să nu să socotească vre o vină sau greşală a Divanului, căci aceste socoteli nu sânt întregi şi săvârşite, ce în parte de cea ce se poate aduna pe lună. Iar la general socoteală a visteriei să fie bine încredinţat Ex-ta, că şi veniturile, şi chieltuelile toate să vor arăta întregi după orănduială.

1810 Aog. 17

Ban Manolache Creţulescu, Grigore Ghica, Evstratie Creţulescu, Constantin Balacean, Vel Vistiar Varlaam.

X.

Bani ce au primit Visteria în luna lui Iolie.

Tl.	Bani		
61405	63	Cei ce au rămas în visterie din luna trecută a lui Ionie.	
650		de la judeţu Argeş din ajutor breslelor adică neamuri, poslujn. mazăli şi bresl. . . Ioli	1
2000		ipac de la Argeş din zaherea	1
480		din venitul după vitele ce trec înăuntru . .	4
8990		de la Gorj, din banii zaherelii	4
5000		ipac de la Gorj din diminiea lui Maio şi Ionie	5
1477		de la jude. Argeşului din banii zaherelii . .	9
20000		luaţi înprumut cu zapis Divanului dela sărdar Constandin	14
45		de la oraş Cămpulung din zaherea. . . .	18
14000		din venitu vămilor adică din sfertu lui Oct.	18
6200		de la Mitropolie din bani zaherelii preoţilor	19
5000		de la judeţ Dolj din rămaşiţa fănului anului trecut	22

30,60	de la oraş Cămpulung din diminiea lui Maio şi Ionie	22
542	de la judeţ Prahovi ipac din diminiea lui Maio şi Ionie	22
4387,45	de la judeţ Romanaţi din bani zahereli . .	22
2756	ipac de la judeţ Romanaţi din diminiea lui Maio şi Ioni	22
1500	de la judeţ Muşcelul din bani zaherelii . .	23
6000	de la judeţ Argeşulu ipac din bani zahereli	23
743,85	de la judeţ Muscelului din tetraminiea breslelor, Maio, Ioni, Ioli şi Avgus.	28
3639,22	din venitul vămilor ipac din sfert lui Avg..	28
1547,6	de la oraş Cămplung din rămăşiţa fănului anului trecut	29
147921,116	toată suma	
101970,57	să scade cheltuiala	
45951,59	Acestia rămăn în visterie, cari să vor face venit la socoteala luni lui Avg.	

Ban Manolache Creţulescu,
Grigori Ghica,
Evstratie Creţulescu,
Constantin Balăceanu,
Vel vistiar Varlaam.

XL.

Bani ce s'au dat şi s'au chieltuit de visterie în luna lui Iolie.

Tl.	Bani	
801		Plata dă progoane la 89 cară ce au venit de la Bărlad cu zaherea la Bucureşti din cumpărătoarea lui Polizache	1
242		daţi cărăuşilor de la 121 cară, ce venise de la Focşani cu zaherea la Lunca, şi fiindcă s'au trimis deacilea la Turtucaea li s'au dat dă chieltuială câte tl. 2 dă car	1

600	Polcovnicului Marchi Sentoler leafă pe luna lui Ionie	1
300	daţi la zece lipcani ce s'au trimis însă 4 la expediţia poşti ot Hărsova, 2 la deputaţii luminatului graf Caminschi, 2 la deputat Excelenţii sale graf Langeron, şi doi la deputaţii Ex-sale ghenerał Luiza pe luna lui Iolie po tl. 30 fieşcare .	2
84	chieltuiala lipcanilor ce s'au trimis pe afară cu porunci în luna trecută a lui Ionie, bezi tl 200 ce s'au dat la Ionie 13 prin pitar Dumitrache .	
340	Polcovnicului Denisiev cu tălmaciul şi gramaticu său chieltueala mesii pe luna lui Ionie . . .	2
1000	Slugerului Ştefan Lăcustean deputatu luminatului graf Caminschi leafa pe luna lui Ioli	
1000	Iancului Nicole cu deputat Ex-sale ghenăral Camenschi leafa pe luna lui Maio şi Ionie . . .	2
320	chirie la 4 cără mocăneşti pe o lună ce s'au trimis peste Dunăre la Şumla în locu altor patru cară ce au fost mai nainte ca să să schimbe după cererea Ex-sale Dajuri? ghiniral	2
60	la doi neferi ce s'au trimis cu aceste cară pentru chieltuială drumului	2
67,60	la trei cară mocăneşti ce s'au trimis peste Dunăre cu provizie	3
500	chieltuiala la canţeleria Ex-sale ghenăralului Enghelgart pe luna lui Iolie	4
346	plata cărnie ce s'au dat în tainu cazacilor pămănteni şi altora pe luna lui Ionie	5
200	leafa pe luna lui Iolie Lucă tălmaciol Ex-sale viţ prezident	5
786	porucicului Podvisochi ce este orănduit la Vlaşca pentru plată dă progoane la zahereaua contribuţii	5
150	trimişi de chieltueală slugerului Nicolae epistaţii carălor ce sănt trimise la Silistra pentru ridicarea Turcilor robi	5
50	tainu Petcului căpit cu 30 arnăuţi ce s'au aflat	

pe lângă Ex-sa ghenaral Zaz pe Ionie . . . 5

5000 daţi alelhesap prin stolnicu Iancul şi Costache Manul pentru chirii carălor mocăneşti ce se află orănduite peste Dunăre în poslușaniea oştirilor

1500 ispravnicului dă curte alelhesap pentru chieltueala meremeturilor spitalurilor, magaziilor şi cfartirurilor din Bucureşti 5

154 fustaşilor ce slujăsc la Divan pentru căte o păreche cezme ce le să dă pe tot anul la Paşti, şi fiindcă n'au luat atunci la Paşti, li s'au dat acum 6

90 la trei postelnicei ce s'au trimis mumbaşiri la trei judeţe, să facă trei sute cară pentru transpot tephanelelor 6

2000 celui dela judeţ Ialomiţi orănduit ofiţer Dombrofschi pentru plată dă progoane la zahereaua contribuţii 7

590 cusur din lefile cantelariştilor ot cantelaria roseasca a Divanului pe luna lui Ionie, bez tl 1460 ce s'au dat la Ionie 29 7

674,21 chieltueala cantelariilor Divanului, visterii şi cea rosască, pentru hărtie, ceară tare, cerneală, balinuri, şi pentru podorojne pe Iolie 8

7,60 lefi lui Hovanoschi cazacu ce au venit cu carăle dă transport cu zaherea de la Focşani, întorcându-s earăş înapoi pentru chieltueala drumului pe o lună po parale zece pe zi . . . 8

300 auditoriolui de la comisiea cercetătoare leafă pe Ionie 8

1500 ipac ispravnicului de curte pentru meremet de spitaluri şi cfartiruri 9

30 pentru zece topoară ce s'au trimis în trebuinţa podului ot Turtucaia 10

1000 ipac ispravnicului de curte pentru meremet de spitale şi cfartiruri 10

375,60 pentru 186 tălpoae ce s'au luat de la Niculai Carciumaru şi la Zărpăzplas de aici din Bucureşti

din porunca Divanului de mai nainte pentru trebuința podului ot Hărsova, și neindestulându-s de atunci, s'au plătit acum 10

200 chieltueala mesii revizorului Stancevici pe luna lui Iolie 12

78 Schitu Rătești mila ce are prin hrisov domnesc pe acest următor anu 12

500 leafa pe luna lui Iolie lui Nicolae Mavros deputatu Ex-sale gheneral Zas 12

30 dați dă chieltueală lui Costache posteln. trimițându-s la Focșani cu 41 cară pentru încărcatu zahereli 12

862,60 dați leafă sărdarului Dumitru cu 15 neferi ai săi trimițându-s pe afară pentru izgonirea tălharilor însă 300 leafă sa pe trei luni Ionie Ioli și Aug. po tl 100 pe luna 562,60 la 15 neferi de la 15 Iolie până la sfârșitul lui Avg. unul po tl 25 = 862,60 . . . . . .

193 lui Teodor bulugbaș cu cinci arnăuți leafa pe luna lui Maiu 15

3000 plata ispravnicului alelhesap pentru meremet de spital și cfartiruri 15

1340 Poltcovnicului sovetnic ce s'au orănduit cu comisia nouă însă 500 pentru condice, 200 cheltueală mesii menzil poltcovn. sovietnic, 150 leafa unui secretar, 100 dragomanului, 240 la trei scriitori, 150 pentru hărtie, cerneală și actele, 1340 pe luna lui Iulie 15

1010 dați în lefile surugiilor de la Polevoi pociut pe două luni de la Apr. 27 până la Ionie 27 bez tl 500 ce s'au dat întăio la Apr. 28 15

250 Pitarului Dimitrache logofătu menzilurilor alelhesap în socoteala chieltueli drumului lipcanilor ce să trimit pe afară cu porunci în luna lui Iolie . 15

2633 leafa Zavizilor cu neferii lor pe luna lui Ionie însă

668 Zahariea tufacu cibaș

192 Teodor bulugbaşa
443 Nenciol bulugbaşa
443 Tanase
443 Sterie, 443 Sotir = 2633 15
117 leafa breslei armăşii pe luna lui Ionie însă 92 mesalagii, 5 duhov puşcări 20 t. armaş=117 . 16
93,60 unui cantaragiu ce este orănduit asupra cântăritului făinii leafă pe Apr., Maio şi 15 zile din Ionie po tl 35 pe lună cu tl 6 dres cântarului . 16
2420 trimişi Comisionerului Covache ce dedese în plată chirii carălor mocăneşti de la Silistra ce sânt în poslușanie oştirilor 16
1000 alelhesap prin sărd Chiţoran pentru hainele ce au făcut cazacilor pământeni . . . . . .
3000 lefi pentru spitaluri la casa comisariatului . . 16
30 Hristea logof, 30 Dinului logof 40 la 4 neferi trimişi la Vlaşca şi Teleajin mumbaşiri pentru cară ca să încarce proviant dela magaziea Bucureştilor şi să-l ducă la Ruscioc 17
100 cheltuiala drumului medeln Manole trimiţându-s mehmendar cu el Ciuperci până la Zămnicea . 17
1000 ipac ispravnicului de cuib alelhesip pentru meremet de spitaluri magazii şi cfarteruri . . . 18
256 daţi dohtoriolui Daniil ce s'au trimis la Teleajen pentru căutatu bolnavilor lăcuitori de acolo însă tl 200 pentru chieltueala drumului şi 56 pentru dohtorii 19
20 milă soţii lui Marin lipcan ce s'au omorât dă hoţi pe drumu Şumli 19
50 leafă pe luna lui Maio Iancului deputat după lângă Ex-sa ghenaral Ermacev 19
375 leafă lui Romanofschi dela cantelaria rosească de la Maio 15 până la sfârşitu lui Iol pe tl 150 pe lună . 19
30 lui Ilie postelnicul trimiţându-s la Ruscioc cu 119 care cu zaherea 19
30 la doi neferi ce s'au tocmit împreună cu post

	Ilie la Ruscioc	19
3000	ipac ispravnicului de curte alelhesap pentru meremet de spital şi cfartir	19
80	chirie la un car mocănescu ce s'au trimis la Roşcioc la sluger Ştefan Lăcusteanu deputatu după cererea pe o lună	19
6055,16	Iancului Aronovici evreiol pentru sacii ce au dat dă trebuinţa făini contribuţii	19
1000	ipac alelhesap sărdarului Chiţoran pentru îmbrăcamintea cazacilor pământeni	21
2000	ipac ispravnicului dă curte alelhesap pentru meremetu dă spital şi cfartiruri	22
10	milă preoţilor dela besereca sf. Ilie la ziua praznicului	22
40	la 2 postelnicei trimeţăndu-s la pod Turtucai, ca să dea ajutoriol la cele trebuincioase	23
4885	ce să făcuse orăndueala ca să dea de jud. Dămboviţa sărdarului Nicolae Codracicu pentru plată de zaherea, şi neplătindu-să dă la judeţ, s'au dat dă la visterie	23
6200	ce să făcuse orăndueală la vornicia dă politie din banii breslelor ca să-s dea Răducanului Clinceanu pentru cumpărătoarea lemnelor dă foc, şi neputăndu-să împlini banii din politie, şi pentru ca să nu-i să întămple numitului zăticnire la cumpărătoarea lemnelor, i s'au dat de la visterie .	23
9000	ipac daţi alelhesap în plata chirii carălor mocăneşti ot Silistra	32
1700	Avaeturile visterii din bani ajutorului breslelor adică neamuri, mazăli, breslaşi şi postelnicei .	24
156	ofiţerului Podvisoschi pentru plată dă progoane la căratu zahareli dela Vlaşca	25
15	unui nefer ce s'au trimis la Ruscioc cu provizie	25
2000	ipac ispravnicului dă cute alelhesap pentru meremet de spitaluri şi cfartiruri	25
30	lui Iamandi posteln trimeţăndu-s la Ruscioc cu	

	162 cară cu zaherea dela magaz. Bucureşti . .	27
30	doi neferi ce s'au trimis cu aceste cară înpreună cu numitu Iamandi post	27
10	Post Gheorghi trimeţăndu-s la Săcueni şi Prahova pentru carăle ce era să se trimită	28
10	Post Atanasie la Slobozia ca să încarce cele trebuincioase ale artelerii	28
100	ipac polcovnicului Vasile Bozgon dela Mehedinţi fiindcă s'au arătăt cu vitejăe asupra tălharilor izgonindu-i din judeţ	29
1900	cheltueala ştalui Ex-sale senatorului Crasno Milaşevici pe Iolie.	30
2000	plata la progoane pentru căratu zaherelii dă la Focşani prin Protopei ungher oficeal ce este orănduit la acel judeţ	30
50	Bulugbaşa Atanase trimeţăndu-s la Vlaşca şi Teleajen ca să facă o sumă de cară după la hazlăi şi să-le aducă la Bucureşti a să încărca cu zaharea şi să o ducă la Rusciuc.	
150	la 10 neferi po tl 15	30
226	la 113 cară din sud Vlaşca ce au adus bolnavi dela Rusciuc la spital căte tl 2 la fieştecare car de chieltueală. Şi s'au trimis earăş la Ruşcioc pentru adresa bolnavilor	30
3000	ipac ispravnicului dă curte alelhesap pentru meremet de spital şi cfartiruri	31
1516,80	lui Simion Cocu leafă pe patru luni şi 10 zile adică pe Ghenar, Febr, Mart, Apr şi zece zile din Maio po tl 350 pe lună	31
300	auditorului	
300	la doi scriitori dă lă comisiea cercetătoare leafă pă lună lui Iolie	31
10	milă preoţilor dela beserica sf-lui Panteleimon la ziua prazneculuí	31
15960	Alelhesap din lefile lozilor boerilor divaniţi i de-	

pertamentari şi alţi din suma catastişelor de Apr Maio. . . . . .

101.970,57 Toată suma.

Ban Manolache Creţulescu,

Grig. Ghica. Vel vistier Varlaam.

XII.

Catră... Vasilie Crasno Milaşevici Divanul Cnejii Moldovii.

Prin predlojanie înalt Ex. V. din 11 Avg. subt No 1787 înţălegand Divanul răspunsul ce s'au dat de cătră înalt Ex-sa Domnul ministrul fănănsurilor asupra primirei vidomostiei socotelilor de mai înainte cerire pentru tremiteri socotelilor de acum pe 6 luni.

Nu lipseşte a arăta înalt Ex-v că iată spre urmare poroncită, făcăndu-să o vidomostie de socotială pe 6 luni de la zi întăi Ghenarie 1810 pănă la zi întăi Iolie a acestui an să alăturiază langă aceasta înştiinţare însămnată supt litera A însă sfărşătul acestie socoteli de 6 luni încheea precum să va vide în driaptă urmare sa, adică trecăndu-să în venituri bani porţiei de carne care s'au luat de la locuitori supt acest nume. Iar în daturi nu s'au trecut daţi la comisie proviantului, pentrucă nu s'au dat ce s'au întrebuinţat în plata progoanelor cărăturei de toamnă şi de iarnă, căci cunoscut iaste înalt Ex-v şi din cele mai înainte arătători a Divanului cătra înalt Ex-v pentru aceasta, că plată progoanelor aceştii cărături au fost hotărătă de strălucirea sa mai marele comandir a armiei şi procotohul înalt Ex-v prezident au şi slobozit voe Divanului ca pănă să vor lua banii din hazneaoa împărătească să să de lăcuitorulor cărăuşi ci era cu transportul în socoteala plăţii progoanele spre cheltuiala drumului şi întra'cest chip, pentruca s'au dat şi din banii porţiei de carne în plată de progoane s'au trecut aşămine în vidomostie socotelii, rămăind şi prisos într'aceste 6 luni 127669 lei 47 bani după chipul al adevărat cu care s'au urmat neplătindu-să banii porţiei de carne pe aceste 6 luni. Dar socotindu-să că o socoteală ca această pe aceste

6 luni de vreme ce nu are însfărşet închegare sa, pentrucă nu s'au dat banii porţiei de carne, acei care s'au luat şi supt aceasta numire şi sănt hotărăţi pentru acest sfărşit, rămăind ca să ea de acum banii progromului din hazneaoa împărătiască şi apoi să să pue la cale dăndu-să banii porţii de carne la împărătiasca comisie a proviantului şi când aceasta să va face atunce rămăne strămutată aceasta vidomostie a socotelii de 6. luni.

Spre această s'au mai făcut şi altă vidomostie de socoteală tot a acestor 6 luni însamnată supt lt. B întru care neschimbate fiind toate celelalte condee a veniturilor precum şi a datoriilor numai condeiol dă venitul de la lăcuitori pentru porţie de carne nu s'au trecut pe aceste luni. Dar asămine şi la datorii nu s'au scăzut nici în arătare de datorii în progoane, ce numai s'au însămnat, că acest venit să va trece în sama celor viitoare 6 luni acestui an. Şi numai această socoteală poate să fie nestrămutată. Iar ace de mai sus arătate urmiază a ave prifacere sa. Apoi dar după această socoteală însămnată supt lt. B prisosul cel adevărat în 6 luni 52560 lei 87 bani, pentrucă ceilalţi au urmare lor în răsplătire ce datornică la comisie proviantului pentru porţie de carne.

Deci dintru aceste doao socoleli ori care va socoti înalt Ex-v că va fi mai bine primită acea să va trimite la Domnul ministru finansurilor pentrucă amăndoă sănt drepte. Iar una urmiază a avea schimbare mai în urmă, după ci să va slobozi din hazneoa împărătească banii progoanelor care sunt peste 400 mii lei. Şi Divanul atunce oprind dintru aceea căt au dat lăcuitorilor în progoane va răspunde la comisie proviantului plata toată a porţiei de carne.

Iar pentru mirare Domnului ministru a fănansurilor asupra socotelii cei cu tahmin, care s'au trimis pentru veniturile şi cheltuelile anului următori 1810 că ar fi cu împuţănare socotite veniturile ce să nădăjduesc a să lua în anul curgătorii decât aceli, ce s'au luat în anul trecut 1809.

Spre dezlegarea acestii mirări ca să să încredinţeză înalt Ex-sa nu lipseşte Divanul cu cinste a arăta 1-tăi că tahminul pentru nădăjduitul venit este pururе greşit neştiindu-să încungiurare anului până la sfărşit care venit nestrămutat va aduce. In-

tr'acest chip au fost socotiala care s'au dat mai înainte şi întru care s'au arătat prisos până la sfărşitul anului 194316 lei 54 bani. Intr'acest chip va fi şi această socotială care să trimite acum alăturându-să aice, făcându-să de iznovă şi trecându-să slujbile ruşumaturi, ce s'au vându pănă acum cu suma ce adevarată. Şi numai cu slujba vădrăritului trecută în tahmin, fiindcă de acum iaste să să di în vănzare. Şi iată că de la ce mai dinainte socotială până la această iaste osibire pentrucă prisosul până la sfărşitul anului să alcătueşte în sumă de 365639 lei 117 bani. Şi poate până la sfărşitul anului va mai fi osăbire, care atunce să va cunoaşte.

2-le. Şi cu toate aceste de mai sus pentru recunoştinţa sumei cei adevărate a veniturilor nu să poate socoti micşurare în străngerile anului pentrucă de ar fi fost micşurare în venituri, apoi de vreme că cheltuelile sănt tot acele fără nici o înputănare ar fi urmat a să arăta neagiungire, iar nu prisos, precum să arată acum.

Pricina iaste că în socoteala anului 1809 au fost arătări în venituri 353993 lei ce s'au fost străns dela locuitori cu numire de banii zaherelii, care bani apoi cu prisos sănt precum în cheltuele arătându-să că s'au dat 639450 lei în cumpărătoare de proviant şi furaj.

Acum lipseşte din venituri ace străngere de banii proviantului şi a furagiului. Dar din suma datorilor lipseşte toată cumpăratoare de proviant şi furaj. Şi în locul acestii străngere de 353993 lei urmează în anul acesta după înaltul împărătesc ucaz dare proviantului şi a furagiului controbuţiei în număr de 51 mii cesferti, care în bani socotindu-să poate să alcătuiască o sumă de 800 şi 900 mii lei. Acest condei a contribuţii lipseşte şi din venituri şi din cheltueli, urmând a să da osibită socotială în natura proviantului şi a furagiului după cvitanţie. Când şi controbuţie să va adăogi în venituri cu mult mai mult prisoseşte dare ţării în anul acesta.

3-le Mai sănt şi banii moşiilor Hotănului, care din vreme în vreme găsându stăpănii să dau. Deci în anul 1809 pentru moşiile care nu au fost eşit stăpănii s'au folosit visterie pământiască cu 132193 lei 40 bani.

In anul acesta curgătorio, fiindcă s'au dat cele mai multe şi tot să dau stapăni lor de va mai rămăne vre un chip folos acela să va treci la sfărşitul anului.

In scurt adăogire iaste în veniturile cele legiuite de căt în suma anului trecut şi în cheltueli cu iconomie măsurat şi poate prin ştinţa înnalt Ex-v. Şi pe toată luna să va urma trimitire socotelilor. Iată asemine socoteli şi a casii răsurilor = 2 = de o potrivă pe 6 luni dela 1 Ghen 1810 păn la sfarşit lui Ionie şi una cu tahmin pe deplin anul 1810.

Const Ghica logof Balş logof,
Iordachi Roset vist.
1810 Avg. 30, Eşi

XIII.

Vidomostiea arătătoare de toate veniturile Cnejii Moldaviei pe anul curgător 1810, care de al doilea s'au răpus cu tahmin acum la August 30 anul 1810. [In monedă de argint turcească şi galbini olandezi căte 10 lei galbănu].

	Lei	Bani
De la birnicii de prin tărguri şi jădovi orăndari de prin sate patru cesfert. căte de trei luni pe un an .	44635	53
De la mazăli şi ruptaşi din toată ţara pentru dăjdii căte de trei luni într'un an	50248	15
De la jădovi hrisovoluţi patru cesferturi căte de trii luni pe un an	47602	
De la ruptile visterii doâ dăjdii ce să străngu într'un an adică una la svăntu Gheorghie şi alta la svăntu Dimitrie	43763	
De la dughenile şi crăcimele de prin tărguri, care să străngu numai odată într'un an în lunile Ghenar, Febr, şi Mart	42443	
De la lăcuitorii birnici de prin sate dările ce să străng căte pe trii pentru porţie cărnii oşteneşti pe patru dări	368262	

Banii ce s'au străns pentru ţinere poştilor, înpreună cu banii goştinii căte 3 par şi 2 bani de oae în

lunile Apr, Maio şi Ioni 213850

Slujba goştinii care să ea căte patru par şi un ban de oae. S'au vândut cu contract d-lui vist Iordachi Roset drept 176050

Slujba desătinii ce să ea di pi stupi şi rămători căte opt par şi un ban. S'au vândut cu contract d-lui Costandin Balş drept 160000

Slujba vădrăritului ce să strânge di pe vinul ce esă din ţară care are să-s vândă la Săptbr. cu tahmin 240000

Ocnile cu sare pe un an adică şapte luni păn la sfărşitul lui Ioli după analoghie vânzării de mai înainte cătră d-lui vist Iordachi Roset de 184000 lei pe an, şi cinci luni de la zi întăi Avgust păn la sfărşit lui Dechembr. după analoghie vânzării de acum de 229800 lei pe an cu contract iarăş d-lui vist Iordachi Roset şi fac pe anul 1810 203083,40

Vama iarăş pe un an înpreună cu analogon la zăci unu adică şasă luni păn la sfărşitu lui Ioni, după analoghie vânzării cătră d-lui logof Costandin Balş din anul trecut de 120000 lei capite pe an. Iar pe 6 luni la sfărşit lui Dechem. după analoghie vânzării de acum cu contract d-lui polcov Manolachi Balş drept 270050 lei pe an. Şi fac pe anu 810 banii vânzării cu analogon la zăci unul 214527,60

Venitul horelcii ce să ea căte 60 par de toată vadra cu holercă ce vine de piste hotar în Moldova şi s'au vândut cu contract d-lui vist. Iordachi Roset drept 196000

Venitul ţîganilor stăpânirii ce să strânge în patru dări căte de trei luni, şi s'au vândut cu contract d-lui Costandin Balş pe un an 125000

Venitul Besarabiei ce s'au vândut cu contract d-lui vist. Iordachi Roset de la 20 Apr. 810 şi păn la 20 Apr. 811 286000

Fac . 2411464,48

Iar tocma ce adevărată sumă a veniturilor să va şti la înplinirea anului.

XIV.

Cheltuelile ce s'au făcut păn acum şi să socotesc că să vor mai faci din veniturile arătate pe anul acesta 1810. [In monedă de argint turcească şi galbini olandezi căte 10 lei galbănu].

La trebuinţăle cele oşteneşti

	Lei	Bani
Banii spitalului ce să dau la comisie înpărătească a comisariatului căte 71023 lei 52 bani pe lună cuprind pe an	852281,	24
Pentru meremeturi şi alte întocmeli a spitalurilor după urmare ce s'au văzut păn acum, cu tahmin pe un an	60000	
In porţie ce de carne la proviască comisie pe un an	354248,	44
Banii ce cu opştiască socotinţă şi hotărăre Ex-sali prezedentului Divanului s'au dat iraturile visterii agiotor în cumpărătoare părţii dintăi a zahirelii de contribuţie, afară de banii ce s'au străns şi să străng întru această trebuinţă. Pentru care după săvărşire să va da socotială	110485	
Cumpărătoare a 272174 puduri făn ce au mai trebuit a să puni pentru hrana cailor oşteneşti pe la magaziile unde s'au fost sfărşit fănu acel făcut cu rănduială din ţară	70933,	108
Porţie ecspeditorilor, a pisarilor şi a zăloagilor, de pe la poşte pe un an	11500	
Chirii de casă în care sănt spitaluri oşteneşti şi moniţii	12200	

In trebuinţăle pămînteşti

Pentru ţinere poştilor pe un an după contractul ce iaste închiet	265000	
In plată progoanilor ţiitorilor poştilor pentru cinovnici şi slujitori ce să trimit cu trebi, şi pentru ecspediţie cărţilor oşteneşti pe şasă luni din anu trecut, adică de la zi întăi Ioni păn la sfârşitul lui Dechembr		

1809 ce n'au încăput a să plăti din iraturile acelui an . 49175,115

Iarăş ţiitorilor poştilor pentru progoanele anului 1810 cu tahmin 120000

Cheltuiala ispravn. curţii pământeşti cu tahmin pe un an 20000

Alte cheltuele următoare atăt de cătră visterie căt şi de cătră dregători în feliori de trebuinţi pe un an socotindu-să numai căte 10000 lei pe lună. Iar suma ce adivărată să va şti la înplinirea anului . . . 120000

2045824, 51

Şi fiindcă suma veniturilor pe un an este . . 2411464, 48

Din care scăzându-să suma mai sus arătată a cheltuelilor 2045824, 51

Să înţăleg̃e că pot să prisosască din venituri care s'au socotit a rămăne în socotiala contribuţii anului 1811 365639,117

Iordachi Roset vist.

XV

Samă pentru sumile cu tahmin de veniturile şi daturi a căsăi răsurilor cnejii Moldaviei pe anul 1810 care s'au tăcut acum de al doile la Avgost 30.

Samă arătătoare ce fel de venituri are casa răsurilor a Cnejii Moldaviei şi cătă iarăşi dintru aceli prin tahmin să socoteşti că pot să între întru această casă în curgire anului 1810 care s'au făcut de al doile acum la Avgost 1810 [în monedă de argint turcească].

Lei Bani

Răsurile cesfertului pe trei luni Ghenar Februari şi Mart ce să strănge de pe la locuitorii de prin sate şi tărguri 144399,99

Răsurile căte 15 parale la leu pe suma de 42443 lei ce ea visterie odată într'un anu în lunile Ghenar Febr. şi Mart de la dughenile şi crăşmile de prin tărguri, pe care sumă cuprind răsuri 15916,15

Răsurile pe 12536 lei 45 bani suma ce ea vesterie în lunile Ghenar, Febr. şi Mart de la mazăli şi ruptaşi, pe care suma căte 15 parale la leu cuprind răsuri. 4701,15

Răsurile cesfertului pe trei luni April, Maio şi Ioni ce să strănge de pe la lăcuitori de prin sate şi tărguri 123181,96

Răsurile căte 15 parale la leu pe suma de 12553 lei 75 bani ce se ea de cătră visterie în lunile April, Maio şi Iuni de la mazăli şi ruptaşi. 4707,72

Răsurile cesfertului pe trei luni Iole, Avgost şi Săptembr ce să străngi de pe la locuitorii de prin sate şi tărguri. 123181,96

Răsurile căte 15 parali la leu pe suma de 12553 lei 75 bani ce să ea de cătră visterie în lunili Iole, Avgost şi Septem de la mazăli şi ruptaşi 4707,72

Răsurile cesfertului pe trei luni Octombr, Noembr şi Dectem ce să strângi de pe la lăcuitorii de prin sate şi tărguri. 123181,96

Răsurile căte 15 parale la leu pe suma de 12553 lei 75 bani ce să ea de cătră visterie în lunile Oct, Noem şi Dechem de la mazăli şi ruptaşi. 4707,72

Din slujba goştinii ce să ea de pe oi analogon la zăci lei unul, şi banul milii la zăci doi pe suma vănzării, care slujbă s'au văndut la 15 a lunii lui April 1810 cu 176050, d-sali vist Iordachi Roset şi pe această sumă au cuprinsu analogon şi banul milii 50995

Din slujba desătinii ce să ea de pe stupi şi rămători analogon la zăci lei unul şi banul milii pe suma vănzării, care slujbă s'au văndut la 15 a lunii lui Iole d-sali logofătului Costandin Balş cu 160000 lei şi pe această sumă au cuprinsu analogon şi banul milii . . 24484,102

Din slujba vădrăritului ce să ea de pe vin analogon şi banu milii 50666,80

Suma veniturilor care cu tahmin s'au pus cu tot să între în casa răsurilor 674831,95

Să adaog lângă suma venitului acestui an, această sumă care au prisosăt din veniturile păn la ză întăi Ghenar din anul 1810 după samile ce s'au închiet păn la aceasta vremi 33542,40

Toată suma ce cu tahmin să alcătueşti pe acest anu împreună cu suma ce au presosit din veniturile anului trecut 708374,15

XVI.

Samă arătătoare de cătă sumă de bani urmiazi trebuinţă a să da în plata lefilor din veniturile ce să socoteşti că vor să între în case răsurilor în anul acesta. (în monedă de argint turcească).

	Lei	Bani
Toate lefile pe luna lui Ghenar	54083,19	
Pe luna lui Februare	58853,19	
Martie	53953,19	
April	53583,19	
Toate lefile pe luna lui Maio scăzăndu-să întru aceasta lună lefile epistaţilor şi a stanţierilor fănului oştenesc	49173,19	
Pe luna lui Ioni	50586,109	
Ioli	50310,39	
Pe Avgost adăogăndu-să întru aceasta lună liafa rănduiţilor asupra facerii fănului oştinesc	52914,79	
Pe luna lui Săptembrie	52914,79	
Octombrie	52914,79	
Toate lefile pe luna lui Noembrie scăzăndu-să întru aceasta lună liafa rănduiţilor asupra facerii fănului oştinesc şi adoagăndu-să lefile epestaţilor şi a rănduiţilor pe la stanţiile cu făn oştenesc	55804,79	
Toate lefile pe luna lui Dechembrie	55804,79	
Şi toată suma pentru plată lefilor în anul acesta 1810 să socoteşti că va ajunge păn la	635896,38	
Şi suma această a daturilor scăzăndu-să din suma veniturilor care s'au alcătuit cu tahmin, mai rămăn încă suma pe anul 1811	72477,97	

Şi din suma aceasta ce prisoseşti au să să de 50000 lei în banii zahirelii controbuţiei pe anul 1811 după obştiasca socotinţi hotărâtă prin predlojania înalt Ex-sale senatoriolui.

Iordachi Roset vistier.

XVII.

Vidomostie de banii ce s'au cheltuit din visteria Cnejii Moldaviei în trebuinţe ostăşeşti în opt luni din anul trecut adică de la 1 Ghenar 1810 şi păn la 1 Săpt, afară de cheltuelile acele pământeşti

1810 Săpt.

La împărateasca comisie Comisariatului banii rănduiţi de să dau pentru spitaluri după poronca răposatulu D. ghin. feldmarşal Prozorovschi şi după cfitanţile comisii de primire, pe opt luni căte 71023 lei 25 bani pe lună	568187,56
In meremeturi şi alte întocmiri a spitalurilor atăt aice în Eşi căt şi pe afară, după cererile smotritelilor şi după trebuinţi, după anume izvoade cercetale şi iscălite de cilenurile Divanului	29580,96
Banii ce cu opştiasca socotinţi şi predlojănie Ex-sali prezedentului Divanului s'au dat din veniturile visteriei agiotor în cumpărătoare părţii dintăi a zaherelii controbuţiei, afară de bani ce s'au străns şi să străng întru aceasta trebuinţi. Pentru care după ce va lua sfărşit să va da socotială	110485
Cumpărătoare a 272174 puduri făn ce au mai trebuit a să pune pentru hrana cailor osteneşti în anul acesta pe la magaziile ce s'au fost sfărşit fănul ce au fost făcut cu rănduială din ţară. Pentru care sănt cfitanţile cinovnicilor oşteneşti de primire fănului . .	70933,108
Liafa smotritelilor şi a pisarilor oşteneşti ce sănt pe la pocite care s'au dat cu predlojăniile Ex-sali sinatoriolui pe opt luni de la 1 Genari păn la sfărşitul lui Avgust	3663,60

Plată proviantului zaloagelor de pe la pocite care iarăș din poroncă oștenească este rănduit a să da pe 6 luni de la 1 Ghenaru păn la sfărșitul lui Ioni, până când au dat dregătorii socotială 1555,27

Plată lumănărilor pentru caraul și cantelerii ce să dau d-sali comendantului din Eși câte 132 lei pe lună după cfitanțile sali, pe opt luni 1056

Iarăș plată de lumănări întru aceste trebuinți prin dregătorii de pe afară numai pe 6 luni păn la sfărșit lui Ioli păn când ș-au închiet ispravnicii sămile . . 1253

Chirii de casă ce sânt luate pentru spitaluri și alte trebuinți oștenești, după de mai înainte opștiasca socotinți a Divanului prin simfonie Ex-sale sinatoriolui 11800

Cumpărătoare a doaâ poduri ce s'au așăzat la vadul de la Rămnice pentru trecire oștenilor din cea parte și a proviantului oștenesc, după poronca Ex-sali sinatoriolui 2300

Pentru facire unui pod de la Chiotaio ce s'au urmat de ispravnic de Chilie după cerire Ex-sali comandirului forșaturilor Basarabiei 1446,105

Ce s'au cheltuit prin d-lor părcălabii de Galați și de Hotin în trebuință magaziilor celor pentru proviant oștenesc după trebuință ce au fost 1749

Pentru hrana arestanților aici în Eși după cvitanții și la Focșani 1185,30

Cheltueala făcută prin d-lui aga pentru meremetul cuptoarelor de la Frumoasa spre coptul posmagilor 803,66

Pentru proviantul soldaților statului după predlojăniile Ex-sali sinatoriolui 1187,90

In plată progoanilor ce au să ea lăcuitorii de la hazne pentru cărăturile ce au urmat după osăbită socotială ce s'au dat Ex-sali sinatoriolui de cât cuprind acei bani. S'au dat din poronca Ex-sali sinatoriului Cușnicov alelhesif din banii visterii 106002,60

Fac. .913189,104

Afară de cheltuelile ce vor mai fi făcute prin dregători în trebuinţăle oşteneşti păn la zi întăi Sapt, care nu să pot şti acum, pentruca, n'au venit încă sămile darilor următoare pe tri luni, Iolie, Avg şi Săpt.

Iordachi Roset vist.

XVIII.

Socoteala visteriei Valahii pe unu anu de venituri şi chieltueli din care unele s'au pus după cum să află acum şi sănt ştiute visteriei, iar altele s'au socotit cu tahmin dela prima Ghenar 1811 până la prima Ghenar 1812.

Tl. Bani	*Venituri.*
2400000	dajdiile ce sănt întocmite pe luni socotindu-să cu tahmin pe 16000 liode însă 1440000 lei pe 6 luni de la prima Ghenar până la sfărşitul lui Ioni de liode po tl 15 şi 960000 lei de la Iolie 1 până la sfărşitu lui Dechem. tot pe aceste liode po tl 10 fiindcă pentru tl 5 ce s'au scăzut pentru uşurinţa lăcuitorilor s'au facut arătare Ex-sale Domnului viţe-prezident, dar răspuns n'au venit până acum.
384000	pentru banii fănului şi ai orzului poştilor ce s'au orănduit a să înplini în bani din ţară în locu de natură, ipac cu tahmin po 16000 liode de liode po tl 3 pe lună de la Maio 1 până la sfărşitu lui Dechem.
107283,97	După trei dajdii tetraminii ale menzilor, breslaşilor, socotindu-să tetraminiea căte tl 35761 bani 32 după tetraminiea trecută Sept., Oct., Noem., Dech., fiind că cele de acum socoteli n'au venit până acum după la judeţe, bez pricinile de morţi, fugiţi şi scăpătaţi ce s'au scăzut din suma veniturilor.
10104	Ipac după trei tetraminii ce să înplinesc din politia Bucureştilor pentru lefile... pristaţi, socotit după tetraminia de Sept., Oct., Noem., Dech. 810 căte tl 3368 la o tetraminie.
906190	ajutoriol ce s'au scos la ocne (?) anul trecut pentru

plata zahereli contribuţii curgătorului an... însă 684540
liode 17113 birnici po tl 40.
114490 liode 11949 scutelnici po tl 10.
59450 liode 11890 poslușnici 5.
12710 „ 4271 slujitori 10.

906190

205156 cu tahmin după fănul ce să înplinește în bani după orănduieala ce s'au făcut în anul trecut fiindcă n'au venit până acum la visterie după la judeţe socotindule acesti bani.

111833 după iscăliturile armăşii pe un an.

1500 venitu căminării asăminea.

7484,60 din iratu agii care este să să răspunză până la sfărşitu lui Sept venitul 12515,60 ce s'au făcut venit la socotelile anului trecut.

416000 vămile
350000 ocnile } După cum s'au vandut la cochivechi
330000 oeritul

900000 Cu tahmin pentru dijmărit şi vinărit.

24480 apaltul lotăriilor din Valahia mare pe unu an.

2400 după lotăria din Valahia mică din tl 4800 ce s'au vândut într'un an, socotindu-să cu tahmin pe 6 luni, adică de la Iolie până la sfărşitu lui Dechem fiindcă întărirea pentru vânzarea acestii lotării n'au venit până acum dela Domnul sinator, iar tl 2400 rămăn a să face venit la socotelile anului viitor.

5400 după vânzarea clăplui (?) de la prima Aprilie până la sfărşitu lui Dechem pe lună tl 600 din tl 7200 ce s'au vândut într'un an, fiindcă ceilalţi bani, ramănu a să face venit la socotelile anului viitor.

95100 după vama vitelor ce trec înlauntru în Transilvania, precum s'au vândut la cochivechi, pentru care cu toate că s'au facut arătare prin nota Divanului către Ex-sa dum. viţe-prezident ca să rămăe acest hazmet, căci de va fi slobodă trecerea vitelor în lăuntru, să vor impu-

ţina cu totu vitele lăcuitorilor ţării dar până acum răspuns n'au primit Divanu.

57750 După apaltul Brăilei din tl 115500 ce s'au vândut pe un anu socotindu-s pe 6 luni adică de la Iolie, până la sfârşitu lui Dechem, fiindcă întărire pentru vânzarea acestui apalt n'au venit până acum dela d-lui senatoru, iar tl 57750 rămâni a să face venit la socotelile anului viitor. De acea să socoteşte începerea anului viitor cu tahmainu dela Iol 1.

22621 Dela d-lui vorn. Bălăceanu care bani îi luase dela Craiova, când au fost acolo orânduit cu cercetarea comisii, şi din poruncă au răspuns la visterie.

600 Dela oraş Cămpulung obicinuit avaet ce să lua mai înainte pentru po(stelni) cie dar acum s'au făcut venit visterii pe următor anu lt 1811.

24567,12 bani ce au primit visteriea până la Maio 5 dela cinstita comisie cercetătoare din Bucureşti, după cercetarea ce din poruncă să face.

1776,75 ce s'au înplinit dela Carnetu Cornil din polcu belaruschi hăsarchi care bani au fost rămas asupra lui din bani ce i s'au fost dat în anu trecut pentru plata progonului zaherelii Febr. 17.

3632,60 după progoane ce s'au înplinit de domnu sinator şi s'au trimis visterie 26.

120 ipac prin viţe prezident 930 de la potporucicu Cehornei ce au fost orânduit cu roata Şăminov.

6362007,94 bez tl 17650 apaltul cărţilor de joc fiindcă acestia sănt ai casi podurilor politii.

Banii ce are a lua Divanu de la casa Comisii.

Tl.	Bani	
1181779,101	65397,20	Plată dă progoane pe lt 909 după socoteala ce este dată la comisie.
	56087	ipac plata de progoane pentru zahereaoa ce l-au cărat dela o magazie la altă pe lt 810.

298505 ipac plată dă progoane la zaharele ce s'au cărat din magaziile Focşanilor după socotelile cinovnicilor în lt 1809 şi 1810.

381660 Plată dă progoane la 19083 cară ce l-au dat în feluri de transporturi de la prima Ghenar 1810 până la Oct când s'au făcut această socoteală după porunca şi ceririle ce s'au făcut după vremi.

220425 pentru plată boilor şi a carălor ce s'au dat pe leat 1809.

26755,81 ipac plată carălor ce s'au dat în leat 810 adică 450.

94530 chiriea carălor mocăneşti ce au slujăt în trebuinţa oştirilor, atăt în Valahia mare, căt şi peste Dunăre.

38420 plată dă progoane la 1921 cară ce s'au dat în feliori de transiporturi în luna lui Noembr şi Dechem în lt 810 după poruncă şi cererea ce s'au făcut.

1181779,101

7543787,75

6330440,70 să scade suma chieltuelilor după cum inainte arată.

1213347,5 acestia prisosesc.

Vel Vistier
Varlam

Al Ungrovlahiei Ignatie.

Nic. Golescu? Ianculeu?

Cheltueli pe un an dela prima Ghenar 1811 până la 1 Ghen. 812

Cheltueli ostăşeşti

Tl. Bani

852281,30 ce sănt orănduiţi a să da la casa comisii comisariatului pentru cheltuelile ospitalurilor, pe lună căte tl. 71023 parale 17 după orănduiala răposatului proin glavnoe comand. ghenăral Caminschi.

354242,24 pentru plata porţioanelor dă carni la oştiri pe lună

căte tl. 29520 bani 22 care bani să dau la comisia proviantului.

4500 ipac la masa proviantului pentru 3000 cesfert. păsat po tl. 15.

942600 plata zaherelii contribuţii curgătorului anu însă 5250000 pentru 25000 cesf. făină po tl. 21. 377600 pentru 25000 cesf. făină po tl. 21. 40000 plată dă progon la 20000 cesf. caştiol dintăi însă 10000 cesf. făină 10000 cesf. orz po tl. 2 cesfertă.

80051,49 pentru zaherelele ce au rămas neplătită din contribuţia anului trecut şi s'au plătit din veniturile curgătorului an însă

Tl. Bani

21022,105 pentru 1000 cesf. 6 cesferime şi 8 garniţe făină po tl. 21 bezi 26499 cesf. ce s'au trecut la socoteala anului trecut.

47672, 16 pentru 5709 cesferte 5 cesferime şi 1 garniţ ce s'au trecut în socoteala anului trecut.

10156, 48 cusur ce au rămas neplătit din socoteala păsatului păn la sfârşitu lui Dechembr lt 1810.

1200 plată dă oem la 60000 cesf. grău ce s'au măcinat la morile de la Uluiţi, bezi tl 2400 ce s'au trecut în socotelile anului trecut. 80051,49

137321 plată dă făn pe la polcuri pentru fănu ce s'au luat în natură de la magazii din socoteala fănului anului trecut 4225 însă, s'au plătit de la visterie pe la polcuri pănă la 9 Noembr.

78360 s'au plătit la Craiova prin vornic Manolache întăio ocărmuitor după socoteli şi cfitănţi ce au trimis la visterie.

39736 prin medeln. Manole ce au fost magazier la magaziea ot Buzău după socoteală şi cfitănţi ce au dat.

15000 cu tahmin pentru fănul ce s'au orănduit ca să-i plătească ispravnicii dela Vălcea şi Gorj la polc. rile ce au fost orănduite acolo în partea locului. 137321.

65487 care bani s'au dat din visterie după orăndueala d-lui

biv vel vist Costand. Varlaam podracinilor de făn din anul trecut şi d-lui are să dea sama pentru aceşti bani, fiindcă vistieria nu este datoare ca să-i plătească după cum s'au mai arătat.

28000 cheltuiala brutarilor ce fac păine şi pesmet pentru oştiri cu tahmin.

7500 chiria carălor mocăneşti ce să trimit după vremi cu feliori dă trebuinţă.

4850 chiria carălor mocăneşti ce au carat făn în luna lui Febr., Mart şi Apr. de la Lunca la magaziea Bucureştilor.

972928,60 chieltuiala poştilor din toată ţara însă.

Tl	Bani	
241491		analogon ce să face ca să ea epistaţii vechi ai poştelor de la Mart 1 pană la 10 Maio.
691437,60		epistaţii cei noi anologon pe 7 luni şi 20 zile de la 11 Maio pănă la sfărşitu lui Dechem căte 180375 lei pe 2 luni socotindu-s la 5850 cai po tl 185 calul.
40000		cu tahmin pentru inamuri ipac pe 7 luni şi 20 zile.
972928,60		

158563,75 meremet de spitaluri.

105478 meremet de cfartiruri.

42053,78 cheltueli de magazii după socotelile anului trecut.

65619,99 cheltueala podului ce s'au făcut la Rusciоc după socoteala ce s'a trimis Ex-sale viţ-prezident.

60000 pentru 2 poduri ce s'au făcut din nou pe apa Oltului, şi pentru pod ce s'au făcut pe apa Jăiolui în Valahia mică, cum şi pentru alte cheltueli mărunte de meremeturi ce s'au socotit cu tahmin pentru toate podurile din Valahia mică.

35547,93 Feliori de chieltuelă întămplatoare ostăşeşti după socotelile anului trecut.

22626,60 cheltuieala celor trimişi pe afară cu trebi şi porunci după socoteala anului trecut.

40000 cu tahmin plată dă dobândă pentru bani ce s'au luat înprumut după vremi.

8121,42 obicinuite cheltueli ale cantelariilor.

349512,48 leafa şi cheltuiala revizăi i cheltuelile şatărilor i cheltueala mesii ofiţerilor ce sănt orănduiţi pe la judeţe, hărbaţi, neferi şi alţii ce să află slujind în trebi ostăşeşti însă 175912 bani 24 după cum s'au plătit până la sfărşitu lui Ionie, iar pe 6 luni de la Iolie până la sfărşitu lui Dechem s'au socotit după catast. de Ionie căte tl 28933 bani 44.

7020 pentru lefile cinovnicilor ce s'au orănduit a fi pe lângă ofiţeri după la judeţe, socotindu-s cu tahmin toţi de la 19 Ionie până la sfărşitul lui Dechem, pe lună câte tl 1080 la toţi

22693,63 leafa şi cheltueala roatei Şamicov însă

10486,36 pentru proviant însă tl 5243 bani 18 s'au dat pe 6 luni de la Ghenar până la sfărşitu lui Ioni. Şi asemenea s'au socotit şi pe 6 luni viitoare.

6296,86 pentru lefi în 3148,43 până la sfărşitu lui Ionie, şi alţi atătea s'au socotit pentru 6 luni viitoare.

5910,61 chieltueala aluniţii (??)

22693,63

4575 pentru paele ce s'au dus la spitale pe Ghenar şi Dechembr.

4412073,12 suma dinnapoi.

Cheltuelile ţării.

Tl.	Bani	
299160		Simbriile ispravnicilor, sameşilor şi ale zapciilor i avaeturile visterii, la banii dăjdiilor ce urmează pe luni la toţi pe o lună tl 24930.
9675		din trei dăjdii ale breslelor la o tetraminie pol 3225 avaeturile visterii, şi lefile cinovnicilor ce străng aceşti bani.
2400		chieltueala sarafiilor ce străng bani poştilor pe 8 luni socotindu-s pe lună căte tl 300.

450	logofătului ce stănge bani cetelor pristavi într'un an la o tetrămînie tl 150.
9300	avaeturile visterii din ajutoriol zaherelii.
8700	avaeturile visterii din banii fănului .
9600	avaeturi obicinuite ale visterți din răsumaturi adică oerit, dijmărit, vinărici, vămi și ocne.
252914	lefile cilenilor Divanurilor depertamenturilor și altor cinovnici ce slujăscu țării însă 128738 din catăstișă pănă la sfărșitu lui Ionie, iar dela Iolie 1 pănă la sfărșitu lui Dechem s'au socotit după catastit de Ionie căte tl 20696 pă lună.
25000	pentru cheltueli mărunte i pentru rădicături, ciocănașilor de la ocne, obicinuite mile după hrisoave domnești ce să dau pe tot anul pe la schituri și beserici și altele.
4818,42	plata și chieltueala tulumbelor ce s'au cumpărat de la Liov.
627017,42	

Datorii.

665146,110	ce trec dați și chieltuiți mai mult peste suma veniturilor anului trecut lt 810.
121279,57	rămășiți la casa comisii pentru spitale pănă la sfărșitu lui Dechem leat 810.
105681,76	la casa Comisăi proviantului pentru plată porțioanelor de carne pănă la sfărșitu lui Dechem 809.
354242,24	ipac pentru porțioanele de carne pe 810.
50000	cu tahmin pentru bani ce are să mai ea de la visterie paharn. Pană Scorțescu proin ispravn. za Carcea pentru chieltueli de meremet de spital și cfartiruri.
1296350	
6330440,70	

Vel vistier
Varlaam

Al Ungrovlahie Ignatie

DIFERITE ŞTIRI DIN ARHIVA CONSILIULUI EPARHIAL - CHIŞINĂU.

de CONST. N. TOMESCU

După răpirea Basarabiei nu se mai zidesc biserici.

Vicarul exarhal Dimitrie la 18 Iunie 1813 comunică în scris exarhului său, mitropolitul Gavriil, acestea:

„Protoiereul Basarabiei Teodor Maleavinschi îmi raportează cu data de 9 Iunie a. c. că protoiereul, în vizita ce a făcut în oblastia Basarabiei dela satul Copceag, dealungul rîului Ialpug şi de aici pînă la Ismail, a observat că multe sate, populate fiind cu locuitori în număr mare şi avînd în unele locuri preoţi de ai lor, nu doresc să zidiască biserici, şi din întrebările personale ale protoiereului s-a constatat, că aceasta e din pricina, că ei, neavînd ştirile cuvenite despre pacea încheiată între Rusia şi Poarta Otomană, nu ştiu cui vor aparţine. Totuş în public declară că între ei sunt zvonuri, că vor aparţine iarăş Turcilor, iar cine anume răspîndeşte zvonurile (protoiereul n-a putut afla) cu toate că în această chestiune protoiereul li-a vorbit îndeajuns, că ţara aceasta este definitiv alipită Imperiului rusesc, conform tratatului de pace şi că ei nu vor mai aparţine Turcilor; căutîndu-i a-i linişti, stăruia să-i convingă a lua parte la construcţii de biserici, totuşi el a observat că mulţi dintre ei rămîn în nedumerire. Această comunicare a protoiereului Maleavinschi, eu socot de datorie a o supune cunoştinţii î. p. s. voastre...".

[*dosar nr. 345/1813*]

Suferinţele îl fac cetăţean rus

Arhimandritul Chiril, fost stareţul m-rii Galata din Iaşi, închinată Ierusalimului, şi îndeplinind acolo şi alte însărcinări de

samă, trecînd în Basarabia, prezintă la 22 August 1813 un raport exarhului în l. rusă şi romînă, din care reţinem: ...„după ştiinţa ce a-ţi avut de mine mai de nainte, aţi binevoit cu milostivire a mă lua în slujba sfintei Mitropolii Moldaviei, aşezându-mă întăiu asăsor consistoriei Mitropoliei şi proestos mănăstirii Socola, unde iaste şi Academie de învăţătură cliricilor, unde am pitrecut doi ani. şi opt luni, apoi aţi binevoit a mă muta la mănăstire Galata ..unde iarăş am fost proestos un an şi şasă luni ..am fost cinstit cu dar ..cu cruce de aur pe asămine lănţugel, apoi după închiere păcii ..am făcut lăsare [de slujbe] vrînd a mă linişti la mănăstire Rîşca, de unde sînt şi călugărit, avînd şi chilii, cu a me cheltuială făcute spre pitrecire vieţii mele... În urmă după venire Preosfinţitului mitropolit Veniamin la Mitropolie, după patima ce au fost strîns că am slujit stăpînirii rosieneşti, îndată s-au pornit cu prizmă de izbîndire şi alcătuindu-să cu Grecii au pornit cumplită goană asupra noastră, a tuturor cîţi am fost în slujba ocîrmuirii bisericeşti în vreme stăpînirii rosieneşti la Moldova, iar mai ales asupra me mai cu presos, că au priimit mitropolitul ca să mă de dela mănastire afară şi să mă triimată surgun la mănăstire Neamţului, şi după ce i-am răspunsu prin triimişi că nu am făcut nimică vrednic de surgunie şi a mă da afară din mînăstire în care m-am călugărit este necăzut, fiind şi înpotriva legii duhovniceşti, apoi aprinzîndu-să mai mult cu mîniea, au triimis pe iconomul Mitropolii ca să mă ducă surgun la mănăstire Săcului şi acolo să mă închidă pe toată viiaţa, şi cele ce am, să mi le ia la mănăstire Neamţului, din care gonire cu fuga am scăpat la Iaşi ca să-mi caut dreptate me prin drumul giudecăţii şi să-mi scot viiaţa din primejdie. Iar preosfinţitul mitropolit Veniamin nici acole n-au încetat de gonire sa asupra me,, ce cu chipurile ce au lucrat prin Greci, m-au ţinut în Iaşi opt luni de zile în gre cheltuială, înnadinsu lucrînd a mă zăbovi, vrînd şi a străca cele sfîrşite din vreme stăpînirii rosieneşti şi a defăima cele hotărîte cu cuvînt că sănt netrebnice şi a pute de a ne şi jăfui de cele ce avem. Şi cu înpotrivire ce am făcut prin putere Dreptăţii, prin toate Divanurile de giudecată în care ni-au purtat au rămas tot ei ruşinaţi, ne putînd a-şi înplini scoposul

răutății lor, nice a străca cele sfîrșite, ce încă spre mai mult afronta lor înpotriva netrebniciilor vorbe ce vărsa că am fi fost jăfuitori și prădători sfintelor mînăstiri, după însuși a lor cerire către Domnie căutându-să prin drumul giudecății, nu numai n-au dovedit că noi am fi fost jăfuitori și prădători în vreme ocărmuirii rosienești, ce încă au rămas ca ei să răspundă la unii din noi bani ce am avut cheltuiți mai mult la folosurile ce s-au făcut mănăstirilor, care s-au hotărăt prin giudecată a-i plăti, care bani să cădе a mi-i da mănăstire Galata, unde am fost proestos, opt mii lei. Iar eu spre încredințare tuturor că ocîrmuire bisericească a Rosienilor, ce-au fost în Moldavie, n-au căutat alta ce numai folosul sfintelor biserici și a mînăstirilor și spre slava și neuitata pomenire a pre puternicii creștinătății înpărății a Rosiei, acești opt mii lei, ce mi să cade a mi-i da, din parte me i-am făcut dar la sfîntul Mormînt... și văzînd că după patima ce are preosfințitul mitropolit Veniamin asupra me, mai mult nu voiu mai pute a priveghi în Moldova și pentru paza de priimejdie vieții meli, am căzut supt ocrotire pre puternicii împărății a Rusiei, și, mergănd la exelență sa domnul ghenaralu consulat din Iași, m-am făcut supus Rosiei, de unde am luat și pașport de trecire în stăpînire Rosiei, care pașport aice îl alăturezu și prin această a me smerită jalobă mă rog înnalt preosfințiilor voastre a fi priimit supt arhipăstoreasca ocîrmuire î. p. s. voastre, făcănd și arătare unde să cuvine ca să să răverse și asupra me din izvorul milostivirii pre puternicului și blagocestivului Inpărat Alexandru Pavlovici, a căruia bogată milă esti izvorătoare asupra tuturor celor din nevoi, ca și eu fiind asupra bătrăneților să-mi pot a pitreci rămășița vieții mele cu odihnire supt schiptrul cel blagoslovit de Dumnezeu al Impăratului a toată Rosie".

A doua zi exarhul Gavriil poruncește în scris Dicasteriei exarhale să-l considere pe arhim. Chiril primit în eparhia Basarabiei și să-l aducă la jurămîntul cuvenit către Impărat, iar la 12 Septembrie exarhul dă această nouă dispoziție: „Fiindcă călugării schitului Curchi, ce să cinstește cu hramul Nașterii Preacuratei Feciorei Maria, Maicei Domnului nostru Is. Hrs. și însuș ctitorul numitului lăcaș, dum-lui Toader Sabou ni-au poftit ca să

rânduim pe prea cuviosie sa arhimandritul Chiril, proin Galata, proestos şi purtătoriu de grije numitului schit Curchi.

Drept aceea, noi întâiu învrednicim pe acel schit în numărul mînăstiriilor eparhiei noastre, ca de acum să să numască mînăstire, la care orânduim pe prea cuviosiea sa numitul arhimandrit Chiril, asesorul Dicasteriei noastre, proestos şi purtătoriu de grijă întru toate a numitei mănă tiri Curchi... în ă rămînând şi în slujba asesorii Dicasterii în care esti orânduit..".

In dosar este şi foaia sa de jurămînt dela 23 August.

Exarhul raportează apoi sf. Sinod că arhim. Chiril „din pricina reîntoarcerii mitrop. Veniamin, care mai dinnainte n-a fost loial faţă de Rusia, şi prigoneşte pe funcţionarii duhovniceşti moldoveni, cari supt regimul rusesc au ocupat diferite însărcinări.." el a cerut să fie cetăţean rus. Şi continuă exarhul „Eu cunoscînd pe deplin cinstea şi purtarea acestui arhimandrlt, zelos faţă de sf. Biserică şi osîrdnic faţă de Rusia" l-a primit în eparhie. Insă „cum în eparhia noastră afară de schituri sărace, care se hrănesc din munca mîinilor lor, nu să află alte mănăstiri în care s-ar putea el aşeza şi să aibă hrană, atît acest arhimandrit cît şi alţi 4 funcţionari moldoveni..." deaceea îi dă schitul Dobruşa, ridicîndu-l la mănăstire şi-l menţine şi asesor.

Tot la Sinod se trimite şi un formular de serviciu al arhim. Chiril, care arată că el e de neam moldovan, că ştie carte moldovenească şi ceva grecește, că la 23 Iunie 1782 a fost tuns în monahism de igumenul Varlaam la m-rea Rîşca, unde a slujit în diferite ascultări şi ca scriitor, că episcopul Huşilor Iacob l-a hirotonisit ierodiacon la 1783 şi... tot Iacob, fiind mitopolit, l-a aşezat igumen la Galata în 1792, apoi ca arhlmandrit în Rîşca şi alte date biografice.

Primind ordin şi igumenul Lazăr dela Călaraşauca, blagocin peste schituri, despre numirea lui Chiril ca igumen la Curchi, răspunde Dicasteriei în l. rusă că „doreşte p. c. părinte arhim. Chiril mulţi ani cu sănătate şi izbîndă în împlinirea datoriei sale".

(*dosar nr. 454/1813*).

Un tînăr Ioan Boţan, din târgul Soroca, fiul logofătului Vasile Boţan, s-a cununat la 1812 Mai 31 cu fata Ralù, a Zoiţii

Sănească din târgu Fălticenilor, ţin. Sucevii din Moldova. Acolo au trăit 8 luni şi, venind la Soroca spre aşezare, fata a cerut să se reîntoarcă la casa părintească şi nu mai vroia să vie la soţul ei „zicând că mai bine să va dispărţi de mine, decât să vie *să trăiască aice în Rosie...*".

[*dosar nr. 405/1813*]

Igumenul Ioasaf al Dobruşii se plîngea exarhului că are a suferi multe neajunsuri din partea cluceriului Costachi „ce să arată a fi vechil păharnicului Iordachi Drăghici asupra moşiei sale Zahorna, ce să megieşeşti cu moşia m-rii", şi „au luat o bucată de loc, adică un hărtopu" al m-rii, întărit cu hrisovul voevodului Alixandru Calimah. Monahii, rânduiţi de m-re să-i apere dreptatea, stăteau de 3 luni pe lîngă boerii judecători, să dea o hotărîre, dar aceştia nici documentele să le vadă nu vor.

[*dosar nr. 421/1813*]

Protopopul Costandin din Făleşti raportează în Iulie 1813 că „la satul Balotina... s-au făcut stricare sf. lăcaş — cu hramul Intrarea în biserică — că adăogînd Prutul mare peste samă încât s-au mâncat malu din iasta parte până în păretele bisăricii şi lăcuitorii.. fiind cu totul în supărare, că toate casăle lor stă în apă, şi neavînd vremi să mai înştiinţăză, văzînd că va să-s ducă bisărica în apă, au îndrăznit şi au început a o rîsipi şi aşa rîsipindu-o i-au ajuns apa şi au scăpat vro căteva lemne în Prut, încât au ajuns şi până la sf. pristol apa; şi au tras şi pristolul afară, iară trupurile morţilor s-au dus în jumătate pe apă ca o minuni, căci fiind unile trupuri întregi, mai de curund îngropaţi, aşa rumpându-să malul, s-au dus toate în apă..."

Exarhul a dat această rezoluţie „Să dă blagoslovenie protopopului Costandin dela ţin. Făleşti ca să aliagă loc de bisărică la numitul satu Balotina, unde nu va fi cu primejdie pentru vărsare apăi Prutului, precum şi pentru săteni cu îndemănare, şi la aşa locu să se sfinţască şi să să pue pe dănsu temelie bisăricii după tipicu".

La 21 Mai 1815 era gata noua biserică, de lemn pe temelie de piatră, acoperită cu stuh şi fănu — deşi exarhul ceruse să fie cu şindilă — înăuntru bolţile cu scănduri, catapiteazma pe pînză şi avînd toate cele trebuincioase. Preot deservent era Ioan.
[*dosar nr. 425/1813*]

Tot despre breasla cioclilor din Foleşti.

Cu rezoluţie exarhală, ea se înfiinţase de 2 luni, în 1813 Mai 1 cu 10 oameni. Se schimbase însă boierul, moşia Foleştilor luînd-o Iordachi Răşcanu, un nepot al cuconului Matei Răşcanu şi „decînd au întrat d-lui în stăpînire, multe răsvrătiri au făcut între lăcuitori tărgoveţi de acolo. Apoi au început a să atinge şi de partea bisăricească. Căci eu — scrie protopopul Costandin din Făleşti — arătându-i dum-sale ponturile care.. mi s-au dat din Decasterie cătră toţi preoţii de obşte că sănt slobozi preoţii de a-ş cumpăra băutură de pe la tărguri pentru trebuinţa casălor, iar nu mai mult sau de vănzare, şi d-lui îndată au început a răcni şi a zice că de va afla pe vreun preot din satele ce sănt supt stăpînirea dum-sale că au cumpărat băutură, măcar o litră, i-a sfărma vasul acela de cap şi-l va lipsi şi din sat, care sate sănt acestea: Oişănii, Albineţii şi Pănzăreni.. Deosăbit i-am arătat cartea Decasteriei pentru aşăzarea cioclilor, iar dum-lui nici aceasta n-au ţinut-o în samă şi au zvărlit-o jos, şi că nu-i pasă nici de mitropolit, nici de nimeni.. şi îndată au trimis la ciocli să-i lucrezi zile de boeresc şi eu am zis cioclilor să nu meargă pănă nu oi răportui... iar dum-lui n'au mai îngăduit nici un ceas, şi îndată au trimis căţiva oameni de a d-sale noaptea la 6 ceasuri, cînd dormea toţi, aşa i-au apucat din aşternut a-i bate cu bicele pintunerec încăt i-au măntuit de sănătate pănă ce i-au băgat în gros, încăt era un răcnit şi un ţipet în femeile lor şi în copii lor... şi au zis Iordachi că şi ponomari şi dascali toţi acie au să facă zilele şi toate havalelile ci să cade unui stăpăn.. şi au zis să-i plă-

[1]. Vezi revista „Arhivele Bas." nr. 4 an. V, pag. 320 şi revista Istorico arheologică bisericească Chişinău, vol. I.

tescu şi eu emaşu, ori lipsescu cu vitele depe moşiea, dela care mă aflu de 20 ani.. şi mi-au luat dejmă din pomi... pentru pizma cioclilor...". Exarhul Gavriil scrie acea tă rezoluţie ; „Decasteria să arate la Gubernie fapta lui Iordachi Răşcanu asupra cioclilor rănduiţi şi să ceară să se pue înfrănare numitului Răşcan de asămine necinstită blagorodiei sale fapte, şi de a să mai amesteca la trebile bisericeşti, mai vărtos cu atingire de cinste noastră. Insă mai întăiu să poronceascâ a să faci cercetare cu deputat bisericescu şi politicescu pentru urmare ce să arată în răportul acesta, cu năvălirea numitului Iordachi Răşcanu asupra cioclilor".

Cu facerea cercetării mixte s-au orănduit asesorul şi blagocin Ilie Goriţin cu vel căp. Andrei Buzilă din Stolniceni ţin. Eşii. Impricinaţii însă s-au împăcat.

Cu această ocazie s-au scos la iveală drepturile şi privilegiile clerului Basarabiei, prevăzute în actul de întemeierea eparhiei de aici. [1].

(dosar nr. 396/1813).

Un ispravnic al ţin. Grecenii, anume Panaite Catargiu, venind la satul Cărhana, a aflat dela săteni că cei doi „preoţi Vasile şi Zlatin nu să pot învoi cu dascalu di acolo". El îndată a chemat pe numiţii preuţi şi „a început a-i batjocori şi a-i necinsti şi a-i face beţivi... Oprindu-i şi di ipitrahir patru zile, luîndu-le şi cheia bisericii şi au dus-o.. în mâna preotului Caranfil din Frumoasa.. şi l-au rănduit pi acela să fie preut la Cărhana şi preutul n-au vrut să margă şi au şăzut satul închis într-acele patru zile" iar pe cei doi feciori însuraţi ai preotului Vasile, unul staroste iar cellalt ponomari, aşezaţi în slujba bisericii cu cărţi exarhale, ispravnicu „i-au rădicat cu volnicie.. şi pe cel mai mare l-au pus în butuc şi i-au luat şi 30 lei bani gloabă, şi cărţile le-au luat dela mâna lor.."

(dosar nr. 410/1819; conţinutul este interesant, cu cercetări, declaraţii şi adrese, pe 62 file).

Preotul Teodor Guvir din Soroca, după cererea sa din „neputinţă sănătăţii şi a bătrâneţilor", a fost desărcinat de slujba pro-

---

[1]. Vezi această revistă nr. 1 din anul I.

topopiei de Soroca, în care a lucrat 10 ani, rămînînd cu numele de protopop, la biserica sa, şi supus nici protopopului de ţinut, nici blogocinului, ci direct exarhiceştii dicasterii.

(dosar nr. 414/1813)

Carte de numire ca dascăl bisericesc

„Gherasim cu mila lui Dumnezeu Episcop Huşului.

Facem ştire prin această carte a Episcopiei noastre pentru acest cucernic bărbat Vasilii din satul Cotiujenii, dela ţin. Sorocăi, a eparhiei noastre, că, viind înaintea noastră şi aducîndu-ne mărturiea cucernicului nostru protopop dela acel ţin., arătătoare pentru sine cum că iaste om cu viaţă bună, slobod de birul vistieriei şi trebuitoriu de a fi dascal la biserica dintr-acel sat, au făcut cerire ca cu a noastră blagoslovenie să între întraceastă bisericească slujire. Deci, dîndu-i-se această blagoslovenie, iată prin această carte a noastră îl rînduim la acea biserică, în care să cetească, să cînte şi să înplinească ne apărat toată slujba stepenii sale, iar nu mai mult. Pre acesta dar, toţi poporănii aceii biserici, să-l aveţi la dragoste, cinstindu-l ca pe unul ce, după cuviincioasa cercetare prin ştirea noastră, s'au aşezat în tagma bisericească, spre a căruia încredinţare s-au dat această de înşine iscălită arhierească carte".

Gherasim Episcop Huşului. 1801 Sept. 29

(dosar nr. 367/1813; acest dascăl a fost hirotonisit în 1813 ca diacon pe loc).

După recomandaţia protopopului Costantin din Foleşti, exarhul numeşte pe preotul Teodor dela Unţeşti ca blagocin peste 10 sate (Unţeşti cu bis. sf. Arhangheli, Hulpeşti cu sf. Gheorghe, Mănăileşti cu sf. Nicolai, Citireni tij, Floriţoaie tij, Brătuleni tij, Boldureşti tij, Buşilă tij, Floreşti tij şi Trăisteni cu bis. Adormirea) însă prin rezoluţia sa hotărăşte „să nu să sloboadă de aice pănă nu-ş va face cuviincioasa îmbrăcăminte ca un preut alesu din cielanţi".

(dosar nr. 407/1813).

Monahia Anisia, starița schitului Răciula, ținutul Orheiului, arată că schitul se află pe moșioara Nișcanii, proprietatea lui dela Voevodul Costantin Alexandru Moruzi (deci dela 1777—1782) și că îs supărate maicile de încălcările lui Dinu Ruset, proprietar vecin al moșiei Păunești.

(dosar nr. 408/1813)

In satul Sărățica, ținutul Hotărnicenii, biserica „ce veche fiind cu totul slabă", în 1813 s-a dat învoirea a se ridica alta nouă, de lemn cu temelia de piatră. S-a oferit un locuitor Ivan Bacalu starostele, s-o zidiască. El declară în scris „fiindcă eu feciori nu am, am dat toate ale meli besăricii cu diiată". Suma jertfită de el și adunată dela săteni era 2000 lei, ce „au întrat în lemn și în alte materii și la meșteri, și încă mai cere trebuința de multă cheltuială". Li s-a dat condică de milostenie pe 2 ani. Dar pînă la începerea lucrului se pornise o turburare în sat înpotriva lui Bacalu „că nu-l primesc a fi starosti, nici îl învoia a faci bisărică".

(dosar nr. 354/1813).

La biserica din satul Cuizăuca, ținutul Orheiului, la 1813, era un preot-blagocin, apoi un diac fiul preotului Grigorie răposat, care slujise pe loc 30 de ani, un ponomar și un citeț; satul era locuit de 174 bărbați și 152 femei, în 56 de case.

(dosar nr. 358/1813).

Cîțiva mazăli răzăși din moșia Samașcanii, ținutul Orhei, ca Pahomi Brahă, Mihălache Cruceanu și alți cer voie exarhului la Iulie 1813 să descopere biserica „făcută de părinții noștri cu hram. sf. Voivozi" de stuh și „a o acoperi cu șindilă, fiind lucru spre podoaba și întemeiere bisăricii".

(dosar nr. 406/1813).

La 1813 se zidea o nouă biserică de piatră în satul Ustiea, ținutul Orheiului; stăpînirea exarhală eliberase și o condică de milostenie pentru adunare de mijloace, deoarece lăcuitorii erau săraci, „având multi greutăți asupra lor" și nu puteau s-o termine numai cu starea lor. Dar și mulțime de piedici erau în cale.

Condicarul, un anume Ioan staroste, „în vreme cât au înblat au făcut multi mișelii și beții, cheltuind banii milostenii"; apoi cel deal doilea preot, Vasile Mățul, depe loc, „învrăjbia oamenii spre facire bisăricii ce să zidește", de sigur din pizmă față de preotul Miftode colegul său mai rîvnitor; în fine, și meșterul cel dintăi a luat 1216 lei „și au lasat lucru și au fugit". Ca să se termine biserica, exarhul Gavriil a eliberat o nouă condică, pe staroste l-a adus la răspundere, preotul Vasile a fost nevoit să declare nu numai „că de acum înainte cu totul mă voi părăsi de beție, cum și de a învrăjbii... ce încă îndatorescu a fi cu sălință și îndemnare spre zidire bisăricii..." și s'a tocmit un alt meșter care a primit în două rate 776 lei

(dosar nr. 340/1813)

Cu prilejul retragerii „în grabă" a armatei rusești din Moldova în Basarabia, în vara 1812, autoritățile civile au constrîns și clerul să dea boi, căruțe și căruțași, ca să transporte echipamentul militar dela Iași la Hotin și în alte puncte. Dar mulți clerici, neavînd ordine și dela stăpînirea respectivă eparhială, în această privință, s'au împotrivit să dea care sau boi, și astfel călărașii au întrebuințat măsuri de scandal și batjocură înpotriva clerului, care apoi se plînge exarhului să-i apere. Acesta roagă pe prezidentul Crasno Milașevici ca pe „preoții și diaconii ce se găsesc dincolo de Prut, după alipirea oblastiei la imperiul rusesc — sărmanul cler care se găsește deja sub sceptrul Atotmilostivului nostru Monarh, să nu-i lăsați să sufere astfel de insulte și ocări din partea slujitorilor supuși Divanului...".

(dosar nr. 4268/1813)

Canonisire pentru lovire cauzatoare de moarte.

Un oarecare Ștefan Tocman „întru pricină de sfadă au lovit pe un tovarăș al lui Ananie, din care lovitură a noazi au murit". Judecat de Departamentul 1 al oblastii Basarabiei și, pe temeiul ucazurilor rusești din 1720 și 1775, el a fost predat stăpînirii duhovnicești pentru canonisire. Aceasta l-a trimis pe Ioan la m-rea Dobrușa, ținut. Sorocii, ca să-l poarte „prin ascultări și

întru toate zilele cele de praznice a merge la bisărică şi a să căi pentru păcatul cel greu de ucidere, făcând în fieştecare săptămână în patru zile că[te] 100 metanii mari şi în toate posturile a să mărturisi şi [cu] sfintele taine să nu să înpărtăşască i proci..." iar la înplinirea fiecărui an să fie dus cu raport la Dicasterie. Dar el a dispărut din mănăstire după cîteva luni.

(dosar nr. 384/1813)

O altă canonisire.

Preotul Andrei Candul din satul Văsăenii, ţin. Lăpuşnii, „să află cuprins de patima beţii, din care beţie s-au întîmplat de s-au aflat şi în fapte de furtişag el — n-au tăgăduit — ...furînd nişte bani dela un Filimon Ursul tot de acolo dintr'o pivniţă...". Şi pentru aceste pricini, Dicasteria a hotărît prin doclad „să-s oprească a sluji cele preoţeşti, de a blagoslovi, de a purta rasă şi potcapul în vade de 6 ani. Insă, întăi să fie doi ani supt poslușanie la mănăstirea Dobruşa, unde să să trimată cu poruncă... ca el [igumenul] în curgere de doi ani să-l întrebuinţăzi în poslușanie în mănăstire după starea şi puterea lui, şi totdeauna dojenindu-l pentru ale sale fapte, ca să să poată îndrepta, puindu-l şi la cetanie, şi la vreme de înpărtăşire să-s înpărtăşască ca pe mireni, iar nu după rînduiala preoţilor. Şi pentru purtarea lui, nacealnicul să trimată pe patru luni răport la Dicasterie". Călătoria acestui preot spre m-rea Dobruşa s-a săvîrşit „din sat în sat [cu] cîte o căruţă cu doi cai şi cîte un om din dascali şi ponomari bisăriceşti... care să-ş ia adeverinţă din sat în sat dela fieştecare într'acui mînă l-au încredinţat..". Dela Chişinău pînă la Dobruşa a mers 6 zile si în mîna stareţului l-a predat preotul Leon Dahnovici ot Chipeşca. După primele 4 luni, în Decembrie, igumenul raportează Dicasteriei că preotu canonisit „e supus la toate cele poruncite şi cu bună rănduială purtîndu-se..."; după alte 4 luni se scrie „ş-au cunoscut greşala şi cu osărdie să pocăeşte de cele mai înainte, atăt prin faptă supuindu-se la toate cele poroncite, căt şi prin cuvănt mărturisind duhovnicescului părinte spre cele acoperite, de care bucurăndu-ne după datorie înştiin-

ţăm...". In repetate rînduri au mijlocit atît locuitorii di Văsieni cît şi preoteasa pentru a fi iertat preotul de restul canonisirii. Abia după 14 luni, în Octombrie 1814 i se dă libertate cu această rezoluţie a exarhului Gavriil: „pomenitului preot, în putera milostivului manfest, să i să dei drumul la casa şi slujba sa".

(dosar nr. 386/1813)

Un blagocin Trofim Samson din satul Mihuleni, ţin. Sorocii, venind la preotul Teodor Ciubucciu în satul Şipca, „au lovit.. pe soţia preotului cu biciul în piept de a căzut gios, şi ş-au stricat picioarele" şi altele. Exarhul a dat pe jalobă această rezoluţie „Să să cercetezi şi de va fi jaloba adevărată, Dicasteria să îndatorească pe acel blagocin a plăti şalvarii a cui au fost, pentrucă acest feliu de urmări la dregătoriea tagmii bisăriceşti sînt oprite. Pentru care să-s poroncească numitului blagocin ca de acest feliu de eczăcuţii, altă dată să nu mai îndrăznească a face, că apoi va căde supt ertare". Dar preoţii cunoscănd „că nelăudat şi cu totul lui Dumnezeu neplăcut lucru esti mai ales preuţilor a petreci în vrajbă... şi ca să nu fim de scandal norodului... ni-am înpăcat frăţăşti şi voim de acum înainte a petreci în unire...".

(dosar nr. 362/1813)

Un oarecare Manolachi Belcic, fiu de căpitan din ţin. Soroca, după 7 ani dela moartea părinţilor săi, îngropaţi la biserica sf. Arhangheli din Soroca, cere exarhului voie ca protopopul Ioan din Tătărăuca să-i poată dezgropa şi cu rugăciuni să le mute osemintele. Exarhul dă această rezoluţie „Jăluitoriul a face pomenire pentru părinţii săi are nu numai voe dela noi, ce şi datorie fiiască să facă aceasta; iar pentru a dizgropa nefiind nici o pricină, nici vre o poroncă bisericească, sfătuim pe jăluitori să lasă oasăle părinţilor săi să putrezească în pace fără de a-i mai dizgropa".

[dosar nr. 364/1813]

Un diacon Ioan Murafa scrie în 1813 Iulie că în satul său Cotiujenii, ţin. Soroca, „sănt piste 140 de casă, biserici sănt douî"

și roagă să fie hirotonisit al doilea preot la bis. sf. Voivozi, în loc vacant, cum e cerut și de orăndatoriul moșiei și de locuitori. (*dosar nr. 366/1813*)

Pentru corul arhieresc din Chișinău în 1813 sunt știri în (*dosarul nr. 388/1813*).

Căsătorie fără lege.

Locuitorul Anton Leahu din satul Căzănești, ținutul Orhei, adresează exarhului și mitropolit Gavriil, următoarea petiție la 3 Iulie 1813:

„Șepti ani sănt decănd m-au lăsat fimeia me, fugind di la mine, fără să fiu eu cu vre o pricină și nu o poci afla, nici di vii (nici) di moartă; și mi să răsăpești gospodărie. Rogu-mă la preosfinților voastri să mi să dei voi, ca să mă însor, spre a nu mi-s răsăpi averili meli, și veșnică pomeniri va rămăne înalt preosfinților voastre".

Pe această jalbă, exarhul a scris rezoluția „Dicasteriea să poruncească a să face legiuita cercetare pentru fimeia jăluitoriului, și ce să va dovedi, să ne arăte, adăogînd și socotiala sa".

Ca urmare, „Dicasteria exarhicească a mitropolii Chișinăului și Hotinului" a „scris blagocinului Ioan Negură ot Discova să cercetezi și să reportuiască". Dar trecu un an fără nici o urmare. Acum i se poruncește protoiereului Stavarache Costin al ținutului Orhei să grăbiască cercetarea, știind și aceasta că „pravilile rosienești nu îngăduesc cît de puțin prelungire mai mult decît doaî săptămîni". A fost îndatorat alt blagocin Zahariea ot Săsăni, ocolul Răutului di sus, să facă cercetarea cuvenită la fața locului. Acesta cercetînd cu martori, raportează că fimeea cea dintăi a locuitorului „s-au agiuns cu o slugă a unui stăpăn ci li-au fost lor amîndorora și pe urmă au căutat-o și nu o mai găsitu, și atuncea au trăit într-alt sat... și pănă-n zioa di astăzi nu să știi undi să află..." Dar între timp, locuitorul Anton s-a cununat cu a doua soție. Cum însă unele mărturii s-au făcut și de locuitori din ținutul Sorocăi, Dicasteria exarhicească trimite toate acele mărturii protopopului ținutului, săchilarul Teodor Stămati, să con-

troleze „de sănt ele adevărate". Protopopul s-a dus în satele Săvirova, Mărculeşti şi Floreşti şi a găsit că „sănt adivărati..."

Toate lucrările au venit la Chişinău. Aici Dicasteria le-a studiat şi la Iulie 1816, deci după 3 ani dela jalba lui Anton Leahu, se formulează în l. rusă o lungă hotărîre, aprobată de exarhul Gavriil, în care stabilindu-se vina lui că s-a însurat cu a doua soţie, după fuga celei dintăi, fără a cere învoirea ocîrmuirii duhovniceşti, Dicasteria îl pedepseşte să şadă 7 ani la mănăstire sub canonisire. Insă se dăduse manifestul ţarului pentru iertarea unor vinovăţii în Basarabia; de aceea se iartă şederea la mănăstire „iar canonul greşălii sale tot să-l facă acolo în sat, şapte anii.. Drept aceea... să dai pe numitul Anton supt povăţuire unui duhovnic, deacolo din sat, ca să umble la biserică în toate Duminicele şi sărbătorile şi să se ispovediască, iar a împărtăşi să nu să înpărtăşască pănă nu-ş va înplini canonul".

Blagocinul Zaharia dela Săsăni raportează că hotărîrea nu-i aplicabilă, întrucît Anton deja murise dela 16 Decembrie 1815.

(dosar nr. 371/1813)

Jalbă despre satul Tocenii, ţin. Codrului.

La răşluirea Basarabiei acolo era un preot Gavriil. Acesta sub motiv că e văduv „s-au dus la schitul Vladnicul peste Prut în anul trecut 1812 în luna lui Iulie". In sat erau 45 gospodarii despre cari însă preotul urmaş, Gheorghe, arată că „să află cu totul neurmători după datoriea legii creştineşti. La besărică de când sînt eu acolo preot unii macar nici căti odată n-au fost, nici de cele trebuincioasă nu poartă de grijă; besărica să află cu totul surpată, sfîntul oltariu să află podit cu stuh şi de multe ori am vrut a păţi primejdie de foc din lumănare; iară besărica nu este podită nici cacum, să află în starea poeţilor, şi nici la o cale nu-i pot aduce prin sfătuirile ci le-am făcut. Acum în anul acesta, 1813, în zioa Paştilor numai patru oameni au fost la besărică". Preotul cere ca să fie mutat la satul Costangalîea, ţin. Grecenilor, unde este primit de lăcuitori, aproape 140 gospodari, şi se face acum o besărică, sf. Voevozi.

Exarhul Gavriil scrie pe jalba preotului Gheorghe această rezoluție „Dicasteriea să de poroncă protopopului să închidă ace biserică, ci este într-atâta necuviincioasă stare, iar sfintile taine și antimisul să-l mute la altă biserică mai cu apropiere, precum și poporul pentru a purta de grijă, spre a sluji acelor ticăloși, cele preuțești, adică a-i boteza, a-i spovedui, și a-i pricistui, să-l încredințeză preuților celor ce vor fi mai cu apropiere de acel sat Tocenii, arătându-le că pentru nepurtare lor de grijă și... ce au, deodată li să faci această așăzare, iar de vor rămâne tot întru ace înpilare și nepurtare de grijă pentru biserică, vor fi arătați giudecătorii politicești, spre a săli (a) înplini datorie creștinească. Și jăluitoriului să-i să dă voe, pentru pricinile arătate, a treci la biserica și poporul satului Costogalîi, ținut Grecenilor, după cerire sa, cărue să i să gătiască și pouceniea".

(dosar nr. 351/1813).

Mărturie de numirea unui paraclisier.

Locuitorul „Ștefan sin preotul Eftimie din satul Suruceni, ținu. Lăpușnii, fiind rănduit în Dicasterie ca să i să facă cercetare și să-s rănduiască a fi slujitoriu la biserica sf. Voivozi din satul arătat... l-au aflat vrednic de slujba paraclisierșii... și s-au îndatorit ca să-ș aibă petrecirea sa cinstită, neabătându-să la urmări înpotrivnice și necinstitoare, cum și la bisearică să-s afle nelipsit cu slujba aceasta, înplinindu-ș slujba cu toată usărdie și supunerea către preoții besăricii la care s-au rănduit și.. să nu fie supărat cu vre o dare de bir sau alte havaleli a țării.." 1813 Mart. 20.

Dar acest ponomariu „au căzut în păcat cu o Nastasie, fata lui Necolai Kiosa, tot de acolo.. pe numitul să-l depărtezi cu totul din tagma besăricească pentru fapta preacurviei și să fie șters din formularie...". 1813 Aug. 7.

[dosar nr. 372/1813]

Ponomariul Gheorghie sin preotul Petru din Copăceni, ținu. Orheiu, scrie la 1813 Iulie 4 că, în vederea ridicării unei noi biserici acolo, „fiind adunat tot lemnul trebuincios și toată mate-

riea cât şi meşterii stau gata.. să să de voi şi blagoslovenie.. pentru punire temelii...". Exarhul şi mitropolitul Gavriil porunceşte „să dă blagoslovenie a să pune temeliea numitei biserici după ustavul bisericesc, în numele s. Arhangheli Mihail şi Gavriil, pentru care Dicasteriea să trimită poruncă cui să cuvine". Imputernicit a fost blagocinul Ioan ot Dişcova.

[*dosar nr. 374/1813*]

Locuitorul Iordachi Codreanul din Baurci, ţin. Grecenilor, se jăluieşte că, avînd o fată amăgită de un tînăr, s-a plîns protopopului de ţinut Isaia şi acesta l-au îndatorat să se cunune cu fata... „dînd eu doi galbini olandezi protopopului pentru punere la cale ce au făcut şi blagocinului Crăstea cinci lei şi zăci vedre de vin, şi aşa au poroncit preotului Andrei din satul nostru ca să-i cunune şi ducîndu-să la bisărică au început numitul preot să citească cununie; apoi în urmă nu ştiu ce au făcut protopopul (cu) tatăl ficiorului anume Velicul, că în ceasul acela au trimes protopopul şi i-au întors dela cununie, lăsîndu-să preotul de cetit cununiea, au venit acasi, zicînd protopopul că nu este cu cuviinţă să o ia; care aceasta au făcut-o pentru mai mulţi bani ce au luat dela tatăl ficiorului prin mîna unui Ivancea sin Enciul..".

Exarhul scrie rezoluţia „Dicasteriea să chemi pe numitul preut, ce i-au poroncit să cunune pe fata jăluitoriului, şi să-l întrebi la care loc a molitfilor de cununie au lăsat cununie, precum şi pe protopopul Isaiea, pentru ce au făcut un lucru atăta de necuviincios, şi ce au luat dela jăluitori atăt el cât şi blagocinul să întoarcă tot înapoi". In sprijinul cererii sale, jăluitorul a prezintat şi o mărturie a multor locuitori din sat, adeverită de ispravnicul ţinutului, că fata a fost şi îngrozită cu bătăi de părinţii tînărului.

La cercetare însă Dicasteriea află dela protopop că tinerii „în besărică ca să-s cunune n-au fost nici cacum, nici cununiea n-au început a ceti preotul... nici au oprit protopopul cununiea..."; dela preot află că în casa lui s-a făcut cercetarea şi că „protopopul au dat vro doaî palmi iar nu mai mult flăcăului, zicând pentru ce au umblat cu fata, că-l va cununa.. protopopul s-au a-

părat să ia galbinii că nu poati cu deasila să-i cunune, dar el năvăle cu acei doi galbini.. flăcău nici cum n-au priimit ca să o ia, dar zăstre au priimit ca să-i de.. doi boi, o vacă şi iapă" dar în biserică tinerii n-au fost şi nici preotul „epitrahil în grumaz n-au pus, nici macar molitvenicu n-au luat în mănă şi nici macar uşa bisericii să să facă macar a dişchide n-au deşchis, la la care zice că va priimi şi giurământ.. pentru cinci lei i zeci vedre vin ce arată că au dat blagocinului iarăş esti lucru neadevărat, că blagocinului mai mult decăt un izlucu nu i-au dat, care şi acel izlucu i l-au dat înapoi.., iar sătenilor li-au dat îndestul vin şi rachiu, ca să-i de mărturie să-ş poată mărita fata..". In sfîrşit jăluitorul lordache scrie că „ace jalobă a me este neadevărată şi am dat-o după cum m-au pus oamenii la cale.. cu năpăstuire asupra protopopului.. cerăndu-mi ertăciune pentru greşala ce am făcut.. căci la aceasta mai mult m-au îndemnatu preutu Crăste din satul Larga".

Şi exarhul încheie această pricină la Iulie 1813 cu rezoluţia „Fiindcă acest om este dovedit de clevetnic, pentru aceea să nu i să ţie în samă nici o cerere, ci să se gonească din Dicasterie ca un clevetitori şi pentru punere la cale cu fata-ş să margă la giudecată politicea că".

(dosar nr. 376/1813).

Potirele de argint se plătiau în 1813 cu 28 parale dramul; preotul Hariton din Tătăreşti, ţin. Orheiului, comandase un potir de 110 dramuri.

(dosar 370/1813).

Tot despre îndepărtarea mitropolitului Ignatie din scaunul Ungrovlahiei — Martie 1812.

Mai multe feţe din Bucureşti, într-o a doua plîngere adresată la 25 Martie 1812 exarhului Gavriil, dar nesemnată, îi impută că „i. p. s. v. nu cu conştiinţa datoriei vă purtaţi faţă de sf. Sinod... în chestia mitropoliei locale.. referitor la mitropolitul Ignatie.. poate doriţi a vă împotrivi de a trimite acele hîrtii către

sf. Sinod, după cum am cerut". Deci, i se trimisese mai nainte anume acte cu acuzaţii împotriva mitropolitului Ignatie, pe temeiul cărora exarhul să ceară îndepărtarea lui din scaun. Şi continuă plîngerea a doua „Drept aceea, să fie cunoscut î. p. s. v. că dacă ne vom încredinţa despre aceasta.. suntem gata să ne jeluim acolo, asupra însăş persoanei î. p. s. v., arătînd că voi, netemîndu-vă de Dumnezeu, necinstindu-vă darul arhieresc, cu care sunteţi înpodobit, şi ne preţuind viaţa prea puternicului nostru împărat — căci cu aceste trei nume vă conjuram în întîmpinarea ce v-am trimis-o — aţi oprit şi n-aţi înnaintat acele hîrtii, după cum ceream. Poate aveţi vre un interes ascuns, şi în acest caz veţi fi obligat de sf. Sinod să daţi răspuns".

Exarhul, cam îngrijat, trimite plîngerea originală oberprocurorului sinodal, justificîndu-se că el n-a primit prima plîngere şi chiar aceasta de-a doua „a venit la mine după o lună şi ceva, în loc de 3 sau 4 zile, după cum merge poşta din Bucureşti. Interes cu p. s. Ignatie n-am nici unul, nici pe faţă, nici în taină... E drept, că în vremea şederii mele la Bucureşti, în Februarie a. c., [în chestia de nesupunere faţă de marele comandant contele Nicolae Mih. Camenschi],... au ajuns pînă la mine plîngeri verbale, atît din partea boierilor, în pricina unor împrejurări politice în divan şi a unor fraude şi ispite, în deosebi pentru călcarea unor funcţiuni publice, cît şi din partea clerului în privinţa înlocuirii dese a protopopilor şi înmulţirea dărilor şi a jăcmănirei peste măsură dela igumenii numiţi la mănăstiri, însă eu fiind tare ocupat.. n-am avut timp să intru în cercetări formale a acestor plîngeri, mai ales că nu mi-au fost prezentate în scris. Eu doar am întrebat pe coadjutorul Iosif, episcopul Argeşului, care mi-a răspuns că p. s. Ignatie nu s-a sfătuit cu el la nici o dispoziţie şi în nici un lucru şi nici o însărcinare nu i-a dat, iar în cazul cînd s-ar face o cercetare, s-ar găsi îndreptăţite jalbele... nădăjduiam că însuş p. s. Ignatie va linişti nemulţămirile boierilor şi ale clerului, însă.. sunt svonuri că între p. s. Ignatie şi naţiune, se petrec nemulţămiri şi turburări..".

Luînd sama la aceste stări de lucruri, ţarul a trimis cu data de 27 Martie 1812 următorul rescript către mitropolitul Ignatie

al Ungrovlahiei. „In urma împrejurărilor ce s-au ivit, găsind necesară îndepărtarea voastră din conducerea eparhiei Valahiei, poruncesc: predînd eparhia cui va fi însărcinat de exarhul Moldovlahiei, veţi porni neîntîrziat în Crimeia, unde vă veţi putea alege locul de trai".

Exarhul Gavriil îl alese pe protoiereul Petre Cunitchi, primul membru al Dicasteriei sale, ca împreună cu Consistorul duhovnicesc al Ungrovlahiei să primiască dela mitropolitul îndepărtat averea bisericească şi gospodărească a casei mitropolitane şi a eparhiei. Pe de altă parte, războiul încă continuînd în ţara Romînească şi exarhul necunoscînd vreo persoană vrednică de a fi candidat la mitropolie, propune cu această eparhie, pînă la numirea de titular, să fie încredinţată episcopului de Argeş Iosif, care, împreună cu Consiliul economic, înfiinţat de exarh în 1810, „să conducă pe lîngă eparhia sa şi pe aceasta mitropolitană, după cum am propus mai nainte, cînd s-a îndepărtat mitropolitul Dositei dela conducere, fără părtinire sau arghirofilie". Iosif avea să locuiască în casa mitropolitană, iar cea dela Argeş să fie încredinţată locţiitorului şi economului său. „Din veniturile adunate de mitropolie să fie folosite la plata salarului mitropolitului Dositei, fost al Valahiei, a celor dela Consistor şi a celorlalţi slujbaşi şi slugi ale mitropoliei, la diferite nevoi gospodăreşti, iar sumele rămase să fie întrebuinţate la plata datoriilor ce au rămas dela Dositei, în sumă de 31.000. Despre venituri şi cheltueli, să se trimită în Dicasteria exarhală, la finele fiecărui an, cuvenitele dări de seamă. Iar episcopi eparhioţi, cari erau în oarecare dependenţă de mitropolitul local, vor rămîne, după pilda monăstirilor greceşti stavropighiale, în atîrnare directă de singur exarhul sinodal".

Toate aceste măsuri ale lui Gavriil sunt aprobate de sinod curînd, în ziua de 8 Aprilie.

Ca urmare, exarhul dela Petersburg îi ordonă în aceeaş zi protoiereului Cunitchi să plece din Iaşi la Bucureşti, de unde va anunţa în toată eparhia schimbarea survenită, în biserici să se pomenească numai sf. Sinod şi numele exarhului, el să primiască averea după inventar, cu toate documentele respective, mitropolitul Igna-

tie fiind îndatorat să acopere el eventualele lipsuri, şi el are datoria de a face totul „spre liniştirea preoţimei de acolo şi o administrare cinstită, corectă, nepărtinitoare şi neiubitoare de avuţie şi apoi, conform ordinului meu să vă întoarceţi la Iaşi la post".

Tot dela Sanct Peterburg exarhul scrie, de data aceasta însă în l. moldovenească, şi episcopului Iosif; repetînd din ştirile şi măsurile luate şi comunicate mai sus, exarhul îl îndeamnă să ocîrmuiască „toate cu bună orînduială după chipul ce aţi văzut dela noi"; lui proin Dositei să i se dea „şasă mii lei pe an, de au venit din Transilvaniea, iară de să află tot la Transilvaniea, leafa să nu i să dea", „şi aşa p. s. ta vei păstori amîndoao eparhiile... spre folosul sufletesc şi spre pilda celorlalţi fraţi Episcopi... vei fi şi la Divan după obiceiul pămîntului, că măcar noi am făcut cerire prea Blagocestivului Impărat a fi slobozi Arhiereii locului de a fi la Divan, însă Impărătească sa Mărire la aceasta n-au binevoit, ci au poruncit să urmeze după cum au fost obiceiul pămîntului". Exarhul încheie „mulţămind milostivului Dumnezeu pentru mîngîerea ce să face cu această schimbare pravoslavnicii Biserici a ţării rumîneşti..".

Mitropolitul Gavriil comunică, a doua zi 9 Aprilie, şi Divanului, despre schimbarea survenită „acum după curgerea stărilor împrejur" şi-i cere sprijin pentru vlădica Iosif şi pentru nevoile bisericeşti.

Exarhul găseşte de cuviinţă să comunice despre acestea şi comandantului armatelor din Moldova, graful Golenişcev-Cutuzov, în aceleaşi zile, în preajma sf. Invieri, „acest triumf dumnezeesc", rugînd pe „Cel înviat din mormînt... să vă lungiască viaţa şi să vă întăriască puterile", şi-l roagă să dea concursul necesar.

Dar la Bucureşti nu se executa întocmai nici rescriptul ţarului nici ordinul sinodal, credem în lipsa din ţară a lui Gavriil. Rezultă că însuş Cutuzov a fost slab. Căci exarhul primeşte prin curier la S.-Petersburg ştiri rele din Bucureşti. Intre altele, proin mitropolitul Ignatie, ajutat de secretarul său Mostra, stăruiau pe lîngă preşedintele divanurilor Crasno Milaşevici să stoarcă dela clericii Ungrovlahiei suma de 300.000 lei „ne luînd în seamă starea lor şi nici oprirea Adunării fără ştirea şi învoirea exar-

hului.."; iar pe cler îl considera unit la noua dajdie, prin apăsare. Acel secretar grec Mostra „dispune în toate clerului după voința sa.. a numit alți protopopi pentru bani, adecă a dat iar sf. Biserică pe mîna cămătarilor s-o răscumpere. Judecați excelența voastră cît îl apără si-l țin în Valahia pe numitul Ignatie chiar împotriva însuș a înaltului Decret; mare ispită pentru tot poporul, căci nu s-a mai auzit așa ceva între creștini... Prea plecat rog.. a izbăvi Biserica Moldovlachiei, mie încredințată, și pe mine, ca să vă apere și pe voi Atotputernicul Domn de toți dușmanii văzuți și de cei nevăzuți".

In sfîrșit, sinodul a emis tot la 8 Aprilie 1812 și un ucaz special sub nr. 1987, care s-a comunicat în l. moldovenească și rusă Divanului Cnejiei Valahiei, în l. moldovenească episcopilor Costandie de Buzău și Iosif de Argeș, iar în l. greacă lui Nectarie al Rîmnicului, cu dispoziția „ca episcopii țării, care au eparhii, să fie supuși numai exarhului.. adecă fără a mai fi supt porunca mitropolitului, și fără a să amesteca mitropolitul la ocărmuirea episcopilor, ci însuși episcopii sa stăpănească păstoriile sale, ca niște deplini arhierei eparhicești..". Și ca urmare, Divanul e rugat ca „la toate pricinele ce vor atărna la vre un episcop al țării sau la vre un ipochimen duhovnicesc ce să află în eparhiile lor, să binevoiască a să corespondarisi prea cinstit Divan cu însuși episcopi, iar întămplându-să vre o îndoială despre episcopi, să corespondarisască cu exarhul sinodului, spănzurînd de acum episcopii cu eparhiile sale, precum și mitropolitul sau epitropii mitropoliei numai dela sinodalicescul exarh".

(*dosar nr 77/1811*, filele 1—34; se va publica și restul).

La 1813 August blagocinul ținutului Chilia, pr. Simeon Mahovschi, a cerut exarhului blagoslovenia de a se sfinți ca biserică creștină fosta mecete din orașul Chilia și să i se dea antimis. Clădirea aceasta fusese de curînd transformată, înnoită și împodobită cu totul, procurîndu-i-se și veșmîntăria și celealte trebuincioase. Exarhul a aprobat, hotărînd ca hramul să fie „Acoperemîntul Maicii Domnului". Ea a fost sfințită și redată sf. slujbe la 1 Octombrie.

(*dosar nr. 450/1813*)

Un călugăr Antonie „carele au fost trăitoriu în schitul Curchiu vreme de 30 de ani", acum în luna Iulie 1813 „ş-au cerut blagoslovenie ca să meargă să-ş scoaţă puţine părale ce le dedese înprumut la unii din înpregiurași... şi au fost în gazdă la un palamariu—din Căcărăzăni, ţin. Orheiului—dela care gazdă să pricinueşte şi uciderea călugărului, având răposatul una sută lei şi zăci lei ca să ei dela numitul pălimariu... cît şi 21 galbeni olandeji şi franţuzeşti, 8 galbeni înpărăteşti, 16 galbeni mici turceşti căte 2 lei şi 30 părale.. s-au găsit la un ucigaş.. şi în chilia răposatului doao zapise oe 400 lei şi 34 lei pitaci, şi mai ştim la un loc 100 lei făr zapis şi la alt loc iarăş 200 sute lei, dar zapisul nu-l găsim.. şi la alt loc iarăş 200 sute lei..". dar suma adunată de igumen dela toţi datornicii a fost abia de 890 lei, din care 500 lei „s-au dat de dum-lui Teodor Sabău, epitropul m-rii Curchi, preosf. sale mitropolit şi exarh Gavriil..".

(*dosar nr. 457/1813*)

Pe moşia Poeana, proprietatea paharnicului Petrachi Catargiu, se afla schitul Poeana; tocmai murise igumenul Antonie în toamna 1813 şi se produc multe neînţelegeri. Din această pricină şi din altele, Dicasteria exarhală a hotărît desfiinţarea schitului, iar acareturile s-au ridicat de călugări şi ei cu totul au trecut la mănăstirea Cosăuţi. Dar şi la transferarea bunurilor schitului ca şi a rodurilor pămîntului, vatafii proprietarului au pricinuit împiedicări, în scop ca ele să rămînă moşiei, „cum şi viile şi livezile nu pot lăcuitorii a le cumpăra de frica d-lui paharnic".

(*dosar nr. 464/1813*)

Pe temeiul ucazului sinodal nr. 1423 din Iunie 1813, avînd înpărătească aprobare, exarhicească Dicasterie face ştiut protopopilor că în „şcolile duhovniceşti sau seminarii, ce s-au aşezat întru această gubernie să înveţe şi copiii cei de mirean, pînă s-a face şcoală mirenească, de nu va găsi vre o împiedicare partea duhovnicească, ..vor fi priimiţi afară de copiii de preuţi, ţircovnici şi slujitori bisericeşti, şi copiii din partea mirenească, fără de nici o plată ..pentru învăţătură, ci vor fi datori părinţii lor sau neamurile a le năimi numai cu banii lor gazde, îmbrăcăminte

şi cărţile trebuincioase ..dar numai acei copii vor fi primiţi cari vor şti a scrie ceva moldoveneşte sau ruseşte şi a ceti".
[dosar nr. 428/1813]

In 1814 „năcialnicul dela schitul Japca" era cel mai cu ştiinţă dintre toţi năcialnicii de mănăstiri din Basarabia; aceasta era cunoscut de mulţi.
(dosar nr. 432/1813 fila 48)

Şi în tîrgul Teleneşti, ţin. Orheiului, era breasla cioclilor.
(dosar nr. 433/1813)

Primul act pentru zidirea unei biserici sobor cu trei altare în Cetatea Albă la 1813 se află în *(dosar nr. 439/1813)*

Mitropolitul Paisie Apamias a fost exilat în 1812 în fundul Rusiei, după cererea exarhului Gavriil, din pricina unei conspiraţii descoperite. Autorităţile duhovniceşti din Iaşi au sechestrat îndată averea sa, acte şi bani, închisă în lăzi. Un oarecare Chiriac Vasiliev, dîndu-se nepot mitropolitului, cere sprijinul prezidentului Divanurilor ca să i se lase lui toată averea rămasă şi acesta mijloceşte la exarh. Din actele dosarului aflăm că familia e din Castolorizo, de unde ar veni şi Paisie, că Paisie a fost „dascăl la şcoala ce domnească" din Iaşi, igumen al Galatei 18 luni, că a fost „rădicat la caraul", că în averea sa erau şi acareturi, 5 inele, 3 cu diamante, 1 cu rubin, 1 cu smaragd „care fac 1200 lei"; iar din averea lui Chiriac s-ar fi sechestrat în folosul m-rii Galata 2500 vedre vin, 4 telegari, 48 capete de vite mari, şi l-au „dat afară din moşie fără de nici o judecată". Ca să reuşască, Chiriac primeşte şi supuşenia franceză; a intervenit deci şi consulatul francez. Totuş s-a stabilit că petiţionarul a fost servitor şi logofăt pe lîngă mitropolit, şi nici decum nepot, că ceeace a fost averea lui i s-a dat, că el a săvîrşit multe abuzuri în dauna mănăstirilor, şi astfel averea a rămas sechestrată pentru răsplătirea mănăstirii.
(dosar nr. 216/1812).

Uu preot Ioan Dascalu „dela bis. cu hram. sf. Invieri din satul Visternicenii de lîngă Chişinău" a fost acuzat că el ar fi

plăsmuit un zapis cu care să fie lipsită de moşia Cobălenii, ţin. Orhei, o Marie, nepoata postelnicesei Anastasia Enciuleasă. Preotul declară că a scris un zapis la cererea „logofătului Vasile Terenti omul d-lui Iordachi Crupenschi vornicul", „pentru o pricină de moşie" dar n-a semnat pe nimeni.

(dosar nr. 470/1813).

Se încheiase pacea între Rusia şi Poarta otomană cînd s-a răpit şi Basarabia, şi aceasta s-a ratificat la Bucureşti în ziua de 3 Iulie între plenipotenţiarii generalul de infanterie Contele Goleşnicov-Cutuzov şi înnaltul vizir. Cu acest prilej, noul comandant al armatei de Dunăre, amiral Ciceagov, dă un ordin general pe armată, în care citim „Ostaşii ruşi, cari totdeauna au contribuit la gloria patriei, neţinînd samă de viclenia nu numai a inimicilor săi declaraţi, ci şi a altor puteri, cari cu ochi invidioşi se uită la faptele lor, în tot timpul ş-au ajuns scopul propus, încununînd orice războiu cu o pace folositoare şi o nouă lărgire a hotarelor Patriei, căpătînd şi acum teritorii noui, au consolidat puterea imperiului rus pe Dunăre" şi ordonă a se săvîrşi cuvenitul Te Deum, care la Bucureşti va fi la 7 Iulie 1812 în catedrala Mitropoliei.

Prin altă comunicare şi prezidentul Divanurilor Crasno Milaşevici, cere ca la Iaşi Te Deumul să se oficieze la 11 Iulie, la care să participe „toţi militarii şi cetăţenii, funcţionarii ruşi şi cei moldoveni..". Slujba a avut loc în catedrala mitropolitană sf. Gheorghe, „la ora 10 după miezul nopţii".

(dosar nr. 205/1812).

Const. N. Tomescu

Boierimea basarabeană și pacea din București din anul 1812.

In arhiva fostului Tribunal rus die Chișinău, am dat de un dosar cu Nr. 46 din 10 D-brie 1813, privind un schimb de moșii, săvârșit între spătarul Ioniță Bașotă care după răpirea Basarabiei rămăsese în această provincie și o seamă de boieri moldoveni, cari se retrag în Moldova, preferind stăpânirea otomanicească celei muscălești.

Mai întâi suspomenitul spătar face schimb: cu vel vistiernicul Grigoraș Sturza dându-i:

1) Trei părți din moșia *Pomârla* din ținutul Dorohoiului, cu casă și biserică de piatră și cu toată întemeerea așezării de pe acea moșie.

2) Trei părți din moșia *Heleștenii de sus*, cu moara în apa Jijiei alături și întru hotar cu Pomârla, iarăși în ținutul Dorohoiului.

3) Jumătate de sat *Popenii* și *Ibăneasa*, partea din sus cu iaz și moară, iarăși în acel ținut.

4) Jumătate din sat *Herodiște*, iarăși în acelaș ținut, pe Prut.

5) Jumătate de sat *Căzlăul*, alăturea și într'un hotar cu Horodiștea.

6) 25 pogoane de vie lucrătoare și pomi roditori cu tot locul lor în două ogrăzi cu crămi și căsoaie în ținutul Putnii la podgoria *Țăfeștii*.

7) 50 salașe țigani, un vad de moară și cu moară pe apa Jijîa, Gura Ezărului de supt târgul Dorohoiului, altă casă cu locul ei în târgul Botoșănilor.

In schimb, spătarul, Ioniță Bașotă primește dela vel vistiernicul *Grigoraș Sturza*, următoarele moșii:

1) *Paporniţa* şi *Nimorenii* zis şi *Ochiul Alb* (moşie fără locuinţe de sate).

2) Moşiile *Răcea* (cu sat), *Corlătenii* (cu sat), *Alunişul* (fără sat), *Dondăşei* (cu sat), toate alăturea fiind în ţinutul Eşii, ocolul Ciuhurului de sus.

Apoi, tot spătarul Ioniţă Başotă, face schimb cu un alt boier „din Moldova Otomanicească", cum e pomenit în documente, anume cu biv vel banul *Ioan Vărnav*, căruia îi dă:

1) O casă cu locul ei în târgul Botoşanilor.

2) 10 pogoane vie lucrătoare cu locul lor la Cruce.

3) 3000 lei bani, platnici cu soroc de 3 ani, primind în schimb: *doi bătrâni* din trupul moşiei Ialoveni, de pe apa Işnovăţului la ţinutul Orheiului, care moşie umblă în trei bătrâni „după puterea scrisorilor", pe cări bătrâni, banul îi avea zestre după soţia sa Mariţa, fiica răposatului postelnic Dimachi Toma.

In sfârşit, tot spătarul sus pomenit Ioniţă Başotă face un al treilea schimb cu boeriul *Dimitrie Bogdan*, tot din „Moldova Otomanicească", care dă spătarului:

1) Moşia *Vornicenii*, de la ţinutul Hotinului.

2) *Ghijdiita*, *Valea Ţarigradului*, *Pustiul*, cumpărat dela Toma Pultăiul (?), danie dela Grigoraş Ghica Vv., dela ţinutul Sorocii.

3) *Nemorănii*, cu săliştele ei, *Ţăhnăuţii* cu săliştele ei, 883 stânjeni, 4 palme, 7 palmace din moşia *Hulboaca* la ţinutul Orheiului.

4) *Şoltoaia* cu săliştele ei dela ţinutul Eşi.

5) *Tărteştii* şi *Cupcenii* dela ţinutul Grecenii.

Documentul glăsueşte că dumnealui Dumitru Bogdan, statornicidu-se de-a dreapta Prutului şi „vroind a să disface din partea aceasta după puterea trahtaturilor păcii", le-a vândut lui Başotă cu suma de lei 292.000, plătibilă în soroc de opt ani „în monetă curgătoare" cu dobândă „den zece unsprezeci".

Primind cererea din partea spătarului Ioniţă Başotă ca să i se dee documenturi de punere în stăpânire asupra moşiilor pe cari le are cumpărătură şi schimb în oblastia Basarabiei, guvernatorul de atunci al Basarabiei inginerul maior *Harting*, scrie la

9 D-vrie 1813, *Ocărmuirei oblastiei Basarabiei, Departamentul întâi*, ca după cuviincioasa cercetare a documenturilor ce le va înfăţişă spătarul „ci au trecut din Moldova ca să trăiască în oblastia Basarabiei", să-l trimiată în stăpânirea moşiilor sale dobândite prin cumpărătură sau schimb.

Adresa lui Harting scrisă în rusește, este tălmăcită în românește.

Toate aceste vânzări şi schimburi, erau constatate prin înscrisuri adeverite de Divanul Moldovei şi de comitetul rânduit ca să privegheze desfacerea locuitorilor celor din dreapta Prutului, de averile lor din această oblastie şi în acelaş timp mai erau încredinţate şi de consulul general „rosienesc" *Pini* din Iaşi.

Departamentul, examinînd aceste documenturi, le dă întărîrea cuvenită.

Iată formula de întărîre a Departamentului „...întăreşte veşnică stăpânire dumnealui Spătarului Ioniţă Başotă şi a moştenitorilor asupra tuturor arătatelor mai sus moşii, ca pe nişte drepte a dumisali ocini, moşii şi acareturi luate cu bună credinţă, împuternicindu-l aş luă tot venitul de pe dănsele, după pravilele şi obiceiurile acestui pământ, puternic fiind desăvârşit a face ce va vroi cu dănsele.

Să porunceşte şi d-lor dregători de pe la ţinuturile în carî se află pomenitele moşii ca să-i daţi tot cuviinciosul ajutor, puindu-l pe d-sa în deplină stăpânire şi supuind pe locuitorii lor ca să-l aibă de adevărat stăpân, de acum înainte şi în veci. Asămine se porunceşte şi vouă lăcuitori şi toţi alţii ce vă aflaţi pe aceste moşii, ca să-l aveţi pe dumnealui Spătarul deplin stăpân şi să-i daţi toată supunerea şi ascultarea.

Şi acest document să fie dumnealui de întăritură veşnică.

Şi spre mai mare tărie, sau pus şi pecetia acestui departament al oblastiei Basarabiei".

In Chişinău anul 1813 luna D-vri 27.

Din cele de mai sus se poate vedea, că acest departament al oblastiei Basarabiei avea căderea să învestească actele de vânzare şi de schimb încheiate la acea epocă, cu o adevărată formulă executorie. Aceasta presupunea un oarecari progres în or-

ganizarea puterilor cari cârmuiau provincia, întru cât puterea executivă delegase puterii judecătoreşti, dreptul de a porunci organelor administrative din cuprinsul provinciei, ca să asigure spătarului paşnica stăpânire a moşiilor sale.

Câţi-va ani, mai târziu, la 5 Martie 1818, Departamentul al doilea al oblastiei Basarabiei primeşte o jalbă din partea „titularnăi sovietnicului *Teodor Krupenschi*, ca să i se întărească un schimb pe care-l făcuse cu vornicul Andronachi Donici, boeriu din Moldova.

Din raportul judecătorului „docladcic" resultă că între aceşti doi boieri, întervenise un schimb, prin care Andronachi Donici, ceda boierului basarabean, două părţi din moşia Ialoveni, aparţinând soţiei sale *Smaranda*, născută Vârnav, în afară de o parte care era răzăşească.

Intru cât din *spravca* (referatul) arhivarului Departamentului reeşia că în anul 1813—cum s'a văzut mai sus,—se întărise ră pe seama spătarului Başotă, doi bătrâni din moşia Ialoveni, în urma schimbului avut cu biv vel banul Ion Vărnav, care-i stăpânise după soţia sa *Mariţa* fiică răposatului postelnic Toma Dimachie, Departamentul format din judecătorii *Cazimir* şi *Rali* refuză întărirea schimbului.

Vornicul Andronachi Donici, care încercase să facă schimbul de mai sus, era vestitul pravilist care înzestrase Moldova cu un manual de legi, boier patriot şi adânc cunăscator al pravililor, despre care mersese faima prin divanuri că :

Dacă ai vreo judecată
Mergi la Donici de te-arată,
Căci el până şi'n pilaf
Va găsi vr'un paragraf.

Fusese căsătorit întăia oară cu Zamfiriţa, fiica vornicului Darie Donici, care murise lăsându-i mai mulţi copii.

Se căsătorise apoi de al doilea cu *Smaranda* născută Vârnav soră cu biv vel banul Ioniţă Vârnav, acela care făcuse, după cum am văzut mai sus, un schimb cu spătarul Ioniţă Başotă pentru cei doi bătrâni, pe cari îi stăpânia în moşia Ialoveni ca zestre de la soţia sa născută Dimachi.

De unde şi până unde găsise isteţul pravilist, că are vre un drept în cei doi bătrâni ai Ialovenilor, pe care vroia să-i schimbe cu Toader Krupenschi, n'am putut pricepe. Căci chiar dânsul, în vestitele sale pravile, învăţa că la moştenirea cea fără dieată, vin neamurile mortului cele ce vor fi în spiţa cea mai cu apropierea rudeniei. Insă asupra Ialovenilor, venea cu drepturi îndiscutabile Mariţa Vârnav şi în numele ei Ioniţa Vârnav făcuse schimb cu Başotă.

Iar prin căsătoria sa cu sora lui Ioniţă Vârnav, nu dobândise nici un drept în acea moşie, deja trecută prin schimb în patrimoniul lui Başotă.

De astă dată dictonul cu pilaful nu i-a mai servit pravilistului, căci n'a reuşit să descopere nici un paragraf, graţie căruia să convingă pe boierii departamentului judecătoresc din Chişinău.

* * *

Notiţele pe cari le public mai sus, ilustrează luminos, marea frământare ivită în provincia moldovenească dintre Prut şi Nistru, în urma alipirei ei silnice de Rusia prin tratatul dela Bucureşti din anul 1812.

Atunci s'a frânt în două populaţia Moldovei şi multă jale stăpânia satele din preajma Prutului, în ajun de a se închide graniţa între Moldova şi Basarabia. „Poporul, zice scriitorul Manolachi Drăghici, cu cărdul ca turmele de oi încinsese toată marginea Prutului dela un capăt la altul, mergând şi venind prin sate şi de prin târguri, săptămâni încheiate, cu luarea de ziuă bună dela părinţi, dela fraţi şi dela rudenii cu cari crescuseră şi vieţuiseră împreună până în vremea aceia când se despărţiau uni de alţii pentru totdeauna".

Atunci s'a rupt în două şi boierimea moldovenească, cea mai mare parte rămânând în Moldova, la care s'au mai adăogat acei boieri din Basarabia, cari nesuferind stăpânirea muscălească şi-au vândut sau schimbat moşiile şi au trecut în Moldova, cum au făcut vrednicii boieri Grigoraş Sturza, Ion Vârnav şi Dumitru Bogdan.

Aceştia împreună cu toată boierimea Moldovei, alcătuesc la 26 Octombrie 1812, un protesc energic contra răpirei Basarabiei

de către Ruşi, cari în chipul acesta au rupt „tot trupul şi inima ţări", „izvorul vitelor" şi „chelerul ţări Moldovei", cerând restabilirea vechilor hotare, precum dela moşii şi strămoşii lor au apucat. Domnitorul Scarlat Calimach, înaintează protestul boierilor la Poartă, dar refuză să înainteze un protest identic către Congresul care se ţinea atunci la Viena, temându-se să nu sufere neplăceri din partea Rusiei.

In faţa acestei laşităţi, se spune că inimosul mitropolit Veniamin Costachi ar fi exclamat cu obidă: „pentru Bucovina, Vodă Ghica şi-a jertfit viaţa, iar noi pentru Basarabia, nu facem nici măcar un protest".

In schimb, boierimea munteană, în frunte cu Vodă Caragea fu mai curajoasă, înaintând un protest cancelarului Metternich, care nu-i dete însă nici un curs, având nevoe de sprijinul Rusiei, înpotriva lui Napoleon.

Boierimea moldovenească din Basarabia şi aceia mult puţină câtă se mutase din Moldova în această provincie, după răpirea ei, aşa cum făcuse spătarul Ioniţă Başotă, păstrează în marea ei majoritate, o atitudine demnă şi străbătută de un vădit patriotism, refuzând să înveţe limba rusă, ţinând de datinele vechi şi rezistând ca curaj încercărilor noii stăpâniri de a înlocui legile vechi ale ţării şi obiceiul pământului, cu dreptul rusesc.

Boierimea moldoveneasaă în frunte cu Râşcanu, Donici, Vasile Roset şi Ioniţă Başotă, se plâng şi protestează nu numai când privilegiile clasei lor se se află în joc, dar se ridică cu curaj şi atunci când ţărănimea moldovenească era pusă la grea încercare prin vexaţiunile de tot felul a funcţionarilor ruşi'

Nu pot încheia acest articol, fără să nu mă descoper în faţa acestei clase boiereşti, care rămânând în Basarabia după răpire, în marea ei majoritate, a veghiat ca să se păstreze neatinsă candela românismului chiar în acele epoce, când se credea la noi că, o lespede de piatră acoperea pentru veşnicie orce năzuinţă de înviere a provinciei.

C. Georgescu—Vrancea
Consilier la Curtea de Apel

Ctitori basarabeni.

Zmaranda Buhuşoaia. Note biografice. Diata ei. Zidirea bisericei sf. Ilie din Teleneşti. Schimbarea epitropiei nevârstnicilor, chestiune prea gravă, depăşeşte competinţa Departamentului şi se rezolvă numai de Obşteasca Adunare. Rezoluţiile moldoveneşti ale vice guvernatorului Constantin Antonovici Catacazi.

In ziua de 23 Martie 1815 se stingea din viaţă în căsuţa [1] *sa din târgul Teleneşti Zmaranda Buhuşoaia, ultima mlădiţă a uneia dintre ramurile istoricei familii Buhuş. O familie străveche, care apare în documente încă dela începutul veacului al XV-lea. In Memoriile secţiei istorice ale Academiei române în 1927, d-l Ştefan Meteş a publicat un preţios studiu asupra familiei Buhuşeştilor* [2]*. In încheiere trece numele Buhuşeştilor în rândul amintirilor istorice. Este deci deosebit de interesant orice amănunt asupra ultimilor descendenţi ai acestei familii şi cu atât mai mult pentru o revistă de studii basarabene, cu cât, după cum voi arăta în altă ocazie, cei din urmă descendenţi au fost basarabeni, cari şi-au rusificat numele din Buhuş în Boguş, părăsind un nume strălucit pentru o denumire străină şi care nu spune nimic.*

Zmaranda Buhuşoaia este fiica vel paharnicului Şerban Buhuş fost în 1787 ispravnic al judeţului Soroca. Tatăl său i-a dat numele soacrei sale jignicereasa Smaranda [3]*, dela care intră în stăpânirea Buhuşeştilor moşia Samaşcani din ţinutul Orheiului.*

Zmaranda a fost căsătorită cu Nicolae Greceanul, dar se pare că a rămas văduvă de timpuriu. A avut din această însoţire un fecior pe Iordachi (Ghiorghieş) Greceanu, care la moartea mamei sale era nevârstnic.

Nu mult înaintea morţei sale Zmaranda Buhuşoaia vânduse Samaşcanii boerului Petrachi Catargiu „dela Cobâle" cu 30000 lei.

In momentul morţei sale nu mai poseda ca avere mobiliară decât trei hlize de moşie din siliştea Giurcani, dela ţinutul Fălci-

---

[1] In care se instalează după moartea sa căpitanul de Teleneşti

[2] Ştefan Meteş. *Contribuţii nouă privitoare la familia boierească Buhuş din Moldova*. Bucureşti. Cultura Naţională, 1927.

[3] Ibidem, p. 48.

ului şi casa din Teleneşti. Mai avea în schimb de luat din preţul Samaşcanilor 21000 lei dela paharnicul Petrache Catargiu.

Mărturii mai precise asupra acestei averi se găseşte în dosarul epitropiei feciorului ei şi în special în diata ei scrisă în preziua morţei sale, pe care o reproduc în întregime :

De vreme ce întâmplare ce viitoare este nevăzută şi însuş îngirilor necunoscută, drept aceia eu cucoana Zmăragda Buhuşoaie din târgu Telineştii am socotit mai înnainte până a nu mă ajungi sfârşitul vieţii melii şi până îmi sânt minţile întregi şi sănătoasă să fac diiată şi să dovedescu gândul mieu către moştinitorii cei aleşi, cu carii voescu să schivernisască ei avere me mişcătoare şi nemişcătoare după pitrecere me din viaţa aceasta.

Intâi, mă rog lui Dumnezeu, ca unui milostiv, să-mi erte mulţîme păcatelor meli celi ce am greşit ca un om într'această lume. Mă rog şi tuturor creştinilor cui ce oi fi greşit să mă erte şi de mini să fie ertaţi toţi câţi îmi vor fi greşit şi orice, veri ce rău mi-or fi greşit.

După aceasta, mai întâi de toate fac înştiinţare celi ce am: 21 mii lei adică doaozăci şi una de mii de lei, ci am la Petrachi Catargiu dela Cobâle cu zapis de moşiie ci i-am vândut dumisali : 10 zeci mii lei las cuconului Gheorghi, fiiului mieu, trei ţigani, ce au fost a boerului soţului mieu şi trii copii las cuconaşului Gheorghi şi o moşie de piste Prut şi argintărie, odoară ce sânt în casă şi aşternutul şi altile ce sânt în casă, toate să rămâie cuconaşului.

4 cai, 2 boi, o vacă, o butcă, hamuri de şasă cai, casa cu aşternutul să s[ă] scoată la mezat să s[ă] vândă şi să plătească toate datoriili, hacu slugilor, 14 sărindare şi pogribaniile celi obicinuite până la 3 ani şi 3 sute lei şi un rând de straie la un copil de suflet ce l-am crescut.

Epitrop las pe porusnicu Ştefănache, stăpânu târgului, să-mi poarte de grijă pentru sufletul mieu. Aceasta voescu să facă moştinitorii miei după moarte me precum cu drepte minţii meli am rânduit şi cu limba me am grăit şi cu mâna me am iscălit şi cielanţi bani să să facă o bisărică de piatră aici la Teleneşti.

Aceasta am orânduit cu gura me: 3 ţiganci, 3 copii să s[ă] de la mânăstire Dobruşăi şi oricare din judecători şi din boeri

s'ar ispiti a strica diiata aceasta, să aibă a da samă şi răspunsu la înfricoşată zîoa aceia a răsplătirei, înnainte judecătoriului celui drept şi nefăţarnic, Domnul nostru Is. Hristos, Dumnezău cel adevărat.

Pe cuconaşul Gheorghii îl las în mâna porunicului Ştefănache cu toate ce s'au rânduit de mine până la vârsta lui. O ţigancă este vândută porunicului Ştefănache.

Zmăranda Buhuş 1815, mart 22

Ioan Popa Gheorghiu faţă
Costandin Gheorghiu faţă

eu ierei Ignatie dohovnic am scris diiata aceasta cu zîsa cucoanii Zmăragdii Buhuşoai

Această diiată este făcută cu înşuş porunca şi limba răposatei Zmărandii Buhuşoaei şi pentru că este adivărată am încredinţat-o şi eu, că au fost întru toată întregime minţii.

In Teleneşti, anul 1815, mart 23.

Constandin protopop ţinut. Foleştii.

Intocmai dipi ce adivărată diiată s'au scos de mine copie aceasta.

Ştefan Deodor, porunic

Două pricini au născut după moartea Smarandei şi anume: 1) aceia a persoanei epitropului orânduit de către ea şi 2) aceia referitoare la legatul lăsat de ea pentru zidirea unei biserici de piatră în târgul Teleneşti.

După cum am văzut, prin diată, Smaranda rânduise ca epitrop pe „stăpânul târgului Teleneşti, porunicu moldovinesc Ştefanache", *ginerile pitarului Theodosie Gheorghiu* [1], *care probabil nu era neam cu răposata, căci rudele apropiate protestează împotriva acestei alegeri. In special în urma stăruinţelor lu Dimitrie Balasachi, pare-se grec, proprietarul moşiei Găozenii din ţinutul Soroca, soţul Catincăi Greceanu,* [2] *sora lui Nicolae Gre-*

[1] V. И. И. Халиппы, Труды, III, p. 170.

[2] Catinca Greceanu mai fusese odată căsătorită cu medelnicerul Costache Paleologu.

ceanu şi mătuşa minorului se schimbă epitropul, batgiocorit că nu ar fi de familie aleasă, cu Balasachi, el însuş şi cu boerul Ioniţă Străjăscu tot din ţinutul Orheiului.

In dosarul respectiv remarc două fapte demne de semnalat: 1) grija deosebită ce poartă judecătorii vremei minorilor epitropisiţi, 2) întrebuinţarea limbei române de către Catacazi, vice guvernatorul Basarabiei în rezoluţiile sale oficiale.

Departamentul I nu-şi ia răspunderea schimbărei unui epitrop. Pentru o atât de gravă măsură el îşi declină competinţa în favoarea Obşteştei adunări. Iată hotărârea:

„Fiindcă den lucrare aceştii pricini atârnă atât norocire cât şi nenorocire nevrâsnicului copil, departament singur nu poate lua asupra sa răspundire pentru rânduire şi alegirea epitropilor cum şi pentru punere la cale a lucrurilor rămasă a nevrâsnicului şi spre a fi şi una şi alta cu de obşte socotinţă a Obşteştii Adunări, cu raportul acestui departament să să triimată la Obşteasca Adunare.

Iscălesc: Catacazi, Başota, Donici, Varfolomei.

Cât priveşte rezoluţiile lui Catacazi remarc că una din ele este pusă pe o jalobă ce-i este adresată în greceşte:

„Giudecătoria politicească va aduce faţă în presudstvie pe jăluitoru ca să asculte şi îndreptătoarile lui cuvinte, cari de nu voiu ave leguit temeiu, atunce va da sfârşit pricini în putere pravililor".

Am văzut din diată că în afară de ţiganii lăsaţi mănăstirei Dobruşei, Smaranda Buhuşoaia a lăsat 5000 lei pentru zidirea unei biserici de piatră.

Din cauza discuţiilor pentru numirea epitropilor, zidirea bisericei a întârziat. Iată ce spune în această privinţă „Exarhiceasca Dicasterie":

Dela Exarhiceasca dicasterie a Mitropolii Chişinăului şi Hotinului.

Cătră cinstit Departamentul întâi al oblastei Basarabiei.

Epitropii bisericii din Teleneşti cu hramul sfântului proroc Ilie, prin jaloba ce au dat cătră Innalt Preosfinţiea Sa au făcut arătare că răposata Smaranda Buhuş la moartea sa prin dieata

ce au făcut lasă a să da danie la această biserică 5000 lei, pentru prifacire bisericii, pe care bani să-i priimască epitropii dela dumnalui boerul pah. Petrache Catargiu şi că de atuncea au trecut un an şi mai bine şi banii nici până acum nu s'au mai dat şi pentru că acum să începe zidirea sfintei biserici fac cerire epitropii ca să li să de bani arătaţi după dieata răposatei asupra căriea jalobă răzăluţiea Innalt Preosfinţii sale au urmat aşa: „Dicasteriea să cerceteză şi să scrie unde să cade pentru banii ce prin diiată s'au rânduit la zidirea bisericii", pentru care dicasteriea au scris dumisale pah. Petrache Catargiu pentru aceşti bani ce sânt orânduiţi prin dieată de răposata Smaranda Buhuş a să da la numita biserică. Dumnalui pah. au dat răspuns prin obesneniea ce au trimes cătră această dicasterie cum că cu adevărat este datoriu răposatei Smarandei Buhuş încă şi mai mult decât această sumă care o cer epitropii bisericii din Teleneşti şi pentru acei bani au dat sinet după rânduială, care sinet nu ştie unde să află acum şi când i să va aduce sinetul atuncea va număra banii şi să va scăde din sinet cu suma aceasta, iar până când nu va priimi sinetul ca să se scază dintr'însul nu poate a da banii arătaţi.

Drept aceia, dicasteriea face poftitoare cerire cinstitului Departament ca să binevoiască a face punere la cale întru aceasta, prin chipul ce să cuvine ca să dè dumnealui pah. Petrache Catargiu numiţilor epitropi banii arătaţi, având şi decasteriea răspuns.

In Chişinău, anul 1816 mai 20 zile.
protoierei Stăvărachi Costin.
Повытчикъ Діаконъ Петръ Лончковскіи
Colejschii reghistrator Gr. Scorţescu

In cursul anului banii se eliberează. Ei s'au folosit, de sigur pentru ridicarea bisericei St. Ilie. Aceasta extstă încă din 1801, după cum rezultă dintr'o catagrafie a bisericilor basarabene întocmită în 1812—1813. Vecheu biserică era făcută din grinzi. [1]

[1]. I. Наіірра. Труды, III, p. 253: „изъ срубьевъ, обитья снаружи еловыми досками".

Oricât de mult se va fi întârziat zidirea acestei biserici cred că este inadmisibil ca ea să nu fi fost gata mai înainte de 1842. Nota din Anuarul eparhiei Chişinăului şi Hotinului : „Teleneştii noi cu biserica Sf. Ilie zidită la 1842, din piatră de proprietarul Gheorghe Teodosiu" [1], *este, se pare greşită în ce priveşte data, după cum este în ce priveşte proprietarul, în realitate pitarul Theodosie Gheorghiu, pomenit mai sus.*

II.

O informaţie nouă despre biserica Sf. Gheorghe din Chişinău. Un ctitor necunoscut: feciorul lui Raicu Abageriul.

Intr'un studiu al său, d-l protesor P. Constantinescu-Iaşi, vorbind despre biserica Sf. Gheorghe din Chişinău reuşeşte să creieze îndoială în ce priveşte chestiunea, până acum socotită neîndoelnică: aceia că biserica Sf. Gheorghe a fost zidită din nou în 1819. In adevăr, D-sa analizând caracteristicile arhitecturale şi cunoscutul plan din 1800 al Chişinăului emite ipoteza că biserica a existat mai de mult, că a fost distrusă—poate de o năvală tătărască—şi apoi reconstruită la 1819.[2]

Am găsit în condica de jurnale a „Giudecătoriei politiceşti a Basarabiei" *pe Februarie 1819*[3] *un jurnal care aduce o informaţiune inedită, care fără a deslega chestiunea de mai sus, ne dă la iveală numele unui ctitor necunoscut şi o precizare asupra zidirei bisericei. Transcriu:*

„Ucazul Verhovnului Sovet din 10 a următoarii luni supt no. 54 cuprinzător că ascultând vipisca şi dela ci urmiazi în pricina Raicului Abăgeriu cu Chirana, noră-sa pentru nişti dugheni di aici din Chişinău, ci li pritindirisăşti numitul Raicu să li iai întru a sa stăpânire supt cuvânt că ar fi a răposatului fiiului său, soţul Chiranei şi că di ar fi şi avut ia doi copii, făcuţi cu dânsul, dar pentru că copii ar fi murit încă când să afla bărbatul iai în viiaţi, nu ar ave nici o dreptate a stăpâni averia mortului şi în-

[1]. Ediţie oficială 1922 Chişinău. Tipografia eparhială, p. 165.

[2]. Anuarul comisiunei monumentelor istorice Secţia Basarabia. II. 1928 Chişinău, Tipografia eparhială „Cartea Românească", pp. 59—80.

[3]. P. 110, la data de 21 Fevruarie 1919.

trând în cercetarea pricinii au hotărît ca: mai întâi, toată averia mortului să să vânza prin mezat şi soma ci va eşi să să aduni la un loc în banii ci vor cuprindi chiriea dughenii, luaţi di Chirana şi să să împartă drept în patru părţi şi să să de Chiranii, după pravile,[1] o a patra parte în diplină stăpânire ei, fiindcă n'au rămas copii şi o a patra parte pintru sufletul mortului, în care să să urmezi întocmai după cum s'au dovedit că au lăsat mortul la săvârşirea sa adică la b i s ă r i c a s f â n t u l u i G h i o r g h i e, c i s ă z i d e ş t i î n C h i ş i n ă u pintru care pren Exarhiceasca Dicasterie să să ei şi rospiscă dila epitropii acii bisărice că i-au primit şi o a patra parte să să de lui Raicu şi o a patra parte lui Trifan, etc. etc...

In Fevruarie 1819, biserica nu era încă terminată. Nici documentul acesta nu vorbeşte de reclădirea unei biserici mai vechi. Şi el, pare a întări vechea opiniune că ne găsim în faţă unei biserici cu totul noi.

III.

Căpitanul de darabani State Şendrea, supus rosienesc şi ctitor al unui schit de maici din ţinutul Tecuciului.

Ruperea Basarabiei din trupul Moldovei a despărţit multe familii. Fraţii, părinţii şi copii, şi-au împărţit între ei moşiile, unii luându-şi părţile din partea dreaptă a Prutului, ceilalţi din partea stângă. Un caz este şi acela al „căpitanului za darabani" *State Şendrea. Era căsătorit cu o fată a lui Toderaşc Iancul, nepotul lui Iancu Lata, vornic de poartă în 1696, dela care a avut de zestre moşia Câmpurile din judeţul Putna*[2]. *Şendrea a avut un cumnat, pe Neculai Busuioc vornic de poartă*[3] *şi un singur fecior, pe serdarul Mihalache Şendrea.*

Incă mai de mult ştiam o vechilimea a sa cu data de 4 Septemvrie 1838, prin care împuterniceşte pe fiul său serdarul

---

[1]. V. Andronache Donici, capitolul XXXVII, §. 5.

[2]. Aurel V. Sava, *Note istorice asupra moşiei Câmpurile*, în Milcovia, anul I, no. 1, p. 46.

[3]. Condica moşiei Câmpurile, aflată în posesiunea mea, p. 228 verso.

Mihalache să-i caute moşiile din Moldova, pe care le lăsase de mulţi ani în părăsire pe mâna vechililor „fiind dumnealui înstreinat în Basarabia şi mai mult tot în slujbe dela anul 1796". *Vechilii pe care i-a socotit* de oameni cinstiţi şi cu frica lui Dumnezeu", *văzând atât de îndelungată desinteresare s'au apucat de* „feluri de meşteşuguri" *ca să pue mâna pe moşii. Acestea erau: Câmpuri din judeţul Putna, un loc în codru, în câmp şi în vatra Nicoreştilor în ţinutul Tecuciului, jumătate din trupul moşiei Zmulţi la ţinutul Covurluiului, parte din sat din Hociungi, la Dealul lui Vodă, la Giuşcani şi în codru, la ţinutul Neamţului.*

Cum se vede căpitanul Şendrea, ca să fie „supus rosienesc", *cum îşi spune singur, a lăsat în Moldova o avere destul de frumoasă Am găsit o singură informaţie în ce priveşte rosturile lui prin Basarabia şi anume l-am găsit judecându-se în 1825 pentru* „posesia" *moşiei Şoltoaia a răposatului vornic Dimitrie Bogdan. Moşia îi fusese arendată pe trei ani de vornicul Stefanache Roset epitropul casei răposatului; aceiaşi moşie a fost însă arendată de către vorniceasa Smaranda Bogdan unui oarecare Iuvcea, care îl scoate din stăpânire după ce se gospodărise, cheltuind însemnata suma de 56.000 lei, pe care el o cere ca despăgubire dela vornicul Roset* [1]

Supus rosienesc fiind, este însă ctitorul unui schit din ţinutul Tecuciului. In vechilimeaua citată mai sus, se spune: „la ţinutul Tecuciului la Necoreşti au făcut vechil pe o maică, căria i-au dat şi loc în codru Necoreştilor de au făcut schit pentru maici, dându-i şi copie după hotarnica întărită de logofiţie, că atât locul schitului să stăpânească cum şi în vatra Nicoreştilor şi în câmp, strângând tot venitul în folosul schitului, până când dumnealui sau fiiul dumisale va merge şi va stăpâni".[2]

Cum se va fi numit schitul făcut pe locul căpitanului Şendrea? Va fi existând oare şi astăzi?

A. V. Sava.

---

[1]. Condicile giudecătoriei politiceşti a Basarabiei pe mai 1825, fila 49 şi pe august 1825, fila 66.

[2]. Condica moşiei Câmpurile, fila 228 verso.

Despre satul Dângenii — Soroca.

Prof. ILIE CHIRIȚĂ
Grinăuți - Soroca.

In colțul nord-vestic al județului Soroca se află așezat satul Dângenii, compus din Dângenii de sus și Dângenii de jos, prin mijlocul căruia trece un pârâiaș, care isvorăște din partea de răsărit a moșiei satului și se varsă în râul Ciuhur, ce curge în direcția nord-sud la un km departe de sat spre apus. Pârâul a despărțit mai înainte satul în două jumătați aproximative: Dângenii de sus, și „Moldova" și Dângenii de jos numiți și „Raia", fiindcă aceștia din urmă, ca și satul Lipnicul [1], care aparține acum tot județului Soroca, au făcut parte din Raiaua Hotinului, înființată la 1729.

Satul se învecinește la răsărit cu moșia comunei Cernoleuca; la sud cu „Școala de Agricultură Grinăuți"; la apus cu moșia satului Mihălășeni-Hotin și la nord cu „Ocolul Silvic Lipnic".

Ca centre comerciale are la îndemână: Lipnicul-gară, Securenii-Hotin, Rediu Mare-gară și Bricenii-Hotin. Linia ferată Bălți-Cernăuți trece prin moșia Dângeni, cam la doi km. se găsește halta Grinăuți, care până după războiu se numea Dângeni.

Numele satului presupunem că ar veni dela un anume Dângea. Satul este locuit de Români, exceptând numai câteva familii de Ruși, trei de Lipoveni și șase de Evrei, așa că din fericire în el se aude vorbindu-se numai românește.

Locuitorii se ocupă cu agricultura, având mai fiecare sătean câte 3—4 ha de pământ. Ei mai găsesc de lucru și la școala de agricultură. Lipovenii și Evreii se ocupă cu meșteșugul și comerțul.

Din punct de vedere sanitar satul stă bine deoarece are un spital deservit de: o doctoră, o moașe, o oficiantă sanitară și un agent sanitar.

---

[1] I. Minea, *Mănăstirea Todireni*, în Cercetări istorice, 1928, pag. 310.

Satul are o singură instituție de cultură: școala primară înființată în anul 1891, sub fostul imperiu țarist; la început a avut un singur post. In prezent școala are 5 posturi ocupate de 3 învățători și 2 învățătoare.

Dascălii satului se ocupă nu numai de elevii, cari vin la școală, ci și de săteni, dându-le sfaturi nu numai cu vorba ci și cu fapta. Invățătoarele la rândul lor, muncesc pentru cultivarea jocurilor naționale și a portului românesc, lucruri necunoscute și neobișnuite acestor meleaguri, peste cari a suflat atâta vreme vântul înstrăinării.

In timpul iernei se mai țin conferințe la școală, pentru săteni, și de către profesorii școalei de Agricultură.

In sat se citesc următoarele ziare: „Cuvânt Moldovenesc", „Curentul", „Indreptarea" și ocazional „Universul" și „Dimineața" și rar de tot „Nașa reci" ziar rusesc.

Dintre reviste ajung în mâinile sătenilor „Albina" și „Sănătatea". Cei cari și-au format gustul cititului împrumută cărți din biblioteca școalei locale și câteodată și dela școala de agricultură.

In sat se află și o biserică de lemn, a cărei vechime nu trece de treizeci de ani. In toamna anului 1933, la 8 Noembrie, s'a făcut târnosirea acestui sfânt lăcaș de reculegere sufletească, în urma reparațiunei. Slujba în biserică se face de un preot [1], ajutat de un cântăreț.

Biserica mai are un lot de pământ de 18 ha, locuință pentru preot și pentru paznicul bisericii.

* * *

Urme vechi. Referitor la satul acesta nu cunoaștem actualmente nici un document. Vom înșira numai rezultatul cercetărilor personale.

Vechiul cimitir al satului a fost Dângenii-Raia, pe locul lui sunt astăzi gospodării. In dosul casei locuitorului Alexandru Hoinic a fost centrul cimitirului; pe lângă gardurile grădinii acestuia stau răsturnate mai multe cruci de piatră lipsite de inscripții, care au dispărut atât din cauza agenților atmosferici cât și din cauza oamenilor, cari nu le-au îngrijit, nedându-și seama de importanța lor. Din grădină, în urma săpăturilor făcute de sătean, au ieșit la iveală, mai acum opt ani, o lespede de piatră în formă de patrulater neregulat, care are pe fața inferioară o inscripție. Fiind pusă treaptă la scara de la pragul casei inscripția în cea mai mare parte s'a șters.

---

[1]. Pr Șt. Săndulescu, originar din jud. Mehedinți Gârbovățul-de-jos.

Se pot citi mai multe litere şi crâmpeie de cuvinte, plus un singur cuvânt întreg: „ЛЕЖИГ“ care înseamnă a se odihni, a zăcea. Inscripţia este scrisă în limba slavonă. Indoială asupra vechimei acestei pietre de mormânt ne-o inspiră data care este AX=1600. După aceste două cifre nu se mai cunoaşte să fi mai fost şi altele şi care să se fi şters din cauza vremii şi a frecării. In orice caz, chiar dacă am presupune că ar fi fost, inscripţia aparţine secolului al XVII-lea. Acela care se va fi odihnit sub ea, trebue să fi fost dregător domnesc ori să fi făcut parte din clasele sociale înalte. Faptul că se văd rămăşiţele a mai multe cruci de piatră ne determină să credem că ele vor fi fost ridicate de oameni cu stare materială bună, căci şi astăzi, numai cei bogaţi îşi permit asemenea lux, pe când lumea de rând ridică la capul mortului cruci de lemn.

In Dângenii de sus, cam la mijloc, este o veche bisericuţă de lemn, acoperită cu şindrilă, ridicată în locul alteia care era acoperită cu fân. Terenul bisericii, unde a fost şi cimitir, serveşte spre păscutul animalelor. Inaintea uşii de intrare, în biserică, este aşternută o lespede de piatră, pe care se mai observă câte o literă dintr'o inscripţie, căci piatra a fost mai înainte pusă peste vreun mormânt. In direcţia sud-vest, la vreo zece metri din faţa bisericii se găseşte o cruce de piatră cu inscripţii pe ambele feţe. Dintre aceste inscripţii se poate citi mai bine cea dupe faţa răsăriteană, având cuvintele: ...СУФЛЕТЪ РЪПЪЎСАТУЛЮ ГАВРИЛЪ ХРЪВРИШЪ, ЗСНВ=..sufletul răposatului Gavrilă Hrăvriştă (?) = 1744. Din inscripţia carea fost pe faţa apuseană a crucii nu se poate citi decât cuvântul ВОЕВОД), ceiace înseamnă că cel care a ridicat crucea a menţionat pe lângă numele mortului şi pe al Domnului. In Moldova în acest an încetează la 29 Iunie domnia lui Constantin Mavrocordat şi începe a lui Ion Mavrocordat.

Mai sunt câteva sfărămături de piată provenite din cruci. Singura, din multe câte vor fi fost, dăinueşte numai crucea descrisă mai sus, care cine ştie la căpătâiul cărui dregător veghează! Locul vechilor morminte nu se cunoaşte din cauza pământului care s'a aşezat în groapă.

* * *

Interesantă de cercetat este biblioteca bisericii. Cărţile româneşti, ruseşti şi condicile de stare civilă sunt aşezate într'o ordine demnă de cel care păstoreşte peste credincioşii satului Dângeni. Biblioteca posedă cărţi, mai mult, cu caracter religios. Nu-i lipsesc nici revistele, dintre cari menţionăm, Luminătorul—1911,

Revista Societății istorico-arheologice bisericești, Arhivele Basarabiei, Biserica ortodoxă, Misionarul, Renașterea și Albina.

Condicile de stare civilă—din anii 1824, 1837 și 1843—sunt scrise românește cu chirilice. Rar câte un cuvânt rusesc. In limba „liberatoarei împărății" începe să se scrie, în condicile de aici, abia din anul 1874. In acest an trebue să fi venit preot rus în sat.

Cărțile rituale. S'au păstrat mai toate cărțile de slujbă, așa că, pe lângă cele rusești, care sunt o mulțime, azi dintre cele dintâi se mai folosesc câteva. A venit acum rândul de odihnă și cărților pravoslavnice. Vom înșira mai jos, cărțile bisericești pe care le-am cercetat. Unele au pe ele însemnări, care prezintă oarecare interes. Nu toate însemnările însă se pot citi.

1. *Apostol* din anul 1743, din timpul celei de a doua domnii a lui Mihai Racoviță în Țara Românească. Se vede imprimată stema Țării-Românești și a Moldovei. Nu lipsesc nici stihurile. Are mai multe însemnări, dintre care una din „anul 1821, Ghenarie 4 zile".

2. *Triod* din anul 1768 cu prefață de arhimandritul Grigorie, închinată mitropolitului Ungrovlahiei.

3. *Octoih* din 1792 din timpul celei de a doua domnii a lui Mihai Șuțu.

Are stema Țării-Românești—corbul—și monograma Domnului. Nu-i lipsesc nici stihurile. Este tipărit la București în tipografia mitropoliei în timpul mitropolitului Cozma. La început Octoihul cuprinde o însemnare, dublă scrisă de mâini diferite: „In numele tatălui și al fiului și al sfântului duh". Pe fiecare filă este scris câte un cuvânt din însemnarea care urmează: In numele tatălui, și (al) fiului și (al) sfântului duh. Amin. Această sfântă carte Octnih (l)-au cumpărat satul Dângeni să fie pomenire veșnică pentru sufletele părinților și fraților noștri și (l)-au dat la biserica Dângeni unde să cinstește hramul sfinților [1] și mai marilor voevozi Mihail și Gavriil la anul 1802. Mai trei zile și au dat treizăci și cinci de lei".

4. *Antologhion* din anul 1763.

5. *Penticostariu* gin 1800, din timpul celei de a doua domnii a lui Al. Const. Moruzi, tipărit la București cu cheltuiala mitropolitului Dosoftei.

6. *Kiriacodromian*, tipărit la 19 Mai 1811 la mânăstirea Neamțului. In prefață să slăvește țarul Rusiei, Alexandru Pav-

[1]. Acest cuvânt se repetă și este scris de altă mână.

lovici. In acest timp Țările-Române erau ocupate de Ruși. In aceștia își pusese toate speranțele clerul și boierimea că-i va scăpa de jugul turcesc, deaceea numele împăratului e amintit și proslăvit în prefață. Tot în prefață se pomenește și numele Mitropolitului „Kir Gavriil" Bănulescu.

7. *Molitvenic* tipărit în Octombrie 1820 la Chișinău. Este scris în românește. La sfârșit, se găsește notat că, la anul 1820, Noembrie 6, s'a botezat un copil, fiul lui Ion Gecu, căruia i s'a pus numel Gheorghe.

8. Sunt mai multe exemplare numite *„Cântări de rugăciune"* scrise în limba română și tipărite la Chișinău în anul 1826. In prefețele lor se pomenește numele țarului Nicolae Pavlovici și-al familiei imperiale.,

9. *Liturghier* din 1851, tipărit la Chișinău în românește.

Unele din cărțile bisericești, de aici, sunt tipărite în Țara Românească, altele în Moldova, și numai, după 16 Mai 1812, când se consfințește răpirea Moldovei dintre Prut și Nistru, de către „vecinii dela răsărit", pentru câtva timp s'au tipărit cărți românești la Chișinău devenit capitala Basarabiei.

Mutarea Domnilor dintr'o țară într'alta a contribuit în mod considerabil la circulația cărților bisericești și odată cu aceasta și la unificarea limbii. Domnii, cari treceau depe un scaun pe altul, căpătau obiceiul să-și pună stemele ambelor țări pe cărțile sfinte cari se tipăreau cu cheltuiala sau sub domnia lor. Fiecare carte bisericească cuprinde stihuri în cari se slăvește conducătorul țării. Nu lipsesc din ele nici frumoasele chinovare și nici portrete de fețe dumnezeești.

* * *

Tot în bibliotecă, așezate în ordine se găsesc șase icoane făcute cu cheltuiala credincioșilor ale căror nume sunt scrise în inscripțiile depe ele.

Icoanele sunt pictate pe scândură chituită și au mai toate aceeași mărime. Sunt păstrate destul de bine, cu toate că unele dintre ele au mai mult de o sută de ani vechime. Inainte, ele vor fi fost întrebuințate în vechile biserici.

I.

Icoana Maicii Domnului.

„Această icoană au făcut-o robu lui Dumnezău, Petre Rusu și c(u) soție său Maria, pentru sănătatea ai lor la anul 1825".

II.

Icoana Sf. Nicolae.

„Această icoană au făcut-(o) robu lui Dumnezău Ioan Dimitrievici şi cu soţ(ul) său Evdochia şi fiu lui Petr(e), 1833".

III.

Icoana Mântuitorului ca judecător.

„Această icoană au făcut-o preutu Ioan Ţurcanu şi cu prezviteria Agafia la anul 1836".

IV.

Icoana Mântuitorului ca judecător.

„Aceste iconi s'au făcut c(u) cheltuiala dumisali păsăsor Grigorie Hristoforovici, la anul 1836".

V.

Icoana Maicii Domnului.

„Aceste iconi s'au făcut c(u) cheltuiala dumisali păsăsor Grigorie Hristoforovici, la anul 1836".

VI.

Icoana Soborul marilor Voevozi.

„Această icoană au făcut-(o) robu lui Dumnezău Grigorie Ţurcanu şi cu soţul său Evdochia, la 1837".

* * *

In 1918, când trupele române au ocupat Basarabia, Dângenii erau între zona de cucerire românească şi între aceia a Austriecilor. De aceştia din urmă populaţia avea o mare frică.

Intr'o noapte soseşte în sat o patrulă de cavalerie română, compusă din şapte soldaţi şi căpitanul Alex. Mavrocordat. Fiind convinşi că sunt într'un sat românesc, n'au luat toate măsurile de pază. Soldaţii au fost încartiruiţi prin diferite case iar ofiţerul s'a culcat în casa parohială. Pe neaşteptate au fost atacaţi de bolşevici. După o fugă penibilă prin sat, căpitanul împreună cu şase soldaţi au fost ucişi. Satul atunci a fost supus represaliilor cuvenite. In amintirea lor, în Lipnic-gară, la 1930, s'a ridicat un măreţ monument.

Ei şi-au făcut datoria, noi trebue să-i pomenim.

Documente basarabene.

(Acte privitoare la satul Veprova-Puţintei — ţinutul Orheĭ. 1547 — 1800).

de L. T. BOGA

I.

1547 Aprilie. *Suretul lui Iliaş V. V. prin care confirmă împărţirea ce şi-au făcut Fodor şi fraţii săi Cărsta şi Jurja feciorii Miculinii şi Roman şi Mihul, şi Irimia, cu surorile Ghida şi Dobra, şi Pânte şi Albul cu surorile lui Tudora, Iliana şi Maruşca, din moşiile Vepreva şi Holboca.*

7055 April.

Suret dela Ilieş Vodă, scriind că au venit înainte domniei sale şi a boerilor Fodor şi fraţii săi Cărsta şi Jurja ficiorii Miculinii şi nepotul lor Roman, feciorii lui Grigorie şi rudeniile lor Mihul şi fratile său Irimia şi surorile lor Ghida şi Dobra feciorii Pancăĭ şi rudeniile lor Pânte şi frate-său Albul şi surorile lui Tudora, Iliana şi Maruşca, feciorii lui Toader Iaţco, toţi nepoţi lui Hotco Criţovici, de a lor bunăvoe nici siliţi nici asupriţi şi-au împărţit loruş între dânşii a lor driaptă ocină şi moşie din dresă de întăritură ce ei au avut dela părintele domniei sale Petru vodă doă locuri din pustii pe Cula între Boruşcior şi între Iatelova în doă fântâni în parte de gios, care acum să număscu acele doă locuri din pustii pe Cula în Boruşcioara şi între Detelova în lunca de gios în două fântâni Vepreva şi Holboca. Deci au înpărţit ei pe trei părţi, o parte ce din gios parte dintru acele doă sate anume Veprova şi Holboca au rămas în parte lui Fedor şi-a fraţilor lui Crăste şi Jurja feciorii Miculinii şi a ne-

potului lor Roman, feciorul lui Grigorie, şi iar altă parte dintru acele doă sate parte din mijloc au rămas Mihului şi fratelui său Irimie o parte şi surorilor lor Ghida şi Dobra feciorii Pancăi. Iar ceialaltă a tria parte dintru acelaş doă sate parte din sus au rămas în parte Pântii şi a frate-său Albul şi surorilor lor Tudora şi Iliana şi Maruşca, feciorii lui Toader Iaţco. Iar hotarul acestor de sus scrisă sate dintru aceste doă părţi Veprova şi Holboca parte de gios să fie din tot hotarul dintru acele doă sate a treia parte, iar despre alte părţi, după hotarul vechi pe unde din vac s'au ţinut.

II.

1518 Dechemvre 21. *Suretul lui Iliaş V. V. prin care confirmă popii Simion stăpânirea asupra unui loc de moară pe Vatici în poiana Veprevei.*

7056 Dechemvre 21.

Suret dela Ilieş Vodă, au venit înaintea domnii sale popa Simion şi s'au jăluit cu mare jalobă şi cu mari mărturii cu mulţi ai lor depinpregiur megieşi, zicând precum dresăle ce au avut de danie dela părintele domniei sale Petru voevod pe un loc de moară pe părăul Vaticiului în poiana Veprevei, acele drese li s'au prădat când au venit împăratul turcesc cu toată putere lui şi cu tătarii de au robit ţara păr la Suceava. Drept aceia şi noi vazându cu mare jalobă şi cu mari mărturii cu mulţi ai lor depinpregiur megieşi care noă ni-au mărturisit, pentru aceea şi noi am întărit popii lui Simion pe acel loc de moară pe părăul Vaticiului în poiana Veprovii ca să-i fie lui dela noi uric şi cu tot venitul, lui şi feciorilor lui şi nepoţilor şi strănepoţilor şi a tot niamului cui sa alege mai aproape nestrămutat nici odinioară în vecii vecilor.

III.

Orheiu 1648 Martie 20. *Zapisul lui Gavril Croitorul prin care donează lui Andreiu Mihuleţ, partea sa de moşie din Veprova—Puţintei.*

Adecă eu Gavril Croitoriul, feciorul Todoscăi, nepoata Seseanii de nimene nevoit nici asuprit ce de amea bună voe dau

şi am daruit dumisaali lui Andreiu Mihuleţ nănaşu mieu, toată partea mea, partea mea din sat din Veprova ce să chiamă acum Puţinteii suptu pădure, ce să va alege acea parte care mai sus scrie din partea di gios, din partea Vlăsieştilor o am dat dreptu sufletul părinţilor mei, ca să-i fie driaptă ocină şi moşie şi danie şi dăruire din vatra satului şi din câmpu şi din pădure şi din tot locul cât să va alege pre această parte, şi pentru credinţa am şi iscălit, ca să fie volnic a-şi face şi direse domneşti, şi cându i-am dăruit fost-au şi Chiriţa de [1]) şi Gligoraş de Târziiani şi Istratie ficiorul Hilei şi Ionaşco de [1]) şi alt Ionaşco săn [2]) Petre, şi şoltuzul de târgu de Orheiu şi cu doisprezece părgari pentru credinţa pus-au şi pecetea oraşului, iar altul dintru ruda noastră să nu aibă triabă, făr de Andreiu Mihuleţ nănaşu—mieu, ca să fie volnic a-şi face şi direse domneşti ca să să ştie.

La Orheiu mart 20 anul 7156. [3]

† Chiriţa † Ionaşco Petrea † Istratie.

Eu [3] Gligoraş Ianachi iscal am scris.[3]

(Original românesc).

IV.

Iaşi 1652 Maiu 21. *Cartea lui Vasilie V. V. prin care întăreşte dania lui Avram către Gligoraşco, toată partea lui din Veprova.*

Io Vasilie voevod cu mila lui Dumnezeu domn ţării Moldovei.[3] Adecă au venit înaintea noastră şi înaintea alor noştri moldoveneşti boiari celor mari şi celor mici, sluga noastră Avram ci-au fostu hotnog, nepotul lui Nistor din Vepreva, de a lui bună voe, de nime nevoit nice asuprit au dat şi-au dăruit toată partea lui de ocină din sat din Vepreva ce iaste pre Cula în ţinutul Orheiului, cu vadu de moară în Cula şi în Poiană pre apa Vatăciului şi cu tot vinitul ce va hi pre partea lui, aceia o au dat

[1]) Loc deteriorat în original.

[2]) Fiu.

[3]) Text slav în original.

nepotului său lui Gligoraşco ca să-i fie lui dreaptă ocină şi moşie. Deci văzându noi de a lui bună voe danie şi dăruire, dela noi încă i-am făcut zapis şi întărîtură, şi alt nime să nu să amestece în veci înaintea cărţii noastre. Aceasta scrie domnia mea, altfel să nu fie [1]. Insuş domnul a poruncit.[1]

In Iaşi în anul 7160 maiu 21 zile.[1]

(L. P.)

Eu[1] Ghiorghişan vel log. iscal

(Original românesc).

V.

Orheiu 1652 Mai 12. *Zapisul lui Andreiu şi a soţiei sale Antimia prin care vând partea lor de moşie din Veprova lui Gheorghe Catargiul, pârcălab de Orheiu.*

Adecă eu Andreiu şi cu femeia mea cu Antimiia fata lui Gligorie din sat din Veprova scriem şi mărturisim cu cestu zapis al nostru cum noi de anoastră bună voe de nime siliţi nici nevoiţi ce de anoastră voe am vândut anoastră direaptă ocină şi moşie din partea moşul[ui] lui Nistor ce să va alege partea noastră din sat de Veprova ce iaste pre Cula în ţinutul Orheiului, din vatra satului, din cânpu şi din pomânt şi din tot locul, o am vândut dumisali lui Ghiorghie Catargiul pârcălabul de Orheiu direptu cinspăzăci lei ca să-i fie dumisali direaptă ocină şi moşie şi să aibă dumnealui a-şi face pre aciastă ocină şi direse domneşti. Iară cine dintru oaminii noştri va vrea să întoarcă sau să părască să aibă a-şi întreba cu noi. Şi la tocmala noastră au fostu răzeşii noştri anume Paciul şi Arsenia, şi Macarie, şi Gaspar, şi Guţan, şi alţi oamini buni şi pentru mai mare credinţă ne-am pus noi toţi degetele, şi eu Lupul Tecucianul am scris să să ştie.

La Orheiu în anul 7160 mai 12 zile.[1]

† Paciul, † Arsenie, † Macari.

† Antonia fata lui Gligorie.

Şi eu Guţan.

Eu Macari încă am prilăjit acolo.

(Original).

[1]) Text slav în original.

VI.

Iaşi 1652 Maiu 21. *Cartea lui Vasilie V. v. prin care întăreşte ca Chiriţa aprodul şi Gligoraş să întoarcă lui Gheorghe Catargiul părcălab de Orheiu banii ce i-a dat pentru nişte părţi din satul Veprova, acesta neavând drept de a cumpăra moşie în numitul sat.*

Io Vasilie voevod cu mila lui Dumnezeu Domn ţării Moldovei [1]). Adecă s'au părât de faţă înaintea Domniei mele sluga noastră Chiriţa aprodul şi Gligoraş cu sluga noastră cu Ghiorghie Catargiul părcălabul de Orheiu pentru neşte părţi de ocină din sat din Vepreva ce easte pre Cula în ţinutul Orheiului ce le-au fost scos în vânzare neşte răzeşi a lor anume Arsănie ficiorul Baluţăi şi Ileana nepoţii Anghelinei, partea lor toată, aşijdirea şi Andrei cu femeia lui cu Antimiia fata lui Gligorie, iară au fostu scos partea lor toată la vânzare, şi le-au fost cumpărat sluga noastră ce mai sus scriem Ghiorghie Catargiul dela dânşii, cu vaduri de moară şi cu pometi şi cu tot vinitul drept cincizăci de lei bani. Deci Chiriţa şi cu Gligoraşco au întorsu banii lui Ghiorghie Catargiul toţi înapoi ci-au fostu datu pre aceale părţi de ocină, pentrucă ce Domniia mea şi cu tot svatul Domniei mele am socotit că nu încape Ghiorghie Catargiul să cumpere, ce leam dat lor voe să-i întoarcă banii şi să-şi ţie Chiriţa şi cu Gligoraş acele părţi de ocină, iar Ghiorghie Catargiul şi cu acei vânzători carii mai sus scriem ei să nu mai aibă treabă cu acele părţi de ocină în veci de veci, şi altu nime să nu să amestece preste cartea Domniei mele.

Insuş Domnul a poruncit. [1])

In Iaşi anul 7160 maiu 21 zile. [1])

(L. P.) Eu [1]) Ghiorghişan vel logof. iscal

(Original românesc)

VII.

Puţintei 1653 Septemvre 12. *Actul de donaţie a lui Grigoraş diacul către unchiul său Dumitraşco.*

Adecă eu Gligoraş diiacul dau ştire cu această scrisoare amea cum eu de bună voia mea de nime nevointu nici asuprit,

[1]) Text slav în original.

avându eu un unchiu văr primare tatăne-mieu anume Dumitraşco şi ne avându el moşie unde am locuit eu la satu la Puţintei n'am vrut să-l las să să mai ducă pre aiurile ce am socotit din părţi de ocini ce am avut şi i-am dat o parte de ocină din sat din Vepreva ce să chiamă acmu Puţintei partea lui Avram unchiu meu, care parte mi au fostu dăruit mie unchiu mieu Avram denaintea a mulţi boiari de ţinutu. Deci eu acum iar o am dat pentru sufletul unchiu mieu lui Dumitraşco cu tot vinitul ce să va alege pre partea lui Avram, să-i fie lui Dumitraşco în veci de veci moşie şi coconilor dumisali, şi altu nime să nu să mai amestice din oamenii noştri la acea parte de ocină, şi zapisu ce am avut de danie dela unchiu mieu Avram i l-am datu lui Dumitraşco, pentr'aceia ca să aibă a-şi face şi drese domneşti. Şi aiastă parte de ocină i-o am dăruit dinaintea maicii mele Nastasiei şi a fraţilor miei şi denaintea lui Macarie. Şi pentru credinţă am şi iscălit.

La Puţintei în anul 7161 luna septemvre 12 zile [1]).

Eu [1]) Gligoraş iscal

(Original românesc).

VIII.

Orheiu 1655 August 3. *Act de întărire a donaţiunii tăcută de Gligoraş de Viprova — Puţintei lui Costin Schidul căpitanul.*

† Adică Postolachi părcălab Orheiscoi şi Tudosii părcălab Orheiscoi, adică au vinit înaintea noastră Gligoraş di Viprova ce să chiamă acum Puţintei de nimine nevoit nici asuprit ce au dat, dat şi au dăruit dumisaali lui Costin Schidul capitanul o parte de ocină care iaste acolu, lui danie şi dăruire dela Avram ci-au fostu hotnog nepotul lui Nistor di Viprova, aceia o au dat dumisaali ca să-i fie dumisaali driaptă ocină şi moşie şi denainte noastră i-au dat pre mâna dumisaali şi zapisul ce au avut de danie dela Vasilie Vodă, ca să fie volnic a-şi face şi direse şi dela măria sa vodă că noi cu toată voea i-am dat pentru cre-

[1]) Text slav în original.

dinţă eu săngur am scris Gligoraş şi altu nime să nu să amestice, şi Vlasie vatavul de sineţari de Orheiu încă au fostu de faţă acolo, şi cu şoltuzul Marco de Orheiu cu doisprezece părgari, şi pentru credinţă am pus şi pecete târgului Orheilui să să ştie.

In Orhei anul [1]) 7163 august 3.

(Pecetia rotundă aplicată neagră, la mijloc un cal, sus şi jos câte o stea, împrejur inscripţia: Pecete târg Orhei).

Apostol părcălab iscal.

(Original românesc)

IX.

Veprova 1558 Mai 9. *Zapisul Fentinei prin care pune zălog la Andreiu Mihuleţu partea ei de moşie din Veprova, pentru o datorie a fiului ei Istratie.*

Adecă eu Fentina fata Măricuţie nepoata lui Nistur din sat din Veprova, scriu şi mărturisăscu cu acestu zapis al miu cum au [fost] dator fiiu miu Istratie lui Andreiu Miholeţu cu 5 ughi, şi au pus zălog toată partea mea de ocină păntru aceşte bani, şi au pus zi, şi cându au fostu la zi bani n'au fostu să-i de, ce am sucutit cu fiu meu, şi am dat din parte mea a şase parte ce i-să vine parte lui Istratăe, că săntu 6 fraţi, acei parte a lui Istrate a fiiu miu tuată am dat cu tot vinitu ei din vatra satului şi din cănpu şi din pădure şi din ţarini să-i fie dumisali moşie în veci şi cuconilor dumisali, şi eu cu toţi ficiorii miei i omu dat denaintea maicei meale Măricu[ţei] şi denainte frăţine miu lui Gavril şi denaintea uncheşului Paciul şi denaintea lui Gaşpar şi denaintea lui Dumitraşco Liciul şi păntru credinţa am şi iscălit, şi să aibă a-şi face şi drese dumneşti ca să să ştie.

La Veprăva anul 7166.
Mai 9 zile [1])

† Fentina † Gavrilaş † Paciul † Măricuţa
† Gavrilaş † Gaşpar † Dumitraşco Liciul

---

[1]) Text slav în original.

X.

Iaşi 1660 Mai 31. *Cartea lui Ştefan Voevod către părcălabii de Orheiu în pricina lui Andrei Mihuleţ cu Fetina pentru o datorie.*

Io Ştefan Voevod cu mila lui Dumnezeu domn ţării Moldovei [1]). Scriem domnia mea la slugile noastre la părcălabii de Orheiu. Dămu-vă ştire că s'au părât de faţă înaintea domnii mele Andrei Mihuleţ cu Fitina de Putinţei pentru cinci galbeni ce au fost dat Andrei pre mâna unui fecior a ei de s'au plătit de——[2]) şi bani n'au avut să-i dea, ce au făcut cu măsa Fetina un zapis pre o parte de ocină din sat din Puţintei dinaintea noastră de au mărturisit carii scriu în zapis, precum iaste acel zapis adivărat şi pre după zapis ce au făcut nu-l mai lasă să-şi ţii partea cu odihnă. Deci domniia mea li-am giudecat să-i dea Fetina banii lui Andrei cinci galbini şi să-şi ţii Fetina moşia, pentrucă are voi să-i pliniască cinci galbeni de spre Fetina şi să daţi pre mâna lui Andrei şi zapisul să-l luaţi dela Andrei şi să-l daţi pre mâna Fetinei. Altă jalobă să nu mai vie.

Insuş domnul a poruncit [1]).

(L. P.) In Iaşi leat 7168 mai 31 [1]).

Vel logofăt a învăţat [1]).

---

[1]) Text slav în original.
[2]) Loc rupt în original.

Din documentele Mănăstirei Văratec.[1]

de T. G. BULAT.

XLI.

7264 Aprilie 21 — 1756.

Constandin Vodă Cehan Racoviţă scuteşte de bir, mănăstirii de maici Topoliţa, o sută de stupi, de deseatină, o sută de oi de goştină, cinsprezece vite de coniţe şi o sută cincizeci de vedre de vădrărit. De asemenea scuteşte trei „liodi", doi preoţi şi un diacon de tot birul. Domnul mai porunceşte ca nimeni de parte bărbătească să „intre" în mănăstire „fiind călugăriţele parte fămeiască".

Noi Constandin Mihail Cihan Racoviţ Vvod bjiio milstiio gspdară zemli moldavscoi.

Facem ştire cu acest hrisov a Domnii meale tuturor cui să cade a şti, pentru sfinta mănăstire de călugăriţe de la Topoliţe unde să cinsteşte şi să praznuiaşte Tăiare cinstitului cap al cinstitului slăvitului proroc înainte mergătoriolui şi botezătoriolui Ioan, de la care numită mănăstire viind rugătoarele noastre monahie Magdalina stariţă şi cu toate călugăriţele căte să află lăcuitoare acolo: şi arătând slăbăciune şi stare lor la cătă lipse să află şi cum că mai înainte au avut oarecareş milă şi chivernisală de la fericiţii şi luminaţii Domni cum scriu şi adeveriaze mai pe largu domneştile lor testamenturi. Domniia mea m'am milostivit şi li-am miluit cu acest hrisov a Domnii meale prin care hotărăm ca să aibă fieşte când în toată vreamea Domnii meale a scuti o sută stupi de deseatenă şi o sută oi de goştină şi cincisprezăce vite de coniţe. Şi o sută cincizăci de vedre de vădrărit, care vin să fie pentru biserecă, la sfintele şi dumnezăiaştile liturghii. Pe acesti bucate nici un ban să nu plătească, nici să le învăluiască nime, că li-am ertată Domniea mea lasând vinitul ce-ar ieşi dintracesti bucate ca să fie pentru ceară tamâia şi untu de lemnu la sfinta mănăstire. Şi pentru îmbră[că]minte şi hrana călugăriţelor ce vor fi rugătoare la această numită mănăstire. Aşijdere şi pentru trei liodi poslusnici ce s-ar găsi streini şi fără bir în visterie iarăş m'am milostivit şi i-am ertat pe acei oameni pe capetile lor de tot birul visterii nici o dată la nici un greu a ţărăi, nemica să nu de. Aşijdere şi doi preuţi şi un diacon ce sint nelipsiţi de la paza acestii sfinte mănăstiri, după cărţi domneşti de

[1] A se vedea numerile precedente.

apărare ce-au arătat starița Domniia mea încă li-au întărit apărare poruncind să fie în pace de dajde domniască și de poclonul vlădicescu, și de toate alte dări, ori câte ar mai fi pe alți preuți și diaconi, cu nici un fel să nu să supere. Așijdere poruncim Domniia mea în mănăstira aceasta să n'aibă volnicie nime din boeri a întra să descalice nici boiari de curte nici părcalabi de ținut nici slugi vlădicești nici alții nime din parte bărbătiască nici în mănăstire fiind călugărițele parte fămeiască, nici la casăle preuților bisericii și a diaconului nici la poslușneci fără cât numai la beserică cine va năzui să fie slobozi a merge cum scriu și testamenturile altor luminați Domni. Și pentru toate aceste de sus scrisă poftim și rugăm cu dragoste dumnezăiască și pre alți luminați Domni ce vor fi în urma Domnii mele, ca să întăriască sfintii mănastiri pentru a lor cinste și vecinică pomenire. Scrisus'au de Tanasie logof. de tainâ.

Noi Constandin Voevoda.

7264 April 21.

[Pecete mică roșie aplicată].

Ștefan Buzăscul F. logof. procitoh.

XLII.

Data necunoscută

Constandin Vodă Cehan Racoviță scutește de bir, mănăstirei de maici Gârcina,[1]) două sute de stupi, două sute de oi, treizeci de vite și trei sute vedre de vin.

Noi Constandin Mihail Cihan Racoviț vvoda bojio milstio gspodară zemli moldavscoi.

Facem știre cu acest hrisov al domniei meale tuturor cui să cadă a ști, pentru cuvioase rugătoarele noastre maicile călugărițe dela sfinta și dumnezăiasca mănăstire Gărcina unde să cinstește și să prăznuiaște Pogorărea Duhului sfintă, și iaste și sfinta icoană a Precestii facătoare de minune, care numite maice călugărițe arătând domnii meale hrisoave de milă de la cei mai înainte de noi fericiți și luminați Domni, de la trii domnii ale răposatului Grigorie Ghica vod, și dela doaă domnii ale domnii sale lui Costantin Nicolae vod, și de la domniiea sa Ioan Vodă

[1]) Jud. Neamț.

Nicolae, cum şi de la domniea noastră dintăio întărind unul pe altul, miluirile sfintei mănastiri. Domniea mea şi acmu întru al doilea domniea a domnii meale am dat şi am întărit asemene toate agiutorinţele sfintei mănăstiri hotărând, prin acest hrisov al domnii meale, ca să aibă a scuti fieşte când în toată vreame domnii mele acesti bucate două sute stupi de deseatină, nici un ban să nu de iară pi ce-ar ave mai mult să plătiască boiareşte de zece bucate un leu. Şi doaă sute oi de goştină. Şi trei zăci vite de văcărit şi de coniţă. Şi trei sute vedre de vin de vădrărit, ori de l-ar cumpăra acest vin, ori de l-ar dărui cineva din creştini, ori din viile mănă... restul rupt [1].

XLIII.

7265 Iunie 20 = 1757.

Scarlat Vodă Ghica reînoeşte mănăstirii „di piste vale Bistriţăi" daniile făcute de părintele său Grigorie Ghica şi fratele său Matei Ghica dându-i suma de 30 de lei în două câşturi. Obligă preuţii să facă pe an trei sărindare „pentru paza norodului acestei ţări şi iertarea greşelilor noastre".

Io Scarlat Ghica Vvoda boj milst gospod zeml moldavscoi. De vremi ci rugătoarele noastri Elisafta starita şi din preuna cu toate călugăriţele căte să află lăcuindu la svănta mânăstiri de călugăriţă, di piste vale Bistriţăi unde să cinsteşti şi să praznueşti hramul Schimbării la faţă a Domnului nostru Is. Hristos au arătat cărţi de miluire de la prea fericit răposat întru pomenire părintele Domnii meli Măria sa Grigori Vodă şi de la pre iobit fratele Domnii meli Domnia sa Matei Vodă, şi de la Domnie sa Costantin Vodă Racoviţi întru cari scriu că pentru b.rul unui preot şi unui ţărcovnic ce vor ave la biserică şi pentru mertic ce au obiceiu să e dela Domni pentru hram şi pentru înbrăcaminte şi hrana lor am făcut milă rănduind să aibă a lua din vama cea mare domniască pe anu căt 30 lei adica treizeci. Insă pe giumătati la sveti Dimitri, şi pe giumătati la sveti Gheorghi. Şi aceşti bani să aibă a-i lua de la sveti Dimitri înainte. Şi fieste cându această milă să li-s dea deplin. Numai şi preoţăi ci s-or

[1]. Actul fiind din a doua domnie a lui Constantin Racoviţa se poate data cu uşurinţă. Acesta a domnit în a doua stăpânire, dela Februarie 1756, până la Martie 1757, deci exact un an.

afla la această mănăstiri să fii datori a sluji pe anu trii sărindari unul la postul Crăciunului altul la Paşti şi altul la Avg(ust) rugând pre milostivul Dumnezău, pentru paza nărodului aceştii ţări şi iertare greşelilor noastri. Şi poftim şi pe alţi Domni să-l întăriescă.

Aceasta înştiinţăm. lt 7265 Ion 20.

Noi Scarlat Ghica voevoda (m. p.).

(Pecete mici roşie aplicată).

XLIV.

7265 Noembrie 1 = 1757.

Scarlat Vodă Ghica întăreşte dania de pământ făcută de Domnitorii de mai înainte mănăstirei Gârcina (Neamţ).

Cu mila lui Dumnezău noi Scarlat Grigorie Ghica voevoda Domn ţări Moldavei.

Dat-am Domniea mea şi am înoit şi am întărit miluirea şi dania ce-au avut sfinta Mănăstire de călugăriţe Gârcina unde iaste hramul Pogorărea Svitului Dhă pre o bucată de loc den hotarul Târgului Pietrii de la ţinutul Niamţului din ispisoc de miluire şi de danie ce-au avut de la răposatul fericitul întru pomenire părintele Domnii meale Măria sa Grigorie Ghica Voevod. Şi din ispisoc de întăritură de la Domniea sa Costandin Mihail Racoviţ Vvod, ca să fie şi de la Domniea mea sfintei mănăstiri driaptă ocină şi moşie şi danie pentru hrana şi chivernisala călugăriţilor ce petrec la acea mănăstire. Iară hotarul acelui loc ca să fie în seamnele pre unde au ales şi au hotărît Costin Darie biv vel stoln din poronca răposatului părintelui Domnii meale, începându-să hotarul din poarta Braniştii Bistriţa în gios până lângă piscul Borgochianului din sus de Somărceani. Şi de acolo treace piste părăul Borgochianului şi loveşte în poiana Blândii. Şi acolo să înpreună cu hotarul Dărmăneştilor şi cu al mănăstirii Bistriţii. Şi de acolo purceade drept la dial în curmătura Corlomanului. Şi pogoară prin Cărbunoaia la poarta Braniştii şi să închie hotarul acolo după cum au hotărît Costin Darie stoln. Drept aceasta ca să fie sfintei mănăstiri dreaptă danie şi miluire şi uric de întăritură nestrămutat nici adănăora în veaci. Şi pohtim şi pre

alţi lumlnaţi Domni ce în urma noastră îi va milui Dumnezău cu domnia aceştii ţări ca să nu surpe daniea şi întărirea noastră ce mai vărtos să întăriască şi să miluească, pentru a lor veacinică pomenire. Şi spre această iaste credinţa Domii meale Noi Scarlat Grigorie Ghica vvod şi credinţa prea iobiţi fiilor Domnii meale Alexandru vvod: Mihal vvod: Nicolae vvod: Grigorie vvod: Gheorghie vvod. Şi credinţa a tuturor boiarilor Domniei meale dumnealor Costantin Balşă vel vorn ţărăi de gios, Vasilie Ruset vel vorn ţărăi de sus, Ioan Sturzea hat părcălab Sucevii, Alexandru vel post, Aristarho Hrisosculeo vel vist, Ioan Paladi vel spăt, Panaiote vel ban, Iordachi Costache vel pah, Vasilie Costache vel stoln, Ianachi vel cămănar, Matei Ghica vel comis. Şi pentru mai mare credinţă şi întărire poroncit-am Domniea mea cinstit şi credincios boiariolui Domnii meale dumnealui Sandul Racoviţa vel logof. să scrie şi peceate Domnii meale să pue la acestu adevărat hrisov al nostru. Scrisu-s'a acest hrisov de Ioniţ Gramaticul săn Pavel cămaraş aici în Iaşi în anul 7266 Noem. 1.

Io Scarlat Ghica Voevoda [m. p.].

Procit Sandu Racoviţă vel logof.

XLV.

Iaşi 7266 Noembr. 5 = 1757.

Scarlat Vodă Ghica reinoeşte scutirile făcute de înaintaşii săi, manastirii Gârcina

Cu mila lui Dumnezău Noi Scarlat Grigorie Ghica Voevod Domn Ţărăi Moldavei.

Facem ştire cu această carte a Domnii meale pentru rugătoarele noastre călugăriţile de la sfânta mănăstire Gărcina unde iaste hramul Pogorârea sfântului Duh că arătandu-ne hrisovul de milă ce au avut de la răposatul fericitul întru pomenire părintele Domnii meale Măria sa Grigorie Ghica voevod şi de la alţi luminaţi Domni, întru care hotărăsc milile ce au făcut aceştii sfinte mănăstiri, adică pentru doi preuţi şi un diiacon ce ar fi la mănăstire, şi pentru trii oameni poslușnici, cer a ave oameni streini fără bir, ca să fie scutiţi de bir nici bani să nu dea nemănui, ce numai să fie pentru slujba sfintii mănăstiri. Şi pentru folăris (sic) [1],

[1]) Credem, birul pentru fumărit.

măcar deşi dau ceva alte mânâstiri, dar această mănăstire nimică să nu dea. Asijdirea la diseati să scutiască două sute stupi. Şi la goştina dooă sute oi, pe aceste bucate nici un ban să nu dea ca să fie de chivernisala calugăriţilor ce petrec la această mănăstire. Pentru aceasta şi Domnia me m'am milostivit şi li-am înoit cu această carte a Domnii meale, milile aceste arătate mai sus, nestrămutate să să păzască nime întru nimică să nu superi.

Şi poroncim dumnilor voastre boiari şi altor slujitori ce viţi îmbla cu aceste slujbe la ţinutul Niamţului, toţi să aveţi a vă feri, nime întru nimică să nu supere că aşa-i poronca Domnii mele. U las (s) lt 7266 Noem. 5.

Scarlat Ghica Voevoda (m. p.). (Pecete roşie aplicată).

XLVI.

Iaşi 7267 Mai 2 = 1759.

Ioan Vodă Teodor Callimachi reînoeşte dania în bani făcută de alţi Domnitori mănăstirii Gârcina.

Noi Ioan Teodor Vvod bj. mil. zemli moldav.

Facem ştire cu aceasta carte a domnii meale, pentru rugătoarele noastre, călugăriţele de la sfinta mănăstire Gărcina de lă ţinutul Niamţului unde să cinsteşte şi să prăznueşte hramul Pogorărea sfîntului Dhă, că viind aice au cerşut milă de la Domniia mea, pentru praznicul ce fac la ziua hramului. Arătând că şi mai înainte la alţi luminaţi Domni au avut milă de lua în toţi anii căte 21 lei pol pentru praznec, pentru care milă ni-au arătat cărţi şi de la luminaţii Domni. Dreptu acea dară şi domnia mea încă asemene m'am milostivit, şi li-am întărit cu această carte a domnii mele ca să aibă această milă nelipsăt pre tot anul căte doaă zăci şi unul de lei şi giumătate de la vama domniască la ziua hramului a Pogorărarii sfintului sfântă. Şi ori de va fi vama vândută, ori de va fi dată în credinţă, aceşti bani să li să de nelipsit, ca să fie pentru cheltuială prazneculuí, însă 7 lei pentru 4 camene moron sărat căte un leu. 9 pol camăna şi 5 lei pentru 5 camene de somnu căte 1 leu, camăna. Şi 5 lei pentru 10 vedre de vin căte 7 pol vadra şi 3 lei=90=bani pentru 3 ocă lumini de ceară căte 1 leu 3 pol oca, i 90 bani, pentru 4 ocă orezu. Şi pohtim Domniia mea şi pre alţi luminaţi Domni, ce vor fi în urma domnii meale ca să le întăriască şi domniile sale aceasta milă pentru a lor vecinică pomenire. Aceasta scriem.

In Iaşi vlto 7267 Mai 2

(Pecete mica roşie aplicată).

Procit F. logof.

XLVII.

7267 = 1759 Dechembrie 15.

Ioan Teodor Callimachi Voevod reînoeşte mănăstirei Topoliţa daniile făcute de Domnitorii dinaintea lui.

Cu mila lui Dmnezău noi Ioan Teodor Voevoda Domn ţării Moldovei.

Facem ştire cu acest hrisov al Domniei mele tuturor cui să cade a şti. Pentru sfinta mănăstirea de călugăriţi de la Topoliţe unde să cinsteşte şi să prăznueaşte Tăerea cinstitului cap al cinstitului slăvitului proroc înainte mergătoriolui şi botezătoriolui Ioan, de la care numită mănăstire viind rugătoarile noastrea monahiea Magdalina stariţa şi cu tot soborul de călugăriţi căte să află lăcuitoarea acolo. Şi ni-au arătat hrisoave de milă ce au avut atăt de la domnie-sa Costandin Vod. Racoviţi, cât şi de la alţi luminaţi Domni ce-au fost înainte de noi. Drept acea dar şi Domniea mea m-am milostivit şi li-am miluit cu acest hrisov al Domniei melea, prin care hotărăm ca să aibă fiiştecând în toată vreme Domniei mele a scuti o sută stupi de deseatină şi o sută oi de gostină şi cincisprezăci vite de coniţă şi o sută cincizăci de vedre de vin de vădrărit, carea vin să fie pentru bisearică la sfintele şi dumnezăeştile leturghii. Pe aceste bucate nici un ban să nu plătească, nici să le învăluiască nime că li-am ertat Domniea mea, lăsând venitul ce-ar eşi dintr'aceste bucate, ca să fie pentru ceară şi tămăe şi untdelemnu la sfta mănăstirea. Şi pentru înbrăcămintea şi hrana călugăriţilor ce vor fi rugătoare la această numită mănăstirea. Aşijderea şi pentru trei liodi poslușnici ce ş-ar găsi streini şi făr de bir în visterie iarăş m'am milostivit şi i-am ertat pe acei oameni pe capitile lor de tot birul visteriei, nici o dată la nici un greu a ţărăi nemică să nu dea. Aşijderea şi doi preuţi şi un diacon, ce sănt nelipsiţi de la paza aceştii sfinte mănăstiri, după cărţi domneşti de apărare ce-au arătat stariţa, Domnie mea încă li-am întărit apărarea poroncind să fie în pace de dajdea domnească şi de poclonul vlădicesc şi de toate alte dări, ori căte ar mai fi pe alţi preoţi şi diaconi, cu nici un felio să nu-s superea. Aşijderea poroncim Domnie mea în mănăstirea această să n'aibă volnicie nimenea din boeri a întra să descalice, nici boeri de curte, nici părcălabi de ţinut, nici slugi boereşti, nici slugi vlădiceşti, nici alţăi nimenea din partea bărbătească nici în mănăstirea fiind călugăriţele parte fămeiască. Nici la casăle preuţilor bisericii şi a diaconului, nici la poslușnici fără cât numai la besearică cine va năzui să fie slobozi a mergi cum scriu şi testaminturile altor luminaţi Domni. Şi pentru toate acestea de sus scrisă poftim şi rugăm cu dragoste dumnezăiască

şi pre alţi luminaţi Domni ce vor fi în urma Domniei mele ca să întărească sfintei mănăstiri pentru a lor cinste şi vecinica pomenirea. Scrisu-s'au de Vasilie Fanea diiac de divan.

let 7267 Dechembrie 15

Io Ion Voevoda (m. p.)

(Pecete mică roşie aplicată)

Dumitraşc F. logof procitah

XLVIII.

7270=1762 Noembrie 22.

Grigorie Ioan Callimachi Voevod întăreşte daniile vechi şi dăruieşte 30 lei pe an, din venitul ocnei, călăgăriţelor din mănăsfirea „di piste valea Bistriţii"

Noi Grigorie Ioan Vvoda boj. mil. gospod zemli Moldavscoi.

De vremi ci rugătoarile noastre Elisafta starița din preună cu toate călugăriţele, ci să află lăcuitoare la sfînta m(ă)năstire di călugăriță di peste valia Bistreţii, unde să cinsteşti şi să prăznueşti hramul Schimbării la faţă a Domnului nostru Is. Hs. ni-au arătat cărţi de milă di la alţi luminaţi Domni ce-au fost mai înainte de noi cât di la pre înălţatu părintile Domnii mele, întru cari scriu şi arată, pentru birul unui preut şi un ţircovnic, ce vor avea la bisărică, şi pentru mertic, ce au obiceio di eu de la domnii pentru hramu şi pentru înbrăcăminte şi hrana lor, asemine şi Domnie mea am făcut milă rănduindu să aibă a lua din ocnă cătea 30 lei pe anu, adică trii zăci. Insă pe jumătate la sfeti Dimitrie şi pe jumătate, la sveti Gheorghie, şi acești bani să aibă a-i lua di la sfeti Dimitrie înainte şi fiiştecând această milă să li să dea deaplin. Şi preuţăi ci să vor afla la această sfntă mnstire să fiea datori a sluji pe an trei sărindare unul la postul Crăciunului altul la Paşti, altul la Avgost rugându pre milostivul Dumnezău, pentru paza norodului aceştii ţări, şi ertarea greşelilor noastre. Şi poftim şi prea alţii luminaţi Domni ci vor fi în urma noastră cu stăpănirea aceştii ţări, să le întăriască această puţină milă pentru a lor vecinică pomenire.

vlet. 7270 Noembr. 22.

Noi Grigorie Ioan voevoda (m. p.).

Pecete roşie aplicată.

Costand... vel logof procit s'au trecut la condica div. de Simion Burghele.

(urmează)

TIPOGRAFIA „TIPARUL MOLDOVENESC"
Chişinău, strada PrincipeNicolaele Nr. 25

TABLA DE MATERII a nr. 2/1934.

	Pag.
1. **T. G. Bulat.** Veniturile şi cheltuelile Ţărilor Romîneşti între anii 1810—1812	115—150
2. **Const. N. Tomescu.** Diferite ştiri din arhiva Consiliului eparhial—Chişinău	151—174
3. **C. Georgescu-Vrancea.** Boierimea basarabeană şi pacea din Bucureşti din anul 1812	175—180
4. **A. V. Sava.** Ctitori basarabeni	181—188
5. **Ilie Chiriţă.** Despre satul Dîngenii—Soroca . .	189—194
6. **L. T. Boga.** Documente basarabene	195—202
7. **T. G. Bulat.** Din documentele mănăstirei Văratec	203—210

ABONAMENTUL . . . Anual Lei 200

REDACȚIA ȘI AD-ȚIA CHIȘINĂU, BULEVARDUL CAROL II, 73—7